

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti**2021-ci il üzrə****İllik İdarəetmə Hesabatı**

1. Emitentin tam və qısaldılmış adı, vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VÖEN), dövlət qeydiyyatının tarixi və nömrəsi;	Emitentin tam adı: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti Qısaldılmış adı: SOCAR Qeydiyyatata alındığı tarix: 24.11.1995 Dövlət qeydiyyat nömrəsi (VÖEN): 9900003871 Təşkilati-hüquqi forması: Digər kommərsiya təşkilatı
2. Emitentin hüquqi ünvanı və olduğu yer;	AZ1029, Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Heydər Əliyev Prospekti, ev 121
3. Emitentin adında dəyişikliklər olduqda, emitentin bütün əvvəlki adları, habelə onların qeydiyyatata alındığı tarixlər, emitent digər hüquqi şəxsin bölünməsi və ya tərkibindən ayrılması şəklinə yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxsin adı, emitent hüquqi şəxslərin birləşməsi və ya çevrilmə şəklinə yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxslərin adları;	Hesabat ili ərzində emitentin firma adında və təşkilati-hüquqi formasında heç bir dəyişiklik olmayıb. Emitent digər hüquqi şəxsin bölünməsi və ya tərkibindən ayrılması şəklinə yenidən təşkil olmayıb. Emitent hüquqi şəxslərin birləşməsi şəklinə yenidən təşkil olmayıb.
4. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ləğv edilmiş filialları və nümayəndəliklərinin adı, olduqları yer və qeydiyyatları haqqında məlumatlar;	Emitentin hesabat ili ərzində heç bir filialı və ya nümayəndəliyi yaradılmayıb və ləğv edilməyib.
5. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ya ləğv edilmiş hər bir törəmə cəmiyyətinin adı, təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, qeydiyyatı haqqında məlumatlar, nizamnamə kapitalında emitentin payı, hüquqi şəxsin emitentin törəmə cəmiyyəti hesab olunması üçün əsas olan müqavilənin bağlanma tarixi və qüvvədə olma müddəti;	Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış törəmə müəssisəsi yoxdur, ləğv edilmiş isə 2 (iki) törəmə müəssisəsi mövcuddur: 1. Felissa International Inc <ul style="list-style-type: none"> təşkilati-hüquqi forması – private limited liability company; hüquqi ünvanı – Geneva Place, Waterfront Drive, Road Town, Tortola, Britaniya Vircin Adaları; qeydiyyatı haqqında məlumatlar – 14 sentyabr 2004-cü il tarixdə Britaniya Vircin Adalarında Beynəlxalq Biznes Şirkəti formasında qeydiyyatata alınmışdır; nizamnamə kapitalında emitentin payı – 100%;

	<ul style="list-style-type: none"> • hüquqi şəxsin emitentin törəmə cəmiyyəti hesab olunması üçün əsas olan müqavilənin bağlanma tarixi və qüvvədə olma müddəti – SOCAR-ın 30 oktyabr 2015-ci il tarixli Sərəncamı; <p>2. Carlina Overseas Corp</p> <ul style="list-style-type: none"> • təşkilati-hüquqi forması - private company limited by shares; • hüquqi ünvanı - Folio Chambers, P.O Box 800, Road Town, Tortola, Britaniya Vircin Adaları; • qeydiyyatı haqqında məlumatlar – 16 oktyabr 2006-cı il tarixdə Britaniya Vircin Adalarında BVI Biznes Şirkəti formasında qeydiyyata alınmışdır; • nizamnamə kapitalında emitentin payı – Azərbaycan (ACG) Limited vasitəsilə 100%; • hüquqi şəxsin emitentin törəmə cəmiyyəti hesab olunması üçün əsas olan müqavilənin bağlanma tarixi və qüvvədə olma müddəti – Carlina şirkətinin əvvəlki səhmdarları ilə Azərbaycan (ACG) Limited arasında 12 aprel 2007-ci il tarixli Carlina şirkətindəki payların girov müqaviləsi, Azərbaycan (ACG) Limited tərəfindən 1 aprel 2011-ci il tarixli defolt barədə bildiriş, Carlina səhmdarlarının Carlina-dakı payların Azərbaycan (ACG) Limited şirkətinin xeyrinə verilməsi barədə 14 iyul 2011 il tarixli qərarı.
<p>6. Emitent şirkətlər qrupunun bir hissəsi olduğu təqdirdə qrupun (emitent daxil olmaqla iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən bir və ya daha artıq törəmə təşkilatı olan qrupdur) adı;</p>	<p>SOCAR-ın mülkiyyət hüququnun 100 faizi Azərbaycan Respublikasına (“Dövlət”) məxsusdur.</p>
<p>7. Emitentin məşğul olduğu fəaliyyət istiqamətləri;</p>	<p>Emitent yerli və beynəlxalq energetika bazarlarında fəaliyyət göstərir. Emitentin fəaliyyətinə təsir göstərən başlıca qlobal tendensiyalar qismində dünya bazarında təbii qaz, xam neft və neft məhsullarına olan tələbatı, bu sahədə əsas istehsalçıların, o cümlədən beynəlxalq təşkilatların bazara təklifini, habelə alternativ enerji sahəsində inkişafı qeyd etmək olar.</p>
<p>8. Emitent lisenziya və ya icazəyə malik olduqda, onlar üzrə fəaliyyət növləri və qüvvədə olma müddətləri;</p>	<p>Toksik istehsalat tullantılarının utilizasiyası və zərərsizləşdirilməsinin həyata keçirilməsinə dair lisenziya-Müddətsiz</p> <p>Yanğından mühafizə sistemlərinin və vəsaitlərinin quraşdırılması, texniki xidmətinin və təmirinin həyata keçirilməsinə dair xüsusi lisenziya-Müddətsiz</p> <p>Mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyaların dövriyyəsinə (neft-qaz quyularında istifadə olunan atma-partlayış materialları və onların avadanlıqları) xüsusi icazə-Müddətsiz</p> <p>Radioaktiv maddələrin nəqli ilə əlaqədar işlərin həyata keçirilməsinə dair xüsusi icazə- 09.04.2021-09.04.2024</p> <p>Radioaktiv maddələrdən istifadə ilə əlaqədar işlərin həyata keçirilməsinə dair xüsusi icazə-22.01.2021-22.01.2024</p>

	<p>Radioaktiv maddələrin saxlanma məntəqələrinin istismarının həyata keçirilməsinə dair xüsusi icazə-22.01.2021-22.01.2024</p> <p>İonlaşdırıcı şüa mənbələri hesab edilən qurğuların istismarının həyata keçirilməsinə dair xüsusi icazə-06.12.2019-06.12.2022</p> <p>Təhlükə potensialı obyektlərin dövlət reyestrində qeydiyyatdan keçirilməsi barədə çıxarış-29.07.2021-29.07.2026</p> <p>Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Təlim, Tədris və Sertifikatlaşdırma İdarəsinin Dənizdə insan həyatının mühafizəsi üzrə təlim mərkəzində təlim və tədrisin Beynəlxalq Dəniz Təşkilatının “Dənizçilərin hazırlanmasına, onlara diplom verilməsinə və növbə çəkməyə dair” Beynəlxalq Konvensiyanın tələblərinə uyğunluğu haqqında şəhadətnamə-16.06.2021-16.06.2026</p> <p>Qeyd: “Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin fəaliyyəti istiqamətləri üzrə müvafiq işlərin görülməsi üçün alınması tələb olunmayan lisenziya və icazələrin siyahısının təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 01 iyun 2020-ci il tarixli 1079 nömrəli Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin fəaliyyəti istiqamətləri üzrə müvafiq işlərin görülməsi üçün alınması tələb olunmayan lisenziyalar və icazələrin siyahısı təsdiq edilmişdir.</p>
<p>9. Emitentin təklif etdiyi məhsullar və xidmətlər;</p>	<p>SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəqli, eləcə də neftin, qazın və neft və qaz məhsullarının satışından ibarətdir.</p>
<p>10. Emitentin işçilərinin sayı və onun rüblük dinamikası;</p>	<p>48,870 (qırx səkkiz min səkkiz yüz yetmiş)</p>
<p>11. Emitentin idarəetmə orqanları haqqında məlumat: direktorlar şurası (müşahidə şurası) (olduqda), icra orqanı, audit komitəsi (olduqda), onların üzvlərinin adı, soyadı, atasının adı;</p>	<p>Emitentin idarəetmə və nəzarət orqanlarının hər bir üzvü barədə aşağıdakı məlumatlar:</p> <p>Müşahidə şurası</p> <p>Mikayıl Cabbarov, SOCAR-ın Müşahidə Şurasının sədri</p> <p>Emin Hüseynov SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p> <p>İsrafil Məmmədov SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p> <p>Elnur Soltanov SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p> <p>Azər Bayramov SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p>

	<p>Rövşən Nəcəf SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p> <p>Ruslan Əlixanov SOCAR-ın Müşahidə Şurasının üzvü</p> <p>Rəhbərlik</p> <p>Rövnəq İbrahim oğlu Abdullayev SOCAR-ın prezidenti</p> <p>Yusifzadə Xoşbəxt Birinci vitse-prezident</p> <p>Qasımov Süleyman Vitse-prezident - iqtisadi məsələlər üzrə</p> <p>Nəsirov Elşad Vitse-prezident - sərmayələr və marketinq üzrə</p> <p>Bədəlov Bədəl Vitse-prezident - sosial məsələlər üzrə</p> <p>Məmmədov Xalik Vitse-prezident - kadr, rejim və informasiya texnologiyaları üzrə</p> <p>İskəndərov Daşqın Vitse-prezident - neftin, qazın nəqli və qaz təsərrüfatı məsələləri üzrə</p> <p>Hüseynzadə Rəfiqə Vitse-prezident - ekologiya üzrə</p> <p>Lətifov Yaşar Vitse-prezident - yataqların işlənməsi üzrə</p> <p>Nəcəfov Kənan Vitse-prezident</p> <p>Qurbanov Zaur Vitse-prezident</p>
12. Emitentin fiziki və hüquqi şəxs olan səhmdarlarının (payçılarının) ayrı-ayılıqda sayı;	Yoxdur – 100% dövlət mülkiyyətindədir.
13. Emitentin nizamnamə kapitalının beş faizi və daha artıq həcmdə səsli səhmlərinə (paylara) malik olan şəxslər (fiziki şəxsin soyadı, adı, atasının adı; hüquqi şəxsin adı, olduğu yer və VÖEN-i), onların hər birinə məxsus olan səhmlərin sayı (səhmlərin hər növü üzrə ayrı-ayrılıqda göstərilir)	Yoxdur – 100% dövlət mülkiyyətindədir.

<p>və emitentin nizamnamə kapitalında payı;</p>	
<p>14. Nizamnamə kapitalında emitentin payı beş faizdən az olmayan hüquqi şəxslər (hüquqi şəxsin adı, olduğu yer, VÖEN-i, nizamnamə kapitalında emitentin payı);</p>	<p>Yoxdur – 100% dövlət mülkiyyətindədir.</p>
<p>15. Emitentin səhmdarlarının (payçıların) hesabat dövrü ərzində keçirilmiş yığıncaqları barədə məlumat: 15.1. Yığıncağın keçirilmə tarixi və yeri (ünvan); 15.2. Ümumi yığıncaqda qəbul edilmiş qərarlar.</p>	<p>Yoxdur.</p>
<p>16. Emitentin dövriyyədə olan investisiya qiymətli kağızlarının buraxılışları haqqında məlumat (investisiya qiymətli kağızların hər buraxılışı ayrı-ayrılıqda göstərilir): 16.1. İntestisiya qiymətli kağızın növü və forması; 16.2. İntestisiya qiymətli kağızlar buraxılışının dövlət qeydiyyat nömrəsi və qeydiyyat tarixi; 16.3. İntestisiya qiymətli kağızların miqdarı və nominal dəyəri; 16.4. İntestisiya qiymətli kağızlar buraxılışının məcmu nominal dəyəri; 16.5. Hesabat ili ərzində emitent tərəfindən səhmlər üzrə ödənilmiş dividendlər haqqında məlumat (hesabat ilində səhmlərin hər növü üzrə ödənilmiş dividendlərin məbləği göstərilir); 16.6. Faizli istiqrazlar buraxılışı haqqında məlumatda - istiqrazlar üzrə gəlirliyin illik faiz dərəcəsi; 16.7. İntestisiya qiymətli kağızların yerləşdirildiyi və ya tədavüldə olduğu fond birjasının adı və olduğu yer (olduqda).</p>	<p>SOIAZ 2023: Avrobond Emissiya, faizli, təmin edilməmiş, sənədsiz, adlı istiqraz, ISIN: XS0903465127, Miqdarı: 1,000,000 ədəd, Nominal dəyəri: 1,000,000,000 USD, Müddəti: 13.03.2013-13.03.2023, 10 illik, Faizi 4.75%, Qalıq: 1,000,000,000 USD, London Stock Exchange</p> <p>SOIAZ 2030: Avrobond Emissiya, Faizli, təmin edilməmiş, sənədsiz, adlı istiqraz, ISIN: XS1196496688, Miqdarı: 750,000 ədəd, Nominal dəyəri:750,000,000 USD, Müddəti: 18.03.2015-18.03.2030, 15 illik, Faizi 6.95 %, Qalıq: 750,000,000 USD, London Stock Exchange</p> <p>Yerli SOCAR İstiqraz Emissiya, Faizli, təmin edilməmiş, sənədsiz, adlı istiqraz, ISIN: AZ2002019894, Qeydiyyat tarixi: 28.12.2020, Miqdarı: 100,000 ədəd, Nominal dəyəri:100,000,000 USD, Müddəti: 01.11.2021-01.11.2026, 5 il, 4.5% - Qalıq: 100,000,000 USD, Bakı Fond Birjası</p>
<p>17. Emitent tərəfindən bağlanmış xüsusi əhəmiyyətli əqdlər barədə məlumatlar: 17.1. Əqdin məbləği; 17.2. Hesabat tarixinə əqdin ödənilməmiş hissəsi</p>	<p>Yoxdur.</p>

<p>18. Emitent tərəfindən aidiyyəti şəxslərlə bağlanmış əqdlər barədə məlumatlar: 18.1. Bağlanmış əqdin mahiyyəti, tarixi və məbləği; 18.2. Aidiyyəti şəxs barədə məlumat və emitentlə aidiyyət əlaqəsi.</p>	<p>14.01.2021 Agreement №7 of amendments to gas sales and purchase agreement SOCAR və SOCAR Georgia Gas LLC</p> <p>17.02.2021 Təlim xidmətlərinin göstərilməsinə dair 32 nömrəli razılaşma SOCAR və SOCAR Petrofac MMC 10 548 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>21.01.2021 ARDNŞ ilə Qaz İxrac İdarəsi arasında bağlanmış 01.01.2016-cı il tarixli "İdarəetmə haqqında" müqavilənin ləğv edilməsi barədə razılaşma SOCAR və Qaz ixrac idarəsi</p> <p>19.01.2021 İdarəetmə xidmətləri haqqında müqavilə SOCAR və Azəriqaz İB</p> <p>19.01.2021 SOCAR və Azəriqaz İB arasında bağlanmış "İdarəetmə xidmətləri haqqında" müqavilə üzrə Razılaşma Protokolu SOCAR və Azəriqaz İB 1 aylıq 2 681 000 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>19.01.2021 İdarəetmə xidmətləri haqqında müqavilə SOCAR və MİƏİ</p> <p>19.01.2021 SOCAR və MİƏİ arasında bağlanmış "İdarəetmə xidmətləri haqqında" müqavilə üzrə Razılaşma Protokolu SOCAR və MİƏİ 1 aylıq 87 000 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>19.01.2021 İdarəetmə xidmətləri haqqında müqavilə SOCAR və Azneft İB</p> <p>19.01.2021 SOCAR və Azneft İB arasında bağlanmış "İdarəetmə xidmətləri haqqında" müqavilə üzrə Razılaşma Protokolu SOCAR və Azneft İB 1 aylıq 13 184 000 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>19.01.2021 İdarəetmə xidmətləri haqqında müqavilə SOCAR və Azərikimya İB</p> <p>19.01.2021 SOCAR və Azərikimya İB arasında bağlanmış "İdarəetmə xidmətləri haqqında" müqavilə üzrə Razılaşma Protokolu SOCAR və Azərikimya İB 1 aylıq 1 306 000 AZN (ƏDV-siz)</p>
--	---

04.05.2021

Third Letter Agreement Entered into as a Deed for Temporary Increase in Daily Volumes under the Azeri SPA (the Letter Agreement)
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

19.03.21

Second Letter Agreement Entered into as a Deed for Temporary Increase in Daily Volumes under the Azeri SPA (the Letter Agreement)
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

25.02.2021

Letter Agreement Entered into as a Deed for Temporary Increase in Daily Volumes under the Azeri SPA (the Letter Agreement)
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

29.04.2021

Borc müqaviləsinə 03 sayılı əlavə
SOCAR və Umid, Babek Exploration and Production
303 708 706 ABŞ dolları

16.04.2021

Agreement for the sale and purchase of Gas Rollover GSA
SOCAR, Azerbaijan Gas Supply Company Limited
1000 kubmetr 100 ABŞ dolları

16.04.2021

Amendment No.4. relating to the Agreement for the Sale and Purchase of gas dated 27 february 2003
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

16.04.2021

Azerbaijan Rollover Gas SPA-Surplus Gas Side Letter
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

16.04.2021

Deed of Amendment and Restatement of Condensate Sale and Purchase Agreement
Azerbaijan Gas Supply Company Limited və SOCAR

16.04.2021

Deed of Amendment of the Deed of Charge In relation to the Receivables under the Purchase Agreements
SOCAR, Azerbaijan Gas Supply Company Limited

16.04.2021

Agreement No.9. of the Upstream Purchase Agreement for Natural gas dated 27 february 2003, asamended by Amendment No.1 dated 2 July 2008, Amendmennt No.2 dated 6 January 2012, Amendment No.3 dated 17 December 2013, Amendment No.4 dated 29 June 2017, Amendment No.5 dated 30 August 2018, Amendment No.6 dated 3 December 2019, Amendment No.7 dated 20 May 2020 and Amendment No.8 dated 25 February 2021
SOCAR, Azerbaijan Gas Supply Company Limited

	<p>11.06.2021 Deed of Novation and Amendment in respect of a Gas Sales Agreement dated 27 february 2003 and an operation Agreement dated 29 June 2009 Azerbaijan Gas Supply Company Limited, SOCAR, State Contract Corporation of the Republic of Azerbaijan "Azerkjontrakt" Open Joint-Stock Company</p> <p>11.06.2021 Deed of Novation and Amendment in respect of a Gas Sales Agreement dated 16 april 2021 Azerbaijan Gas Supply Company Limited, SOCAR, State Contract Corporation of the Republic of Azerbaijan "Azerkjontrakt" Open Joint-Stock Company</p> <p>30.06.2021 Letter Agreement Entered into as a deed concerning treatment of the amount of Incremental Monthly Charges in respect of the Months of June, September and December 2021 Bp Exploration Azerbaijan Limited, Lukoil Overseas Shah Deniz Limited, Naftiran İntertrade Co. (NİCO) Limited, Petronas Azerbaijan (Shah Deniz) Sarl, Turkish Petroleum Overseas Company Limited, Azerbaijan (Shah Deniz) Limited, SGS Upstream LLC, SOCAR, Azerbaijan Gas Supply Company Limited</p> <p>02.01.2021 Təbii qazın alqı-satqısı müqaviləsi. Ötürülmə müqaviləsi SOCAR və "Qobustan Opereyting Kompani Limited" şirkəti SOCAR211000031330120076X00002,</p> <p>14.06.2021 15 avqust 2019-cu il tarixli SOCAR191000031020170911A00001 sayılı İcarə müqaviləsinə 1 sayılı Əlavə Saziş SOCAR və Karabakh Operating Company Şirkətinin Azərbaycan Respublikasındakı filialı</p> <p>10.08.2021-ci il Təqaüdçünün təhsilinin təşkili haqqında SOCAR və Bəkiri Kənan Asif oğlu 91235 Avro</p> <p>10.08.2021-ci il İpoteka müqaviləsi SOCAR və Bəkiri Kənan Asif oğlu 40 500 AZN</p> <p>10.08.2021-ci il İpoteka müqaviləsi SOCAR və Bəkiri Kənan Asif oğlu və Bəkiri Asif Şahnəzər oğlu 103 500 AZN</p> <p>16.08.2021-ci il Video təlim materiallarının hazırlanmasına dair Razılışma</p>
--	--

	<p>SOCAR və SOCAR-PETROFAC MMC 49 365 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>20.08.2021-ci il Xidmət müqaviləsi SOCAR və "Bosshelf" MMC vahid dəyərlərini əks etdirən qiymət cədvəlinə əsasən</p> <p>11.10.2021-ci il İnvestisiya Müqaviləsi SOCAR, "SOCAR Invest" MMC, "Azneft" İB, Marketing və iqtisadi əməliyyatlar idarəsi və Qaz İxrac İdarəsi</p> <p>08.11.2021-ci il Omnibus Agreement № 17 of Amendments to Gas Supply Agreement and Memorandum SOCAR, Government of Georgia, JSC Georgian Oil and Gas Corporation və SOCAR Gas Export-İmport</p> <p>11.11.2021-ci il Əməkdaşlıq prinsipləri haqqında çərçivə sazişinə əlavə №2 SOCAR və SOCAR-PETROFAC MMC I-ci mərhələ: 61926,46 AZN II-ci mərhələ: 1196635,72 AZN</p> <p>17.12.2021-ci il İş Həcminin Təsviri: E-Satınalma və Bazar araşdırması sisteminin intensiv dəstək xidməti SOCAR və "Caspian İnnovation Center" MMC 51 068 AZN (ƏDV-siz)</p> <p>24.12.2021-ci il Borc müqaviləsi SOCAR və Heydər Əliyev adına Neft Emalı Zavodu 88 775 098.96 ABŞ dollar</p> <p>29.11.2021- ci il SOCAR və CİC arasında imzalanmış 10.06.2020-ci il tarixli İT.007/20 İş Təsviri üzrə 01 sayılı Layihə Dəyişiklik Sifariş SOCAR və "Caspian İnnovation Center" MMC Xidmətlərin dəyəri:66.033,40 AZN İllik dəstək xidməti: 13.200 AZN</p>
19. İllik hesabatın təsdiq edildiyi ümumi yığıncağın tarixi;	Yoxdur.
20. Hesabatın açıqlanma mənbəyi haqqında məlumat.	Emitentin hesabatı emitentin rəsmi internet sahifəsi: www.socar.az Məlumatların Elektron Açıqlanması Sistemi (MEAS): cbar.az/meas

Vitse-prezident

S. Qasimov

Süleyman Qasımov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

31 dekabr 2021-ci il

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	6
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	6
3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri	29
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	35
5. Səqmentlər üzrə məlumatlar	40
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	47
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar	57
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər	61
9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	61
10. Ticarət və sair debitor borcları	62
11. Mal-material ehtiyatları	62
12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri	63
13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər	63
14. Sair uzunmüddətli aktivlər	64
15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	64
16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar	65
17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	66
18. Birgə müəssisələrə investisiyalar	67
19. Asılı müəssisələrə investisiyalar	71
20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri	74
21. Borc öhdəlikləri	75
22. Ödəniləcək vergilər	79
23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	79
24. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	81
25. Təxirə salınmış gəlir	81
26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər və satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	82
27. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	84
28. İcarələr	85
29. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir	86
30. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	87
31. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili	88
32. Sair əməliyyat gəliri	88
33. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	88
34. Maliyyə xərcləri	89
35. Mənfəət vergisi	89
36. HPBS-də payların satışına görə alınmış avans ödənişləri	93
37. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri	93
38. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər	93
39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	94
40. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər	102
41. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	104
42. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	108

Hazırkı sənəd ingilis dilində olan orijinalın Azərbaycan dilinə tərcüməsidir Müstəqil auditorun hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Şurasına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESŞ Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Bu məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

**Building a better
working world**

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən bu məsələlərlə bağlı da yerinə yetirmişik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri

Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi

Biz bu məsələni audit zamanı ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik, çünki Qrupun neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətlidir və bu cür aktivlərin dəyərsizləşməsi dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün istifadə edilən mühakimələrin həcmi əhəmiyyətli olmasına görə subyektivdir. Göstəricilər qısamüddətli dəyişikliklərin səbəblərini deyil, aktivin uzunmüddətli dəyər yaradan potensialına təsir edən fərziyyələrdə yuxarı və ya aşağıya doğru əhəmiyyətli düzəlişləri əks etdirməlidir.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasının müəyyən edilməsində istifadə edilən əsas mühakimələrə xam neft, qaz və neft-kimya məhsulları qiymətlərində dəyişikliklər, emal marjası, diskont dərəcələri və neft-qaz ehtiyatları üzrə təxminlər daxildir.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsinə əsasən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjası üzrə fərziyyələr təsir edir. Həmin fərziyyələri təxmin etmək olduqca çətindir, çünki onlara uzunmüddətli iqtisadi inkişaf, geosiyasət, texnoloji inkişaf, enerji keçidi, sənayeyə investisiyalar və sənaye potensialı kimi müxtəlif amillər təsir göstərir. Rəhbərliyin xam neft, neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjalari ilə bağlı proqnozlarının həddən artıq nikbin və ya mühafizəkar olması riski mövcuddur. Bu, dəyərsizləşmə və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin təhlilində, habelə dəyərsizləşmə testində bərpə edilə bilən məbləğin müəyyən edilməsində potensial əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxara bilər.

Biz Qrup tərəfindən dəyərsizləşməyə və dəyərsizləşmənin qaytarılmasına təkan verən amillərin, o cümlədən proqnozlaşdırılan əmtəə qiymətləri üzrə fərziyyələrdə dəyişikliklərin, neft-qaz ehtiyatlarında hərəkətlərin, aktivlərin səmərəliliyində dəyişikliklərin, Qrupun əməliyyat planlarında dəyişikliklərin qiymətləndirməsini və bunlara dair dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin olub-olmamasını qiymətləndirdik.

Rəhbərlikdən ayrı olaraq, əhəmiyyətli neft-qaz əmlakı və avadanlıqlar və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün, biz həmçinin Qrupun aktivlərinin bərpa edilə bilən məbləğində əhəmiyyətli artım və ya azalmanı göstərə bilən bütün mövcud (təsdiqləyici və ziddiyyətli) sübutları nəzərə alaraq dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirdik.

Biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərini cəlb etməklə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsində istifadə edilən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının proqnozlaşdırılan qiymətlərini müstəqil bazar proqnozları ilə müqayisə etdik. Biz həmçinin Qrupun emal üzrə marjasınının qiymətləndirilməsi metodologiyası və fərziyyələrinin məntiqiliyini skeptik qiymətləndirdik.

Qrupun dəyərsizləşməyə təkan verən amillərinin təhlili və dəyərsizləşmə testlərində istifadə edilən qiymət fərziyyələrini (neft, qaz, neft-kimya məhsulları, emal üzrə marjalar), habelə Qrupun istehsal proqnozlarını 2022-ci ilin birinci rübünün faktiki nəticələri ilə müqayisə etdik.

Building a better
working world

Əsas audit məsələləri

Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi

Müddətlərin uzun olduğunu nəzərə alaraq, neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün müəyyən dəyərsizləşmə qiymətləndirmələri tətbiq edilən diskont dərəcəsinə həssasdır. Diskont dərəcələri pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminləri düzəliş edilməmiş aktivlərə xas olan pulun vaxt dəyərini və risklərin bazar qiymətləndirməsini əks etdirməlidir.

Risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi nəticəsində diskont dərəcəsinin rəhbərlik tərəfindən uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi riski mövcuddur, bu da əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxarır.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar, rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən əsas fərziyyələr və dəyərsizləşmə testlərinin nəticələrinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3, 16 və 18 sayılı Qeydlərdə açıqlanır.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir.

Neft-qaz ehtiyatları ilə bağlı məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmə testində istifadə edilən diskont dərəcələrinin hesablanmasında Qrupun əsas giriş məlumatlarının məntiqiliyini müstəqil şəkildə qiymətləndirdik.

Biz risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin necə müəyyən edildiyini və rəhbərliyin istifadə etdiyi diskont dərəcələrinə necə daxil edildiyini qiymətləndirdik.

Biz diskont dərəcələrinin hesablanması üsullarını təhlil etdik.

Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların açıqlamasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə təhlil etdik.

Ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair təxminləri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarının açıqlanmasını təhlil etdik.

Qrupun 2021-ci il üzrə illik hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2021-ci il üzrə illik hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2021-ci il üzrə illik hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etməyəcəyik.

**Building a better
working world**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditi ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Şuranın və Audit Komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədımız ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi və hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.

**Building a better
working world**

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən edilən hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları Audit Komitəsinin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Audit Komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit Komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən ictimai faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 iyun 2022-ci il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixinə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	9,012	6,153
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	9	248	166
Depozitlər	8	614	658
Ticarət və sair debitor borcları	10	9,418	7,477
Mal-material ehtiyatları	11	2,839	2,783
Satış üçün saxlanılan aktivlər	13	192	45
Sair cari maliyyə aktivləri	12	1,558	907
Sair cari aktivlər	12	59	66
Cəmi cari aktivlər		23,940	18,255
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	16	30,901	31,344
Qudvil	40	284	313
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	17	671	937
Birgə müəssisələrə investisiyalar	18	5,024	4,942
Asılı müəssisələrə investisiyalar	19	4,228	4,173
İstifadə hüququ olan aktivlər	28	807	717
Təxirə salınmış vergi aktivləri	35	936	1,012
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	15	1,975	1,859
Sair uzunmüddətli aktivlər	14	591	603
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		45,417	45,900
Cəmi aktivlər		69,357	64,155
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	29	4,748	4,696
Əlavə ödənilmiş kapital	29	5,291	5,302
Bölüşdürülməmiş mənfəət		6,353	5,376
Sair kapital ehtiyatları		(100)	(133)
Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	26B	-	(1,310)
Törəmə müəssisənin səhminin satışından/alışından gəlir	29	(205)	1,045
Məcmu məzənnə fərqləri		5,798	5,951
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		21,885	20,927
Qeyri-nəzarət payları		865	996
Cəmi kapital		22,750	21,923

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditor borcları	20	11,049	9,461
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	21	5,865	5,910
Vergilər üzrə kreditor borcu	22	840	886
Müqavilə öhdəlikləri	20	657	535
Ödəniləcək mənfəət vergisi	22	518	64
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	27	202	212
Cari icarə öhdəlikləri	28	208	165
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	24	76	97
Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər	13	83	-
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	26B	-	2,728
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	26A	810	575
Cəmi cari öhdəliklər		20,308	20,633
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	21	15,501	11,219
HPBS-də payların satılması üçün alınmış avanslar	36	4,308	4,308
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	35	1,688	1,634
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	23	2,066	1,955
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	28	858	664
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	27	610	574
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	24	15	30
Təxirə salınmış gəlir	25	65	75
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	26A	1,188	1,140
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		26,299	21,599
Cəmi öhdəliklər		46,607	42,232
Cəmi öhdəliklər və kapital		69,357	64,155

30 iyun 2022-ci il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

 Cənab Rövşən Nəçer
 Birinci vitse-prezident,
 Prezident vəzifəsini müvəqqəti icra edən

 Cənab Süleyman Qasimov
 Vitse-prezident

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2021	2020
Gəlirlər	30	77,531	49,607
Satışların maya dəyəri	31	(68,689)	(44,552)
Cəmi mənfəət		8,842	5,055
Paylaşdırma xərcləri	31	(1,708)	(1,367)
Ümumi və inzibati xərclər	31	(1,456)	(1,483)
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən gəlir		16	3
Sosial xərclər		(261)	(171)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	31	(32)	(13)
Gözlənilən kredit zərəri (GKZ)	31	(68)	(119)
Sair əməliyyat xərcləri	31	(1,195)	(1,930)
Sair əməliyyat gəliri	32	791	504
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		4,929	479
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	33	226	171
Sair maliyyə gəlirləri		1	25
Maliyyə xərcləri	34	(1,247)	(1,187)
Məzənnə fərqi üzrə zərərlər, xalis		(771)	(614)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	(303)	(411)
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	19	442	100
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət/(zərər)		3,277	(1,437)
Mənfəət vergisi xərci	35	(1,162)	(297)
İl üzrə mənfəət/(zərər)		2,115	(1,734)
Sair məcmu zərər			
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan sair məcmu zərər – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər		(664)	(199)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan sair məcmu gəlir/(zərər) – sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərlə hesablanmış investisiyalar üzrə zərər (vergilər çıxılmaqla)	12	8	(32)
İl üzrə sair məcmu zərər (vergilər çıxılmaqla)		(656)	(231)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)		1,459	(1,965)
Mənfəət/(zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,642	(1,749)
Qeyri-nəzarət paylarına		473	15
		2,115	(1,734)
Cəmi məcmu gəlir/(zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		1,522	(1,780)
Qeyri-nəzarət paylarına		(63)	(185)
		1,459	(1,965)

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

Qeyd	Grupun səhmdarlarına aid olan kapital									
	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	Törəmə müəssisənin səhmlərinin (alışından)/ satışından (zərər)/gəlir	Sair kapital ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalığı	4,323	5,576	(1,310)	1,127	(83)	7,576	5,932	23,141	1,187	24,328
İl üzrə (zərər)/mənfəət	-	-	-	-	-	(1,749)	-	(1,749)	15	(1,734)
Sair məcmu (zərər)/gəlir	-	-	-	-	(50)	-	19	(31)	(200)	(231)
2020-ci il üzrə cəmi məcmu (zərər)/gəlir	-	-	-	-	(50)	(1,749)	19	(1,780)	(185)	(1,965)
Qeyri-nəzarət payının satın alınması	40	-	-	(82)	-	-	-	(82)	26	(56)
Əlavə ödənilmiş kapital	29, 37	-	99	-	-	-	-	99	-	99
Nizamnamə kapitalında artım	29	373	(373)	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətə ayırmalar	29	-	-	-	-	(451)	-	(451)	-	(451)
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(32)	(32)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı	4,696	5,302	(1,310)	1,045	(133)	5,376	5,951	20,927	996	21,923
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	-	1,642	-	1,642	473	2,115
Sair məcmu (zərər)/gəlir	-	-	-	-	33	-	(153)	(120)	(536)	(656)
2021-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)	-	-	-	-	33	1,642	(153)	1,522	(63)	1,459
Əlavə ödənilmiş kapital	29, 37	-	41	-	-	-	-	41	-	41
Nizamnamə kapitalında artım	29	52	(52)	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətə ayırmalar	29	-	-	-	-	(665)	-	(665)	-	(665)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklərin uçotdan çıxarılması	26B	-	-	1,310	(1,250)	-	-	60	(60)	-
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	(8)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalığı	4,748	5,291	-	(205)	(100)	6,353	5,798	21,885	865	22,750

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2021	2020
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət/(zərər)		3,277	(1,437)
<i>Düzəlişlər:</i>			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	31	1,935	1,936
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	28	142	90
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17	70	75
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	31	798	1,602
Qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi	31	2	-
Birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsi	31	30	7
Satış üçün saxlanılan aktivlərin dəyərsizləşməsi	31	-	45
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsinin qaytarılması	32	(223)	-
GKZ	31	68	119
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən gəlir		(16)	(3)
Sair maliyyə gəliri		(1)	(25)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	33	(226)	(171)
Maliyyə xərcləri	34	1,247	1,187
Məzənnə fərqləri		1,684	1,024
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18, 19	(139)	311
MZƏD ilə kapital aləti üzrə ədalətli dəyər gəliri	32	(365)	(273)
Sair nağdsız əməliyyatlar		58	3
		8,341	4,490
<i>Aktiv və öhdəliklərdə dəyişikliklər</i>			
Ticarət və sair debitor borclarında (artım)/azalma		(3,908)	1,037
Mal-material ehtiyatlarında artım		(464)	(1,014)
Ticarət və sair kreditör borclarında və müqavilə öhdəliklərində artım/(azalma)		3,026	(1,310)
Ehtiyatlarda dəyişiklik		(54)	(28)
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitlərində artım		(177)	-
Sair aktivlər və öhdəliklərdə azalma		(156)	613
Əməliyyatlardan əldə edilmiş pul vəsaitləri		6,608	3,788
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(592)	(650)
Ödənilmiş faiz		(901)	(912)
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		5,115	2,226
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş	18	(225)	(22)
Əmlak, tikili və avadanlıqların satın alınması		(2,923)	(2,918)
Qeyri-maddi aktivlərin satın alınması		(15)	(48)
Depozitlərin yerləşdirilməsi		(88)	(690)
Depozitlərin çıxarılması		76	43
Alınmış faiz		204	96
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		404	175
Satış üçün saxlanılan aktivlərin satılmasından daxilolmalar		43	-
Törəmə müəssisələrin satılmasından daxilolmalar		-	16
Asılı və birgə müəssisələrin satılmasından daxilolmalar		-	4
Əmlak, tikili və avadanlıqların satışından daxilolmalar		54	44
Sair əsas vəsaitlərin satışlarından daxilolmalar		-	7
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit		(15)	(65)
Maliyyə alətlərinin satışı		9	37
Maliyyə alətlərinin satın alınması		(74)	(8)
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(2,550)	(3,329)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		12,704	7,168
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(7,802)	(6,048)
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	28	(123)	(80)
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	29	13	52
Dövlətə ayırmalar	29	(665)	(442)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklərin geri ödənilməsi		(2,728)	-
Təxirə salınmış borc öhdəliyinin ödənilməsi		(10)	-
Qeyri-nəzarət payları üzrə ödənilmiş dividendlər		(33)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		1,356	650
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi		(1,061)	(447)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə GKZ	8	(1)	(31)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım /(azalma)		2,859	(931)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	6,153	7,084
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	9,012	6,153

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***1. Qrup və onun əməliyyatları**

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəql edilməsi, eləcə də neftin, qazın və neft məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1029, Heydər Əliyev prospekti 121.

Törəmə müəssisələr haqqında məlumatlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı mühüm törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Əsas fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %	
			2021-ci il	2020-ci il
SOCAR Turkey Enerji A.Ş.	Emal, satış və paylaşdırma	Türkiyə	100%	100%
Azərbaycan (AÇG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92%	92%
SOCAR Energy Georgia MMC	Satış və paylaşdırma	Gürcüstan	91.8%	91.8%
SOCAR Overseas MMC	Satış və paylaşdırma	BƏƏ	100%	100%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylaşdırma	Malta	100%	100%
Azərbaycan (BTC) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylaşdırma	Niderland Krallığı	100%	100%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylaşdırma	İsveçrə	100%	100%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylaşdırma	Ukrayna	100%	100%
Azərbaycan (SCP) LTD	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100%	100%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylaşdırma	Azərbaycan	100%	100%
SOCAR Abşeron	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
SOCAR Qarabağ	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100%	100%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC	Gəmiqayırma	Azərbaycan	87%	87%
SOCAR Polimer Investments MMC	Kimya məhsulları istehsalı	Azərbaycan	57%	57%
BOS Shelf MMC	Tikinti	Azərbaycan	90%	90%
Gacru Middle East Investment Holding LTD	Tikinti	BƏƏ	100%	100%

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri**2.1 Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları**

SOCAR-ın, onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə ardıcıl tətbiq edilmişdir. Qrup maliyyə hesabatlarını fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır.

2.2 Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və onun törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.2 Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisələr (xüsusi məqsədli müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək iqtidarında olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektini üzrə nəzarəti istifadə etmək iqtidarında olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmamasını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları, nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. İl ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş törəmə müəssisələrin aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirin ("SMG") hər bir komponenti, qeyri-nəzarət iştirak paylarının defisit qalığı ilə nəticələnsə belə, Qrupun kapital sahiblərinə və qeyri-nəzarət iştirak paylarına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkət daxili əməliyyatlar, balanslar və Qrup üzvləri arasında aparılan əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi hesab edilir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılan investisiyalar ilkin tanınmada ədalətli dəyəri ilə tanınır. Törəmə müəssisənin cəmi məcmu gəlirləri mənfəət qalığı yaratdığı halda belə qeyri-nəzarət paylarına aid edilir. Bu cür investisiyalar sonradan investisiyanın xarakterindən asılı olaraq 28 sayılı MUBS və ya 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ölçülür.

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payları məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət paylarını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup hər hansı müəssisəni satın aldığıda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Alıcı müəssisə tərəfindən köçürülməli olan hər hansı şərti ödəniş alış tarixində ədalətli dəyərle tanınır. Kapital kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş yenidən ölçülmür və sonrakı ödəniş kapital daxilində uçota alınır. Maliyyə aləti olan və 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS ilə əhatə olunan öhdəlik kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş ədalətli dəyərində dəyişikliklər 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərle ölçülür. 9 sayılı MHBS ilə əhatə olunmayan sair şərti ödəniş, hər hesabat tarixində ədalətli dəyərdə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərle ölçülür.

Qeyri-nəzarət payları olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnmədiyi halda, Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş edilməlidir.

Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir. Qrup bu cür məcmu fərqləri "Törəmə müəssisənin payının satışı/alınmasından gəlir" maddəsi üzrə kapital daxilində ayrıca ehtiyatda təqdim edir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsirinin olduğu müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər törəmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun asılı və birgə müəssisələrə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən uçota alınır. Pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən asılı və ya birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılmır.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin SMG-də hər hansı dəyişiklik Qrupun sair məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə asılı və ya birgə müəssisələr arasında əməliyyatlardan irəli gələn gəlirlər və zərərlər müstəqil investorların asılı və ya birgə müəssisədəki payın nisbətində tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərinə Qrupun payı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisələrin vergidən sonra mənfəət və ya zərərinə və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı və ya birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə kapital metodu tətbiq edildikdən sonra, Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı və ya birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda "Sair əməliyyat xərcləri"nin tərkibində tanıyır.

Asılı və ya birgə müəssisə üzrə müvafiq olaraq əhəmiyyətli dərəcədə olan təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra asılı və ya birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə ("HPBS-lər") investisiyalar

Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri HPBS-lər ilə tənzimlənir. HPBS-lərin şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda, Qrup ümumi layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilən gəlirlərin öz hissəsini almaq hüququna malikdir. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-lərə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşdırılmış qiymət düsturuna əsasən natura ilə və ya nağd pul şəklində ödənilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-ni idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. Qrup HPBS-yə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınmır. Qrup, Dövlətin agent kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

38 sayılı MUBS və 16 sayılı MUBS əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əsas vəsaitlər kimi uçota alınmalı xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalan aktivlər HPBS-nin qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) qüvvədə olan uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Cari/uzunmüddətli qruplar üzrə təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktivləri və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli qruplar üzrə təsnif edərək təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari hesab olunur:

- ▶ Fəaliyyətin adi gedişatında reallaşdırılması gözləniləndə və ya satış və ya istifadə üçün nəzərdə tutulanda;
- ▶ Əsas etibarlı ilə satış üçün saxlanılanda;
- ▶ Hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində reallaşdırılması gözlənilən; və ya
- ▶ Hesabat dövründən sonra azı 12 ay ərzində mübadilə edilməsi və ya öhdəliyin ödənilməsi üçün istifadə edilməsi məhdudlaşdırılmadığı hallarda, pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalenti olanda.

Bütün sair aktivlər uzunmüddətli kimi təsnif olunur.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari hesab olunur:

- ▶ Fəaliyyətin adi gedişatında ödənilməsi gözləniləndə;
- ▶ Əsas etibarlı ilə satış üçün saxlanılanda;
- ▶ Hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olanda; və ya
- ▶ Öhdəliyin ödənilməsini hesabat dövründən sonra azı 12 ay müddətinə təxirə salmaq üçün qeyd-şərtsiz hüquq olmayanda.

Qarşı tərəfin seçiminə görə kapital alətlərinin buraxılması ilə öhdəliyin ödənilməsi ilə nəticələnə bilən öhdəliyin şərtləri onun təsnifləşdirilməsinə təsir göstərmir. Qrup sair öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnifləşdirir. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktivlər və öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan manatı ilə ("AZN") ifadə edilmişdir.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 24 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan larisı ("GEL"), Ukrayna qıvnası ("UAH") və Türk lirası ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənilməsinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası olmayan xarici valyuta ilə ifadə edilən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəliri və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Xarici valyuta ilə ifadə edilən və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir. Xarici valyuta ilə ifadə edilən və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) hər bir konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) hər bir konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent - məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 1.9265 AZN, 1 CHF = 1.8564 AZN, 1 GEL = 0.5489 AZN, 1 UAH = 0.0625 AZN, 1 TL = 0.1329 AZN, 100 JPY = 1.4774 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN, 1 Avro = 2.0890 AZN, 1 CHF = 1.9280 AZN, 1 GEL = 0.5193 AZN, 1 UAH = 0.0603 AZN, 1 TL = 0.2305 AZN, 100 JPY = 1.6456 AZN).

Maliyyə alətləri – qiymətləndirmə bazaları

Ədalətli dəyər

Qrup törəmə alətlər kimi maliyyə alətlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin ya əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaq müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda bazar qiymətləri (təshih edilməmiş) mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısi ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle təkrarlanan əsasda tanınan aktiv və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərliəri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maliyyə aktivləri və ya öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərliər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Üzən faiz dərəcəsi ilə maliyyə alətləri üçün faizin bazar dərəcələrində dəyişiklikləri əks etdirmək üçün pul vəsaitlərinin hərəkətinin dövrü olaraq yenidən qiymətləndirilməsi effektiv faiz dərəcəsinə dəyişir, lakin alətlər ilkin olaraq əsas məbləğə bərabər məbləğlə uçota alınarsa, gələcək faiz ödənişlərinin yenidən qiymətləndirilməsi aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərinə əhəmiyyətli təsir göstərmir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada, sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır.

Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla, Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivləri üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə (YƏMFÖ) təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır. YƏMFÖ meyarına uyğun olmayan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə maliyyə aktivləri biznes modelindən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyəri ilə təsnifləşdirilir və ölçülür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivlərinin məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması olan biznes modeli, SMGƏD ilə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivlərinin isə məqsədi həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması, həm də satılması olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri dörd kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə SMG vasitəsilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən SMG ilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa ən uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini, məqsədi müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərini toplamaq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə əsas məbləğ və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin axınına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərle maliyyə aktivləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinə cari və depozit hesabları, həmçinin bir neçə yerli və beynəlxalq bankda məhdudiyət qoyulmuş hesablar, üçüncü tərəflərdən ticarət debitor borcları və kredit üzrə alınacaq məbləğlər, asılı müəssisələrdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər və sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmiş uzunmüddətli depozit hesabları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərle maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini SMG ilə ədalətli dəyərle ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini, məqsədi həm müqavilə üzrə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satış olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə əsas məbləğ və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin axınına səbəb olur.

SMG ilə ədalətli dəyərle borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərləri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərərdə tanınır və amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərdə qalan dəyişikliklər SMG-də tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Uçotdan çıxarılanda SMG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyerdə dəyişiklik mənfəət və ya zərərə yenidən bölüşdürülür.

Qrupun SMG ilə ədalətli dəyərlə borc alətlərinə həm müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərini toplamaq, həm də qısamüddətli likvidlik ehtiyaclarını idarə etmək üçün satış aparmaq məqsədilə saxlanılan ticarət və sair debitor borcları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 sayılı "Maliyyə alətləri: təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını hansılar ki, ticarət üçün saxlanılır, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərərə aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə sair gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər SMG-də tanınır. SMG vasitəsilə ədalətli dəyerdə tanınan kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılır.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərlə ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsini təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilir və ölçülür. Borc alətlərinin amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyerdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Bu kateqoriyaya törəmə alətlər və Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirməyi yekun olaraq seçmədiyi birjada satılan kapital alətləri daxildir. Birjada satılan kapital alətləri üzrə dividendlər də ödəniş hüququ müəyyən edildikdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda sair gəlir kimi tanınır.

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir.

Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinə aid olan əlavə məlumatlar aşağıdakı qeydlərdə təqdim edilir:

- ▶ Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (Qeyd 3);
- ▶ SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri və ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10).

Qrup mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə əks olunmayan bütün borc alətləri üzrə GKZ-lər üçün ehtiyat tanıyır. GKZ-lər müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasındakı fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir. Gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə saxlanılan girovun və ya müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq kreditin keyfiyyətini artıran sair vasitələrin satışından əldə edilən pul vəsaitləri daxil edilir.

GKZ-lər iki mərhələdə tanınır. İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ-lər növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün tanınır (12 aylıq GKZ). İlk tanınmadan sonra, defolt hadisəsinin zamanından asılı olmayaraq, kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasına ümumi yanaşmanı tətbiq edir.

Ticarət və sair debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-lərin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərinə tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri yalnız gündəlik likvidlik tələblərini idarə etmək üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması üçün saxlanılan ticarət və sair debitor borclarından ibarətdir. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün, Qrup amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə ölçülən maliyyə alətlərinə tətbiq edilən metodologiyayı tətbiq edir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və sair kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri, o cümlədən bank overdraftları və törəmə maliyyə alətləri daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəliklərinə və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə, ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hedcinq münasibətlərində hedcinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hedcinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrupun ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan hər hansı maliyyə öhdəliyi yoxdur.

Kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları

Bu kateqoriya Qrup üçün ən uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə, satınalma üzrə hər hansı diskont və ya əlavəni və effektiv faiz dərəcəsinin ("EFD") tərkib hissəsi olan haqq və ya xərcləri nəzərə almaqla, amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də EFD-nin amortizasiyası prosesi vasitəsilə əks etdirilir. EFD-nin amortizasiyası konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Uçotdan silinmə

Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır. Müvafiq balans məbləğindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və hesablaşmanı netto əsasda həyata keçirmək, eyni vaxtda aktivləri reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsinə tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla, ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Sonradan, öhdəlik GKZ ehtiyatının məbləği və ilkin olaraq tanınmış məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə, müvafiq hallarda 15 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq tanınmış gəlir məbləğini çıxmaqla, ölçülür.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Tөрәмә maliyyə alətləri

Neft-qaz төрәмә maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, ilkin olaraq төрәмә müqavilənin imzalandığı tarixdə ədalətli dəyərlə ölçülür və sonradan mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyər müsbət olduqda төрәмә alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfəi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudlaşdırılmış qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Ticarət kreditor borcları

Ticarət kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Ticarət kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Müvafiq əmlak, tikili və avadanlıqların tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və müvafiq aktivlər üzrə borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi Qrup tərəfindən kapitallaşdırılır. Daha sonra, əmlak, tikili və avadanlıqlar aşağıda təsvir edildiyi kimi maya dəyəri ilə göstərilir və tələb olunanda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üçün ehtiyatı çıxılır.

Köhnəlmə

Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə, hər bir yataq üzrə təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar əsasında hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məsələn daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əmlak, tikili və avadanlıq üzrə köhnəlmə onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyəti zamanı müvafiq resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən səmərəliliyi müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini xərclərə silməklə uçota alır.

İqtisadi cəhətdən səmərəsiz olduğu müəyyən edilmiş resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

İşlənmə xərcləri

Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq maddi və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülmə xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərində daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri, əgər olarsa, konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə zərərinin daha mövcud olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərəre daxil edilir.

İcarələr

Qrup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivlərdən istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İstifadə hüququ olan aktivlər

Grup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyəri aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ İcarə öhdəliyinin ilkin ölçülmə məbləği;
- ▶ Alınmış icarə üzrə güzəştlər çıxılmaqla başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri;
- ▶ İcarəçi tərəfindən çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər; və
- ▶ Əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi, onun yerləşdiyi ərazinin bərpası və ya əsas aktivin icarə müddəalarına və şərtlərinə əsasən tələb olunan vəziyyətə gətirilməsi, ehtiyatların istehsal edilməsi üçün çəkilən xərclər istisna olmaqla, icarəçi tərəfindən çəkiləcək qiymətləndirilmiş xərclər. İcarəçi bu xərclərə görə ya icarə müqaviləsinin başlanma tarixində ya da müəyyən bir dövr ərzində əsas aktivin istifadəsi nəticəsində öhdəlik daşıyır.

İcarəçi yuxarıda göstərilən demontaj, köçürülmə və bərpa xərclərini həmin xərclərə görə öhdəlik daşdığı anda istifadə hüququ olan aktivin dəyərinin bir hissəsi kimi tanıyır. İcarəçi müəyyən dövr ərzində ehtiyatların istehsal edilməsi üçün istifadə hüququ olan aktivin istifadəsi nəticəsində həmin dövr ərzində çəkdiyi xərclər üzrə 2 saylı *Ehtiyatlar* adlı MUBS-u tətbiq edir. Bu cür xərclər üzrə öhdəliklər 37 saylı *Ehtiyatlar, Şerti öhdəliklər və Şerti aktivlər* adlı MUBS-u tətbiq etməklə tanınır və ölçülür.

İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxarmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə icarə müddəti və ya gözlənilən istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Əgər icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ Qrupa ötürülərsə və ya maya dəyəri alış hüququnun istifadə ediləcəyini əks etdirərsə, köhnəlmə aktivin ehtimal edilən istifadə müddətindən istifadə etməklə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə 36 saylı *Aktivlərin dəyərsizləşməsi* adlı MUBS-un tələblərinə əsasən müəyyən edilir.

İcarə öhdəlikləri

İcarə müddətinin başlanğıc tarixində, icarə öhdəliyinin ölçülməsinə daxil edilən icarə ödənişləri, başlanma tarixində ödənilməyən icarə müddəti ərzində əsas aktivlərdən istifadə etmək hüququ üçün aşağıdakı ödənişlərdən ibarətdir:

- ▶ İcarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər);
- ▶ İlkin olaraq icarə müddətinin başlanğıc tarixindəki indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə ölçülən, indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- ▶ Zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- ▶ İcarəçinin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət;
- ▶ İcarə müddəti ərzində icarəçi icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri. İndeks və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişə səbəb olan hadisə və ya şəraitin yarandığı dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan əlavə faiz dərəcəsinə istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərinə müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. İcarə müqaviləsinə icarənin həcmi azaldan dəyişiklik edilərsə, Qrup həmçinin mənfəət və ya zərərin tərkibində icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin tanınması dayandırılmış hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanğıc tarixindən etibarən 12 ayadək olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması ilə bağlı istisnani azdəyərli hesab edilən icarələrə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə xərc kimi tanınır.

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda icarə gəlirlərinə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Qudvil

Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət paylarının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissədir və xərc metodu ilə tanınır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür.

Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahidlərinə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-nin bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə, həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və ya zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərində daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan pul vəsaitlərini yaradan vahidin dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir və dəyərsizləşmə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda, dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İnkişaf layihələri

İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq, gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərinə azaldılır. İstifadəyə hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya olunmur, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır.

Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna biləcəyi vergi tutula bilən mənfəətin mövcud olmaması və yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqin bərpa olunmayacağı ehtimalının mövcud olması halları istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktiv, törəmə müəssisə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyalar ilə əlaqədar yaranan çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təqdim edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərərə daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya sair məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın ilkin və sonradan ölçülməsindən, eləcə də əmlak, tikili və avadanlıqların üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə, həmçinin istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatlarının əsas hissəsi maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərində birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcmində əsasən) daxildir.

Qiymətdə dəyişikliklər və ya broker-treyderlərin marjasından mənfəət yaradan, yaxın gələcəkdə təkrar satış məqsədilə alınmış mal-material ehtiyatlarının qalan hissəsi satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərə uçota alınır.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi barədə əsaslı əminlik yarandıqda, ədalətli dəyərə uçota alınır.

Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə bağlı alınmış Dövlət qrantları uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt üsuluna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Qrant xərci qarşıladığı təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiyi dövrlər üzrə sistemə şəkildə gəlir kimi tanınır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülməsi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əmlak, avadanlıqlar və qurğuların maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və Əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülməsi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və ya müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Bir sıra analogi öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər-hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsi istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar Dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və Dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Dövlətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır.

Əlavə dəyər vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla satış üzrə ƏDV məbləğidir. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, 1 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən satışlarla bağlı ƏDV ödənişin alınmasından sonra vergi orqanlarına ödənilməlidir. Debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə GKZ uçota alındıqda, dəyersizləşmə zərəri uyğun olduqda, ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinə qədər saxlanılır.

Müştərilərdən artıq toplanmış olan satışlara aid ƏDV və artıq ödənilmiş olan alışlara aid ƏDV konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis əsasla tanınır və aktiv və ya öhdəlik kimi açıqlanır. Hesabat tarixinə ödənilməmiş satışlara aid ƏDV (ƏDV-nin hesablanması) ƏDV üzrə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində ödənilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Şah Dəniz, Abşeron, AÇG HPBS, Qarabağ və Ümid Babək yataqlarına dair Risk Xidməti Sazişinə (RXS) əsasən mal və xidmətlər təchizatçıların karbohidrogen fəaliyyətləri ilə bağlı Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd, SOCAR Abşeron MMC, Azərbaycan AÇG Ltd, SOCAR Qarabağ MMC və "Umid, Babek Exploration and Production Company"yə ("UBEP") çatdırılan mallar və göstərilən xidmətlərə sıfır faiz ƏDV tətbiq edilməlidir, o şərtlə ki, müvafiq şirkətlər uyğun qaydada vergi orqanlarından ƏDV-nin ödənilməsindən azad edilmə haqqında şəhadətnamə alsınlar.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərin uçotu

Qrupun biznesi neft və neft məhsulları, karbohidrogen məhsulları və təbii qaz həcmələrinin satışı, eləcə də əsasən tikinti xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Qrupun həmin malların və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankərə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın son istehlakçıya nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Tikinti əməliyyatlarından əldə edilən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxt və ya müddət ərzində tanınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

Dəyişkən ödəniş

Müqavilədə vəd edilən ödənişə dəyişkən məbləğ daxil olarsa, Qrup vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi əvəzində ala biləcəyi vəsaitlərin məbləğini hesablamalıdır.

Qrup əldə edəcəyi dəyişkən ödəniş məbləğini onu daha yaxşı proqnozlaşdıran aşağıdakı metodlardan birini istifadə etməklə hesablamalıdır:

- ▶ Gözlənilən dəyər – gözlənilən dəyər mümkün ödəniş məbləğləri həddində ehtimal üzrə ölçülmüş məbləğlərin cəmini əks etdirir. Qrupun böyük sayda eyni tipli müqavilələri olarsa, gözlənilən dəyər dəyişkən ödənişin müvafiq təxmini ola bilər.
- ▶ Ən çox ehtimal olunan məbləğ – mümkün ödəniş həddində ən çox ehtimal olunan məbləğdir (yəni müqavilənin ən çox ehtimal olunan yeganə nəticəsi). Müqavilənin yalnız iki mümkün nəticəsi olarsa (məsələn, Qrup işin nəticələrinə görə mükafat alır və ya almır), ən çox ehtimal olunan məbləğ dəyişkən ödənişin məbləğinin müvafiq təxmini ola bilər.

Qrup ən uyğun metodu müqavilənin xüsusi faktları və şəraitləri əsasında seçir.

Qrup seçdiyi metodu müqavilənin müddəti ərzində ardıcıl olaraq dəyişkən ödənişin hər bir növünə tətbiq edir və hər bir hesabat dövrünün sonunda ehtimal edilən dəyişkən ödənişi yeniləyir. Bir müqavilə daxilində dəyişkən ödənişlərin müxtəlif növlərinin hesablanması üçün Qrup müxtəlif metodlardan (məs. Gözlənilən dəyər və ya ən çox ehtimal olunan məbləğ) istifadə edə bilər.

Mühüm maliyyələşdirmə komponenti

Bəzi əməliyyatlar üçün, ödənişin alınması məhsulların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi vaxtı ilə üst-üstə düşmür (məsələn, avans ödəniş edilir və ya ödəniş xidmətlərin göstərilməsindən sonra edilir). Müştəri dövrün sonunda ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəriyə maliyyələşdirmə təqdim edir. Əksinə, müştəri avans ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəridən maliyyələşdirmə alır.

15 sayılı MHBS-yə əsasən, əməliyyat qiymətini müəyyən edərkən, Qrup pulun zaman dəyərinin təsirini nəzərə alaraq vəd edilmiş ödəniş məbləğine o halda düzəliş edir ki, müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı (dəqiq və ya nəzərdə tutulmuş şəkildə) ödəniş müddətləri malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində müştərinin və ya Qrupun mühüm fayda əldə etməsini təmin etmiş olsun. Belə hallarda, müqavilə mühüm maliyyələşdirmə komponentini ehtiva etdirir. Mühüm maliyyələşdirmə komponenti maliyyələşdirmə vədinin müqavilədə aydın şəkildə bəyan edilməsindən və ya müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı ödəniş şərtlərində nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq mövcud ola bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Müqavilə qalıqları

Müqavilə aktivləri

Müqavilə aktivləri Qrupun müştəriyə ötürdüyü mal və ya xidmətlər müqabilində aldığı ödəniş məbləği üçün onun konkret müddətin bitməsindən başqa digər bir səbəbdən (məsələn, müəssisənin gələcək fəaliyyətindən) asılı olan hüquqdur. Qrupun müqavilə aktivləri "Sair cari aktivlər" sətirində təqdim edilir.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi müştəri tərəfindən ödənişi edilmiş (və ya ödəniş vaxtı çatmış) mal və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi ilə bağlı Qrupun öhdəliyidir. Qrup müqavilə öhdəliklərini konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətirdə təqdim edir.

Qaytarılma hüququndan irəli gələn aktivlər və öhdəliklər

Qaytarılma hüququ olan aktivlər

Qaytarılma hüququ olan aktiv Qrupun müştərilər tərəfindən qaytarılacağı gözlənilən malların geri qaytarılması hüququdur. Aktiv malların geri qaytarılması üzrə hər hansı gözlənilən məsrəflər, o cümlədən qaytarılan malların dəyərində potensial azalmalar çıxılmaqla mal-material ehtiyatlarının keçmiş balans dəyəri ilə ölçülür. Qrup gözlənilən qaytarılma səviyyəsində hər hansı dəyişikliklər üçün qeydə alınan aktivin, eləcə də qaytarılan malların dəyərində hər hansı əlavə azalmaların ölçülməsini yeniləyir.

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi müştəridən alınmış (və ya alınacaq) bəzi və ya bütün ödənişlərin əvəzinin ödənilməsi öhdəliyidir və Qrupun müştəriyə qaytarmalı olacağı gözlənilən məbləğdə ölçülür. Qrup əvəzin ödənilməsi ehtimallarını (və əməliyyat qiymətində müvafiq dəyişikliyi) hər hesabat dövrünün sonunda yeniləyir.

Əsas tərəfin və vasitəçinin vəzifəsi

Qrupun əsas tərəf və ya vasitəçi kimi çıxış etməsinin müəyyən edilməsi Qrupun tanıdığı gəlirlərin məbləğine təsir göstərir. Qrup vəd edilmiş malı və ya xidməti müştəriyə köçürdükdən əvvəl onlara nəzarət etdiyi halda əsas tərəfdir (və müvafiq olaraq gəlirləri ümumi əsasla qeydə alır).

Qrup mallar və xidmətlərin cəlb olunmuş digər müəssisə tərəfindən çatdırılmasını təşkil edəndə vasitəçi olur (və buna görə də gəlirləri vasitəçi xidmətləri üçün saxladığı xalis məbləğdə əks etdirir).

Overlift və anderlift mövqelərinin uçotu

Qrupun birgə əməliyyatların səhmdar kapitalında payları mövcuddur. Qeyd edilən birgə razılaşmalarda Qrup overlift və anderlift mövqelərində ola bilər. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan artıq məhsul götürüb müştəriyə satarsa, overlift mövqeyində olur. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan az məhsul götürüb müştəriyə satarsa, o, anderlift mövqeyində olur.

Qrup 15 sayılı MHBS əsasında müştərilərlə müqavilələrdən gəliri həmin dövrdə faktiki müştərilərə satışlar əsasında tanıyır. Məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və Qrupun cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı qeyri-bərabərliyin uçota alınması üçün düzəliş edilməmişdir.

İstehsal xərclərinin tanındığı həcmli satılan həcmli (gəlirləri 15 sayılı MHBS əsasında tanınan) uyğunlaşdırmaq üçün Qrup istehsal xərclərinə düzəlişlər edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. Fiziki hesablaşma halında:

- ▶ Overlift öhdəliyi 37 sayılı *Ehtiyatlar, Şerti Öhdəliklər və Şerti Aktivlər* adlı MUBS-a uyğun olaraq qeydə alınır. Overlift öhdəliyi maya dəyəri ilə uçota alınır.
- ▶ Anderlift aktivləri Qrupa digər iştirakçıdan müəyyən həcmdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş malların alınmasına dair forvard müqaviləsinə bərabərdir və ya əlavə fiziki mal-materiallar üzrə hüquq təşkil edir və beləliklə 2 sayılı *Mal-material ehtiyatları* adlı MUBS tətbiq edilir. Anderlift aktivləri daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, illik məzuniyyət və bülətenlər üzrə ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Qrup aşağıdakı kəmiyyət həddlərindən hər hansı birinə uyğun gələn əməliyyat seqmenti haqqında məlumatları ayrıca təqdim etməlidir:

- ▶ Kənar müştərilərə satışlar və seqmentlərarası satışlar və transfertlər də daxil olmaqla, bəyan edilmiş gəlirləri bütün əməliyyat seqmentlərinin daxili və xarici gəlirləri daxil olmaqla məcmu gəlirlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.
- ▶ Hesabatda göstərilmiş mənfəət və ya zərərin mütləq məbləği, bəyan edilmiş zərəri olmayan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu mənfəətin və bəyan edilmiş zərəri olan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu zərərin mütləq məbləğlərindən ən yüksək olanının 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.
- ▶ Onun aktivləri əməliyyat seqmentlərinin məcmu aktivlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmləşdirilməmişdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı "*Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar*" adlı MUBS-a uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 22-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersion cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr

Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi payların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasılatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasılatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpa edilənə qədər hasılatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirmə müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirmə müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasılat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, alış dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlk olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Müəssisə ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan müəssisənin əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin tədricən alınması

Əvvəllər asılı və birgə müəssisələrə ("investisiya obyektı") investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin tədricən alınması pay iştirakı üzrə kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ investisiya obyektində ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə investisiya obyektı üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri ("fərz edilən" ilkin dəyər) əlavə edilir. İntestisiya obyektı üzərində nəzarətin əldə olunmasından sonra, o, Qrupun törəmə müəssisəsi olur və fərz edilən ilkin dəyər biznes olmayan müəssisənin əldə olunması üçün tətbiq edilən eyni yanaşmanı istifadə etməklə törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərinə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar

Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsə, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri və ya satış xərcləri/ paylaşdırma xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

Paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnifat meyarı yalnız paylanma ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq əməliyyat qrupu cari vəziyyətində dərhal paylanmaq üçün hazır olanda yerinə yetirilmiş hesab olunur. Paylanma başa çatdırmaq üçün görülmüş tədbirlər onu göstərməlidir ki, paylanmaya əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya həmin paylanma haqqında qərarın ləğv edilməsi ehtimalı yoxdur. Rəhbərlik təsnifat tarixindən bir il ərzində gözlənilən paylanmanı həyata keçirmək öhdəliyini daşıyır. Oxşar mülahizələr satış üçün saxlanılan aktivlərə və ya satılıq əməliyyat qrupuna tətbiq edilir.

Satış üçün saxlanılan aktiv kimi təsnifat meyarı yalnız satış ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq qrup cari vəziyyətdə dərhal satış üçün mövcud olanda qarşılır. Satışın həyata keçirilməsi üçün görülən tədbirlər satışa əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya satış qərarının ləğv edilməsinin ehtimal edilmədiyini göstərməlidir. Rəhbərlik aktivin satılması planına riayət etməlidir. Satışın təsnifat tarixindən sonra bir il ərzində tamamlanması gözlənilməlidir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edilərsə, onlarla əlaqəli köhnəmə və ya amortizasiya hesablanmır. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər və öhdəliklər kimi təsnif edilmiş maddələr konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca olaraq əks etdirilir.

Dayandırılmış əməliyyatlar davam edən əməliyyatların nəticələrindən çıxarılır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda dayandırılmış əməliyyatlardan vergidən sonra əldə edilmiş mənfəət və ya zərər kimi vahid məbləğ formasında təqdim edilir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına bütün qeydlərə davam edən əməliyyatlardan məbləğlər daxildir.

2.4 Mühüm mühakimələrdə və uçot təxminlərində dəyişikliklər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən Qrup uçot təxminlərində aşağıdakı dəyişikliklər etmişdir:

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti ilə qeyri-maddi aktivlə bağlı mühüm mühakimə və uçot təxminində dəyişiklik

UBEP tərəfindən təqdim edilən lisenziya Qrupa "Ümid" yatağında təbii qaz və kondensatı hasil etmək və satmaq və "Babək" yatağını istismar etmək hüququnu verir. "Babək" yatağının müəyyən istismar müddətinin olmadığına görə rəhbərlik ilkin olaraq lisenziyanın müddətini qeyri-müəyyən kimi təyin etmişdir. 2021-ci ildə rəhbərlik şəraitlərin və hadisələrin qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti qiymətləndirməsini dəstəkləməyə davam edib-etməməsini yenidən qiymətləndirmiş və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətini müəyyən faydalı istifadə müddətinə dəyişmişdir.

Qrup uçot təxminindəki dəyişikliyin təsirini 5 AZN məbləğində lisenziya ilə bağlı amortizasiya xərcinin 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan hesabat dövrü üzrə mənfəət və ya zərəre daxil edilməsi yolu ilə perspektiv şəkildə uçota almışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlamasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, əlaqəli aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən mühakimələr etmişdir.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaranan, hesabat tarixində gələcəyə aid olan əsas fərziyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Qrup qiymətləndirmə və fərziyələrini konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları hazırladığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmışdır.

Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklərə dair fərziyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Qrupun nəzarətində olmayan şəraitlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyələrində öz əksini tapır.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Təsdiqlənmiş neft-qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlarda baş verən dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olan amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yeni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsinə kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar dedikdə, mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft-qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə qeyri-müəyyəndir və qazma və istehsal fəaliyyətləri, məhsul qiyməti, müqavilə şərtləri və inkişaf planları da daxil olmaqla iqtisadi amillərdə dəyişikliklər kimi yeni məlumatlara əsaslanaraq, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır.

Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başlandıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları 31 dekabr 2021-ci il tarixinə olan ehtiyat hesabatına əsasən hazırlanmışdır. Bu hesabat Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmışdır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrupun hüquqi və təcrübədən irəli gələn öhdəlikləri ilə əlaqədar rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, saxlama obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və yerləşdikləri əraziləri bərpa etməsi və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mühakimələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yarana bilər. Bu xərclərin yataqların və əmlakların hesabat tarixindən sonra 7-61 il arasında olan faydalı istifadə müddəti üzrə çəkilməsi gözlənilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

Qrup, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, "İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər" haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə əsas (yekun) öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən aktivlərin ləğv olunması öhdəliklərinin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar (konstruktiv öhdəliklər) nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat yaradır.

Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qədər qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin yekun məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 24 sayılı Qeyddə göstərilir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər

Qrup Azərbaycanın əmək məcəlləsinə uyğun olaraq iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiya ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və uyğun olaraq özündə ehtiyat yaradır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, normativ aktlar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edilən vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 26A sayılı Qeyddə açıqlanır.

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti və qalıq dəyəri

Rəhbərlik, əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarının (neft-qaz əmlakından başqa) və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	5-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25-30 il
Qeyri-maddi aktivlər	3-50 il

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti və qalığ dəyəri (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, Qrupun həmin aktivin satışından əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ, satış ilə bağlı təxmin edilən xərclər çıxılmaqla aktivin qalığ dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyirsə və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalığ dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalığ dəyəri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəliş edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Gələcək vergi tutulan mənfəət və gələcəkdə istifadə edilməsi ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən, rəhbərlik mənfəət və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər barədə gözləntilər üzrə təxminlər edir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Rəhbərlik qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin bərpa edilə bilməməsini göstərən hadisə və ya şəraitlərə əsasən, hər hesabat tarixində bu aktivlərin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını təhlil edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, əmtəə qiymətlərində rentabəlsiz fəaliyyətə səbəb olan mənfi dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə – təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri, balansın bərpa edilə bilməməsinə dair göstəricilər mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, oxşar aktivlərin satışı üzrə kommersiya şərtləri ilə həyata keçirilən məcburi bazar əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlara və ya müşahidə olunan bazar qiymətləri və aktivləri satmaq üçün çəkiləcək marjinal xərclərə əsaslanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti növbəti beş il üzrə büdcədən götürülür və Qrupun hələ tərəf olmadığı restrukturizasiya əməliyyatlarını və ya yoxlanılan pul vəsaitləri yaradan vahidin (PVYV) aktivlərinin nəticələrini yaxşılaşdıracaq əhəmiyyətli gələcək investisiyaları nəzərə almır. Bərpa edilən məbləğ DPVH modeli üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi, həmçinin gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin axını və ekstrapolyasiya məqsədləri üçün istifadə edilən artım dərəcəsinə həssasdır.

2021-ci il ərzində bəzi PVYV-lər zəif nəticə göstərdiyinə görə, Qrup həmin aktivlərin bərpa oluna bilən dəyərini yoxlamış, nəticədə sair əməliyyat xərclərinin tərkibində 830 AZN (2020-ci il: 1,654 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə xərci tanınmışdır.

488 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri aktivlərin istifadəsindən gələcək iqtisadi faydaların alınması ehtimalının olmamasına görə satış və paylaşdırma seqmentində müəyyən əmlak, tikili və avadanlıqların bərpa oluna bilən dəyərdə silinməsindən irəli gəlir. Aktivlər əsas etibarilə Azərbaycan Respublikasında yerləşən qaz boruları şəbəkəsinin müvafiq olaraq, 404 AZN və 70 AZN məbləğində maşın və avadanlıqlar və binalar və tikililər sinfinə aid olan aktivləri ilə təmsil olunur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə sifirə bərabər olan bərpa oluna bilən məbləğ istifadə dəyərinə əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyəri müəyyən edilərkən pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasla 9.20 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 8.20 faiz) faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır.

143 AZN (2020-ci il: 139 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri, Qrupun Azərbaycan Respublikasında yerləşən, neft-qaz seqmentinə aid olan neft-qaz əmlakı və avadanlığı və tamamlanmamış tikinti sinifləri üzrə müvafiq olaraq, 117 AZN (2020-ci il: 110 AZN) və 26 AZN (2020-ci il: 29 AZN) məbləğində silinmədən ibarətdir. Dəyərsizləşmə Azərbaycan Respublikasında yerləşən mənfəət gətirməyən neft yataqlarına investisiyalarla əlaqəlidir. Qrup mənfəət gətirməyən yataqlardan gələcək iqtisadi faydaların alınmasını gözləmir və 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə bu neft yataqlarının bərpa oluna bilən dəyəri sifir olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

81 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri işgüzar fəaliyyətin həcmində və PVYV ilə bağlı pul vəsaitlərinin axınının müddətində mənfi dəyişikliklər nəticəsində neft mədən xidmətləri seqmentində müəyyən əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən irəli gəlir. Aktivlər əsas etibararı ilə Azərbaycan Respublikasında yerləşən qazma qurğularından birinin aktivlərinin binalar və tikililər sinifləri ilə təmsil olunur. Hesabat tarixinə 231 AZN məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasla 16.87 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 18.25 faiz) dərəcə ilə diskontlaşdırılmışdır.

57 AZN (2020-ci il: 163 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri işgüzar fəaliyyətin həcmində və PVYV ilə bağlı pul vəsaitlərinin axınının müddətində mənfi dəyişikliklər nəticəsində digər seqmentdə müəyyən əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən irəli gəlir. Aktivlər əsas etibararı ilə Azərbaycan Respublikasında yerləşən 42 AZN (2020-ci il: 121 AZN) və 9 AZN (2020-ci il: 26 AZN) məbləğlərində ,müvafiq olaraq, gəmiqayıma aktivlərinin binalar və tikililər və gəmilər və liman avadanlıqları sinifləri ilə təmsil olunur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 78 AZN (2020-ci il: 156 AZN) məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasla 11.64 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 12.87 faiz) dərəcə ilə diskontlaşdırılmışdır.

30 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri, razılaşmadan gözlənilən gələcək iqtisadi faydanın yaranması ehtimalının aşağı olmasına görə Qrupun birgə müəssisələrinin birinə investisiyanın bərpa edilə bilən məbləğə silinməsi ilə təmsil olunur. Birgə razılaşmanın aktivləri Azərbaycan Respublikasında yerləşir və neft-mədən xidmətləri seqmentinə aiddir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 71 AZN məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasda 11.7 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 11.1 faiz) dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır.

31 AZN məbləğində dəyərsizləşmə Qrupun neft emalı seqmenti ilə bağlı Azərbaycan Respublikasında yerləşən zavodlardan birinin silinməsi ilə təmsil olunur. Dəyərsizləşmə ehtiyat hissələrinə aiddir və onların istifadəsindən gələcək iqtisadi faydanın yaranması ehtimalının aşağı olması nəticəsində tanınmışdır.

2021-ci ildə ümumi iqtisadi mühitin yaxşılaşması və neft məhsulları və neft-kimya məhsullarının qiymətlərinin artması nəticəsində Qrup müəyyən PVYV-lər üzrə dəyərsizləşmə üzrə yoxlamanı aparmış və bu 223 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması ilə nəticələnmişdir. 200 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması əsas etibararı ilə Qrupun emal seqmenti daxilində Azərbaycan Respublikasındakı zavodların aktivlərinə aiddir. 23 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması əsas etibararı ilə Qrupun satışlar və paylaşdırma seqmentləri daxilində Gürcüstan Respublikasındakı yanacaq doldurma məntəqələrinin aktivlərinə aiddir. Qrup dəyərsizləşmənin qaytarılmasını sair əməliyyat gəliri daxilində tanımışdır.

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamak məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafiya, məhsul növü, müştəri növü və reytingi, akkreditiv və ya sair kredit sığortası növü ilə əhatə olunma baxımından) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə gecikmə günlərinin sayına əsasən hesablanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin (məsələn ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat (davamı)

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi vəziyyət ilə GKZ-lər arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli təxmin hesab edilir. GKZ-lərin məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin dəyişməsinə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərini gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları üzrə GKZ-lərə dair məlumatlar Qeyd 10-da açıqlanır.

Amortizasiya olunmuş dəyərle tanınmış sair maliyyə aktivləri

Qeyd 2-də açıqlandığı kimi, Qrup ticarət və sair debitor borcları olmayan və YƏMFÖ meyarına uyğun olan maliyyə aktivləri üçün GKZ-ni ümumi yanaşma əsasında qiymətləndirir. Vəziyyət və şəraitlərdə dəyişikliklərə həssas olan GKZ-nin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli ehtimal hesab olunur.

İcarələr

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mühakimə

İcarəçi və icarədar müqavilənin icarənin başlanğıcında icarə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Başlanğıc tarixi icarə müqaviləsinin qüvvəyə minməsi və tərəflərin icarə predmetinin əsas şərtlərinə və hallarına dair öhdəlikləri qəbul etməsi tarixlərindən ən tez başlayan tarixdir. Əsas aktiv icarə müqaviləsinin mövzusu olan və həmin aktiv üzrə istifadə hüququ icarədar tərəfindən icarəçiyə verilən aktivdir. İcarənin başlanma tarixi icarədarın əsas aktiv icarəçinin istifadəsi üçün əlçatan etməsi tarixidir.

İcarə müddəti icarə müddətinin başlanğıc tarixində başlayır və icarədar tərəfindən icarəçiyə icarə haqqı ödəmədən verilmiş hər hansı müddəti özündə cəmləşdirir.

Qrup icarə müddətini aşağıdakı müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir:

- ▶ İcarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər; və
- ▶ İcarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər.

Alış opsiyonları icarənin müddətini uzatmaq və ya ona xitam vermək opsiyonlarına oxşar şəkildə qiymətləndirilir. Əsas aktiv almaq opsiyonu iqtisadi cəhətdən əsas aktivin qalan iqtisadi istifadə müddəti üçün icarə müddətinin uzadılması opsiyonu ilə oxşardır.

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir. Qrup, icarəçinin bu hüququndan istifadə etməsi və ya etməməsi üçün, icarənin başlanğıc müddətindən bu hüququn istifadə edilmə tarixinədək faktlar və şərtlərdə gözlənilən dəyişikliklər daxil olmaqla, ona iqtisadi stimül yaradacaq bütün müvafiq fakt və şərtləri nəzərə alır.

Borc üzrə artan faiz dərəcəsi (AFD)

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsini dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsindən (AFD) istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. maliyyə əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisələr üçün) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr törəmə müəssisənin funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Qrup AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəcələri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisənin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla (məs. törəmə müəssisənin kredit reytingi) aparmalıdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mülahizələri (davamı)

Əks faktoring razılaşmaları

İş fəaliyyətinin adi gedişində Qrup maliyyə təşkilatları ilə əks faktoring razılaşmaları bağlayır. Həmin razılaşmalara əsasən maliyyə təşkilatı Qrupun alınmış mallara görə təchizatçılara ödəməli olduğu məbləğləri hesab-fakturada göstərilən ödəniş tarixində ödəyir. Qrup bu məbləğlərin əvəzini hesablanmış faizlə birlikdə təchizatçıların maliyyə təşkilatlarından ödəniş aldıkları tarixdən sonra maliyyə təşkilatına ödəməyə razılıq verir.

Qrup əsas etibarlı ilə əks faktoring razılaşmalarından yaranan qalıqları qısamüddətli borc öhdəlikləri kimi təqdim edir və əlaqəli pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında aşağıdakı kimi təqdim edilir:

- ▶ Maliyyə müəssisələri təchizatçılara ödəniş etdiyi tarixdə – həm maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində maliyyə müəssisələrindən pul vəsaitlərinin mədaxili, həm də əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində təchizatçılar üzrə pul vəsaitlərinin məxarici; və
- ▶ Qrup maliyyə müəssisələrinə ödəniş etdiyi tarixdə – maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində pul vəsaitləri məxarici kimi.

Rəhbərlik hesab edir ki, əks faktoring razılaşmaları ilə bağlı qalıqların və pul vəsaitlərinin hərəkətinin bu cür təqdim edilməsi belə əməliyyatların mahiyyətini və iqtisadi mümkünlüyünü əks etdirir, çünki:

- ▶ Maliyyə təşkilatlarının təchizatçıya ödənişlər etməsindən sonra Qrup qanuni şəkildə təchizatçı qarşısındakı öhdəliklərdən azad edilir;
- ▶ Razılaşmalar Qrupu uzadılmış kredit şərtləri ilə təmin edir;
- ▶ Razılaşmalara əsasən tutulan faizlər təchizatçılardan gecikdirilmiş hesab-fakturalar üzrə ödəniləcək faiz dərəcələri deyil, Qrupun maliyyə təşkilatlarından qısamüddətli kreditlər üçün ümumi borcalma dərəcələrinə uyğundur;
- ▶ Razılaşmalar Qrupun əlavə pul vəsaitlərini borclanma qabiliyyətini məhdudlaşdırır, yəni mövcud kredit xətti limitlərini azaldır;
- ▶ Razılaşmaların şərt və müddəaları maliyyə təşkilatları və Qrup (alıcı) arasında razılaşdırılır və Qrup maliyyə təşkilatı qarşısındakı öhdəliyini ödəməyi halda, həmin maliyyə təşkilatının təchizatçıdan bu ödənişi tələb etmək hüququ yoxdur.

Bundan əlavə, rəhbərlik bu razılaşmaların maliyyə təşkilatından birbaşa öz hesabına ödəniş aparılmasını tələb etməyə yol verdiyini və daha sonra bu vəsaitləri dərhal təchizatçıya ödəməyə icazə verir. Rəhbərlik hesab edir ki, pul vəsaitlərinin hərəkətinin təqdimatı yalnız vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl pul vəsaitlərini bank hesabına qəbul etmək hüququndan istifadə edib-etməməyə qərar verməsindən asılı olmamalıdır, çünki rəhbərlik, hansı köçürmə üsulunu seçməsindən asılı olmayaraq, iqtisadi cəhətdən vəsaitlərlə bağlı eyni hüquq və öhdəliklərə malikdir.

Rəhbərlik həmçinin hesab edir ki, aldığı vəsaitdən təchizatçıya ödənişlərin aparılmasından savayı digər məqsədlə istifadə edə bilməməsi həmin vəsaitlərin pul vəsaitləri kimi təsnif edilməsinə mane olmur. Bu, müəssisə tərəfindən yalnız müəyyən məqsəd və ya layihə üçün istifadə oluna bilən xüsusi kreditlərə tətbiq olunan yanaşmaya uyğundur.

Rəhbərlik həmçinin pul vəsaitləri hərəkətinin “xalis” şəkildə təqdim edilməsinin (yəni maliyyə təşkilatı tərəfindən təchizatçıya ödənişin qeyri-nağd əməliyyat kimi qəbul edilməsinin) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkətində “süni” artımla nəticələnəcəyini və bu səbəbdən həm eyni fəaliyyətlərdə iştirak edən (əks faktoringdən istifadə etməyən) digər müəssisələr ilə müqayisəni təhrif edəcəyini, həm də pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim olunan məlumatların proqnoz dəyərini azaldacağını hesab edir.

Bundan əlavə rəhbərlik qeyd etmişdir ki, MHBS-də qarşı tərəfin adından pul vəsaitlərinin köçürülməsini nəzərdə tutan əməliyyatlarda agent-əsas tərəf münasibətlerini müəyyənləşdirmək üçün xüsusi göstəriş olmadığından, bu məsələ ümumi nəzarət anlayışı əsasında həll olunur. Beləliklə, vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl rəhbərliyin onlara nəzarət etdiyini nəzərə alaraq (bu fakt, ödənişlərin birbaşa təchizatçının cari hesabına deyil, Qrupun cari hesabına ödənilməsinə tələb etmək hüququ ilə sübuta yetirilir), Qrup bu ödənişlər üçün faktiki olaraq əsas tərəf, maliyyə təşkilatı isə onun agenti kimi çıxış edir. Bu hal, Qrupun müqavilə əsasında öz cari hesabına pul vəsaitlərini qəbul etmək hüququ olmadığı hallardan fərqlənir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Qrup 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişi vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir. Hər bir düzəlişin xüsusiyyəti və təsiri aşağıda təsvir olunur:

“Faiz dərəcəsi etalonu islahatı”: Mərhələ 2-9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər”

Düzəlişlərə uyğun olaraq, Banklararası təklif olunan faiz həddi (“IBOR”) Alternativ risksiz faiz dərəcəsi (“RFR”) ilə əvəz olunduqda maliyyə hesabatlarına göstərilən təsirlə bağlı müvəqqəti azad etmələr təqdim edilir. Düzəlişlərə aşağıdakı praktiki məqsəduyğun vasitələri daxildir:

- ▶ Müqavilə üzrə dəyişikliklərin və ya birbaşa islahatla tələb edilən pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişikliklərin bazar faiz dərəcəsinə dəyişikliyə ekvivalent olan dəyişkən faiz dərəcəsinə dəyişiklik kimi uçota alınması tələbi;
- ▶ Hedcinq münasibətləri dayandırılmadan hedcinq təyinatları və hedcinq sənədlərinə IBOR islahatı ilə tələb olunan dəyişikliklərin edilməsinə icazə verilməsi;
- ▶ RFR aləti risk komponentinin hedci hesab edildikdə, müəssisələrin ayrıca müəyyən edilə bilən tələbin qarşılınmasından müvəqqəti azad olunması.

Qrup faiz dərəcəsi etalonu islahatının inkişafını izləməyə və islahatın Qrupun hedcinq münasibətləri və borc öhdəliklərinə təsirini qiymətləndirməyə davam edir. Qrup borc verənlərlə müzakirələr aparır.

IBOR islahatı kontekstində Qrupun saxladığı müəyyən maliyyə alətlərinə IBOR-dan RFR-ə keçdikdə düzəlişlər ediləcək. Maliyyə alətinin faiz dərəcəsinin dəyişməsi ilə yanaşı, keçid zamanı maliyyə alətinin şərtlərinə digər dəyişikliklər də edilə bilər. Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə alətləri üçün, Qrup ilkin olaraq IBOR-dan RFR-ə istinad edilən faiz dərəcəsinə dəyişikliyi əks etdirmək üçün yuxarıda göstəriləni kimi praktiki məqsəduyğunluq vasitəsini tətbiq edir. Sonradan, praktiki məqsəduyğunluq vasitəsinin əhatə etmədiyi hər hansı dəyişikliyə görə, Qrup dəyişikliklərin əhəmiyyətli olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün mühakimə tətbiq edir və onlar əhəmiyyətli olduğu təqdirdə, maliyyə alətinin tanınması dayandırılır və yeni maliyyə aləti tanınır. Dəyişikliklər əhəmiyyətli deyilsə, Qrup maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində yenidən nəzərdən keçirilmiş EFD-dən istifadə etməklə diskont edilmiş praktiki məqsəduyğunluq vasitəsi ilə əhatə olunmayan dəyişikliklərin cari dəyərini nəzərə almaqla düzəlişlər edir.

Qlobal tənzimləyicilərin IBOR-ları mərhələli şəkildə ləğv etmək və onları alternativ istinad dərəcələri ilə əvəz etmək qərarından sonra, Qrup təsirə məruz qala biləcək bütün müqavilələr üçün keçidi idarə edir. 2021-ci il ərzində Qrup keçidi dəstəkləmək üçün hərtərəfli planlar, proseslər və prosedurlar işləyib hazırlayırdı.

IBOR islahatı Qrup qarşısında müxtəlif risklər yaradır. Qrupun rəhbərliyi həmin riskləri idarə edir və onlara yaxından nəzarət edir. Bunlara aşağıdakı, lakin bunlarla məhdudlaşmayan risklər daxildir:

- ▶ IBOR islahatına təsir göstərmək üçün mövcud müqavilələrə tələb olunan düzəlişlərə görə müştərilər və bazardakı qarşı tərəflərlə müzakirələr nəticəsində yaranan icra riskləri.
- ▶ IBOR islahatının maliyyə itkilərinə səbəb olmasına görə, Qrup və onun müştəriləri qarşısında bazarların pozulması ilə bağlı maliyyə riski.
- ▶ IBOR-da likvidlik azaldığı və RFR qeyri-likvid və müşahidə olunmayan olduğu təqdirdə, bazar məlumatlarının potensial çatışmazlığından yaranan qiymət riski.
- ▶ Qrupun İT sistemləri və proseslərində dəyişikliklər nəticəsində yaranan əməliyyat riski, habelə IBOR mövcud olmadığı təqdirdə, ödənişlərdə pozulmaların yaranması riski.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə ilin sonuna Qrupun hələ də RFR-ə keçməmiş islahat tətbiq edilən əhəmiyyətli IBOR-lar riskinə məruz qalması göstərilir. Bu risklər IBOR dayandırılanadək qarşılanmamış qalacaq və buna görə də keçid gələcəkdə baş verəcək, məs., cədvəldə keçid tələb olunanadək müddəti bitəcək IBOR riskləri istisna edilir.

31 dekabr 2021-ci il	Uzunmüddətli borc öhdəlikləri, balans dəyəri
LIBOR ABŞ dolları (3 ay)	245
LIBOR ABŞ dolları (6 ay)	5,330
Digər	6
	5,581

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Covid-19 ilə bağlı icarə güzəştləri"

28 may 2020-ci il tarixində MUBSK, 16 sayılı "İcarələr" adlı MHBS-yə "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəçilər COVID-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair 16 sayılı MHBS-nin göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Praktiki məqsədəuyğunluq vasitəsi olaraq, icarəçi, icarədar tərəfindən COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarəyə düzəliş olub-olmadığını qiymətləndirməməyi seçə bilər. Bu yolu seçmiş icarəçi, COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştdən irəli gələn icarə ödənişlərindəki hər hansı dəyişikliyi, 16 sayılı MHBS əsasında icarə dəyişikliyi olmayan dəyişikliklərlə eyni qaydada uçota alır.

Düzəlişin 30 iyun 2021-ci il tarixinədək tətbiq edilməsi nəzərdə tutulmuşdu, lakin COVID-19 pandemiyasının təsiri davam etdiyinə görə 31 mart 2021-ci ildə MUBSK praktiki məqsədəuyğunluq vasitəsinin tətbiqi müddətini 30 iyun 2022-ci ilədək uzatmışdır. Düzəliş 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Qrup hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında düzəlişi erkən tətbiq etməyi qərara almışdır. Düzəlişin tətbiqi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Şirkət bu yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhləri müvafiq olduğu hallarda, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında MUBSK 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edən və məlumatların tanınması və ölçülməsi, təqdimatı və açıqlanması məsələlərini əhatə edən sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə yeni kompleks uçot standartı 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni qəbul etmişdir.

17 sayılı MHBS sığortanı verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, bütün növ sığorta müqavilələrinə (yeni, həyat sığortası, digər sığortalar, birbaşa və təkrar sığorta), eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsinə bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçıları üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə əsaslanan 4 sayılı MHBS-dən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS sığorta müqavilələri üçün mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən kompleks uçot modelini təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişkən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq edərsə, erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun sığorta müqavilələri olmadığından bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi"

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün MUBSK, 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisələr aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etməsi ehtimalı təsnifata təsir etmir;
- ▶ Konvertasiya edilə bilən öhdəliyə daxil edilmiş törəmə alətin özü kapital alətidirsə, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri və mövcud kredit müqavilələrinin yenidən razılaşdırma tələb edib-etməməsini qiymətləndirir.

"Konseptual əsaslara istinad" – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSK, 3 sayılı "Müəssisələrin birləşməsi" adlı MHBS-yə "Konseptual əsaslara istinad" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzelisələr 1989-cu ildə buraxılmış "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması prinsipləri"nə istinadlı, tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Maliyyə hesabatlarının konseptual əsasları"na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır. Bundan əlavə, Komitə, 37 sayılı MHBS-nin və ya 21 sayılı "Tutumlar" adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura, "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması prinsipləri"nə istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək potensial aktivlərə dair 3 sayılı MHBS-dəki mövcud göstərişi aydınlaşdırmağa qərar vermişdir. Düzelisələr 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və gələcək dövrlərə tətbiq olunur. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərilməsi gözlənilir.

"Əmlak, tikili və avadanlıqlar: nəzərdə tutulan istifadədən daxilolmalar" – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSK, "Əmlak, tikili və avadanlıqlar: nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar" düzəlişini qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və ya zərərdə tanıyır.

Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisə bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq edəndə təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş Əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

“Yüklü edilmiş müqavilələr – müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri” – 37 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSK, 37 sayılı MUBS-a müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri daxil etməli olduğunu müəyyənləşdirən düzəlişlər etmişdir. Düzelisler “birbaşa əlaqəli xərclər yanaşması”nı tətbiq edir. Mal və ya xidmətləri təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan məsrəflərə həm əlavə xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında qarşı tərəflə dəqiq şəkildə ödənilməli olmadığı hallarda istisna edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Qrup bu düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində öhdəliklərini tam şəkildə yerinə yetirmədiyi müqavilələrə tətbiq edəcəkdir.

“Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması” – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında MUBSK 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2 “Əhəmiyyətliyə dair mülahizələrin formalaşdırılması” na düzəlişlər etmişdir. Həmin tövsiyələrdə əhəmiyyətlik mülahizələrinin mühasibat uçotu prinsiplərinə tətbiq edilməsində müəssisələrə kömək etmək üçün qaydalar və nümunələr təqdim edilir. Düzelislerin məqsədi aşağıdakılar vasitəsilə uçot prinsiplərinə dair daha səmərəli açıqlamaların təqdim edilməsinə kömək etməkdir.

- ▶ Müəssisələr qarşısında qoyulmuş “mühüm” mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlamaq tələbini “əhəmiyyətli” mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi; və
- ▶ Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətlik anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi.

Düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

“Uçot qiymətləndirmələrinin tərifi” – 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında MUBSK 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər etmişdir. Həmin düzəlişlərdə “uçot qiymətləndirmələrinin” tərifi təqdim edilir. Düzelislerde uçot qiymətləndirmələrində dəyişikliklər, mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər və səhvlərin düzəldilməsi arasında fərqlər təqdim edilir. Bundan əlavə, müəssisələr tərəfindən uçot qiymətləndirmələri aparılması üçün ölçmə üsullarının və giriş məlumatlarının istifadə edilməsi yolları izah edilir.

Düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

1 sayılı MHBS “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi” – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

2018-2020-ci illər üzrə MHBS standartlarına illik təkmilləşmələr prosesi çərçivəsində MUBSK 1 sayılı “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi” adlı MHBS-yə düzəliş qəbul etmişdir. Düzelisə görə, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisəyə, məcmu məzənnə fərqlərini ana müəssisənin MHBS-yə keçdiyi tarixi nəzərə alaraq ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə ölçə bilər. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "Investor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya satış səbəbindən onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları adlı MHBS-nin və 28 sayılı Asılı müəssisələrə investisiyalar adlı MUBS-un tələbləri arasındakı uyğunsuzluğa aiddir. Düzelisələr müəyyən edir ki, tam gəlir və ya zərər asılı və ya birgə müəssisəyə köçürmə 3 sayılı MHBS-də müəyyən edilmiş biznesi əhatə etdikdə tanınır. Biznes təşkil etməyən aktivlərin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. Düzelisələr perspektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. 2015-ci ilin dekabr ayında, MUBSK düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini onun pay iştirakı üzrə kapital metodu üzrə tədqiqat layihəsindən irəli gələn hər hansı düzəlişləri tamamlamasınadək təxirə salmaq qərarına gəlmişdir. Erkən tətbiqə icazə verilir və açıqlama tələb olunur. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün MUBSK 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzelis müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərkən nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Qrup, dəyişiklikləri müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya əvəz edilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

41 sayılı MUBS "Kənd təsərrüfatı" – Ədalətli dəyərin ölçülməsində vergilər

MHBS-lərin 2018-2020-ci illər üçün illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində MUBSK 41 sayılı "Kənd təsərrüfatı" adlı MUBS-a düzəlişlər qəbul etmişdir. Düzelis 41 sayılı MUBS-un 22-ci bəndində nəzərdə tutulan müəssisələrin, 41 sayılı MUBS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergi məqsədləri üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini istisna etməsi tələbini aradan qaldırır. Müəssisə, düzəlişi 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya bu tarixdən sonra ədalətli dəyərin ölçülmələrinə perspektivli şəkildə tətbiq edir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2021-ci ilin may ayında MUBSK 12 sayılı MUBS-a düzəlişlər qəbul etmişdir. Həmin düzəlişlər 12 sayılı MUBS-a uyğun ilkin tanınma istisnasının əhatə dairəsini daraldır, belə ki, həmin istisna artıq bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir.

Düzəlişlər izah edir ki, öhdəliyi icra edən ödənişlər vergi məqsədləri üçün çıxılırsa, bu cür çıxılmaların vergi məqsədləri üçün maliyyə hesabatlarında tanınan öhdəliyə (və faiz xərcinə) və ya əlaqəli aktiv komponentinə (və faiz xərcinə) aid edilib-edilməməsinə müəyyən etmək üçün mühakimə (tətbiq edilən vergi qanunvericiliyi nəzərə alaraq) edilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. Bu mühakimə aktiv və öhdəliyin ilkin tanınması zamanı hər hansı müvəqqəti fərqlərin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün vacibdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Düzəlişlərə görə, ilkin tanınma ilə bağlı istisna ilkin tanınma zamanı bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərin yaranmasına səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir. İstisna yalnız icarə aktivinin və icarə öhdəliyinin (və ya ləğvetmə öhdəliyi və ləğvetmə aktivini komponentinin) tanınması bərabər olmayan vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərin yaranmasına səbəb olduqda tətbiq edilir. Bununla belə, yaranan təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin bərabər olmaması mümkündür (məs. müəssisə vergi çıxılmalarından faydalana bilmədikdə və ya vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə fərqli vergi dərəcələri tətbiq edildikdə). Bu cür hallarda (Komitə bu cür halların nadir baş verməsini gözləyir), müəssisə təxirə salınmış aktiv və öhdəlik arasında fərqi mənfəət və ya zərərdə uçota almalı olacaq.

Buna baxmayaraq, (məsələn, müəssisə vergi çıxılmalarından faydalana bilmirsə və ya vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə fərqli vergi dərəcələri tətbiq edilirsə). Komitənin nadir hallarda baş verməsini gözlədiyi belə hallarda, müəssisə təxirə salınmış vergi aktivini öhdəlik arasındakı fərqi mənfəət və ya zərərdə uçota almalıdır.

Müəssisə düzəlişləri təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq etməlidir. Bundan əlavə, təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində müəssisə, həmçinin, icarələr və ləğv etmə öhdəlikləri ilə bağlı bütün çıxılan və vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin mövcud olması şərti ilə) və təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımalıdır.

Dəyişiklik 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir, erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup düzəlişləri 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş vermiş əməliyyatlara tətbiq edəcək. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək gəlir əldə edən və ya xərclər çəkən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan komponentlərdir.

Qrup dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft-qaz – neft-qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Emal – xam neft emalı və neft-kimya məhsullarının istehsalını əks etdirir;
- ▶ Neft mədən xidmətləri – qazma, quyu tikintisi və tamamlaması işlərini əks etdirir;
- ▶ Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və neft-kimya məhsullarının nəqli və satışını əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün ayrı-ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2021-ci il Gəlirlər							
Kənar müştərilər	4,221	5,606	641	66,719	344	-	77,531
Seqmentlər arası	3,700	1,486	569	375	515	(6,645)	-
Cəmi gəlirlər	7,921	7,092	1,210	67,094	859	(6,645)	77,531
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(705)	(4,211)	(159)	(64,562)	(115)	5,477	(64,275)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(340)	(338)	(341)	(625)	(374)	194	(1,824)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,260)	(259)	(103)	(241)	(107)	35	(1,935)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(731)	(21)	(118)	(595)	(13)	187	(1,291)
GKZ	2	(1)	(5)	(58)	(6)	-	(68)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(143)	(31)	(111)	(488)	(57)	-	(830)
Mədən vergisi	(139)	-	-	-	-	-	(139)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(35)	(2)	(5)	(92)	(8)	-	(142)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(168)	(40)	(4)	(34)	(49)	-	(295)
Amortizasiya xərci	-	(10)	(1)	(43)	(16)	-	(70)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(310)	(43)	(130)	(86)	(24)	204	(389)
Kommunal xərclər	(18)	(440)	(2)	(72)	(2)	-	(534)
Öhdəlik və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(24)	(2)	(4)	(3)	(3)	-	(36)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə gəlir/(zərər)	(2)	(8)	(2)	24	4	-	16
Sosial xərclər	(14)	(6)	(90)	(9)	(142)	-	(261)
Sair əməliyyat gəliri	5	215	48	94	429	-	791
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	68	-	99	1,461	(1,402)	226
Sair maliyyə gəliri	-	-	-	-	1	-	1
Maliyyə xərcləri	(179)	(132)	(5)	(241)	(883)	193	(1,247)
Məzənnə fərqindən gəlirlər və zərərlər, xalis	(6)	84	(2)	56	(903)	-	(771)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	12	(361)	46	(4)	4	-	(303)
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	(2)	445	(1)	-	442
Sair	(550)	(37)	(405)	(508)	(239)	419	(1,320)
Mənfəət vergisi xərcləri	(685)	(330)	(8)	(109)	(30)	-	(1,162)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	2,631	1,187	(193)	42	(214)	(1,338)	2,115

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)**

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiyalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	6	4,204	18	-	4,228
Birgə müəssisələrə investisiyalar	41	4,711	263	-	9	-	5,024
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	29,403	11,188	2,224	18,907	27,385	(29,002)	60,105
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	29,444	15,899	2,493	23,111	27,412	(29,002)	69,357
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(13,904)	(8,134)	(1,111)	(18,915)	(24,674)	20,131	(46,607)
Kapital məsrəflər (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	1,816	1,329	19	336	227	(116)	3,611
Əlavələr – BM və asılı müəssisələr	-	225	-	-	-	-	225
Cəmi kapital məsrəflər	1,816	1,554	19	336	227	(116)	3,836

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arasındakı qalıqları konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2020-ci il Gəlirlər							
Kənar müştərilər	2,848	2,911	877	42,679	292	-	49,607
Seqmentlər arası	2,408	748	565	481	422	(4,624)	-
Cəmi gəlirlər	5,256	3,659	1,442	43,160	714	(4,624)	49,607
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(972)	(2,200)	(167)	(40,437)	(68)	3,794	(40,050)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(301)	(314)	(359)	(754)	(405)	116	(2,017)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,217)	(293)	(108)	(269)	(96)	47	(1,936)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət GKZ	(552)	(20)	(106)	(647)	(28)	237	(1,116)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(149)	(1,181)	-	(91)	(233)	-	(1,654)
Mədən vergisi	(125)	-	-	-	-	-	(125)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(20)	(2)	(1)	(55)	(12)	-	(90)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(77)	(28)	(3)	(33)	(45)	-	(186)
Amortizasiya xərci	-	(18)	(2)	(44)	(11)	-	(75)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(247)	(55)	(153)	(73)	(44)	148	(424)
Kommunal xərclər	(10)	(295)	(2)	(55)	(2)	-	(364)
Öhdəlik və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(2)	1	(1)	(39)	(2)	-	(43)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə gəlir/(zərər)	23	-	(1)	(1)	(18)	-	3
Sosial xərclər	(13)	(7)	(23)	(6)	(122)	-	(171)
Sair əməliyyat gəliri	44	29	21	111	393	(94)	504
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	4	195	-	84	946	(1,058)	171
Sair maliyyə gəliri	-	25	-	-	-	-	25
Maliyyə xərcləri	(157)	(158)	(4)	(252)	(784)	168	(1,187)
Məzənnə fərqindən zərərlər, xalis	(14)	(284)	(8)	(84)	(224)	-	(614)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	(1)	(427)	10	1	6	-	(411)
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	2	96	2	-	100
Sair	(287)	(118)	(334)	(456)	(549)	479	(1,265)
Mənfəət vergisi xərcləri	(299)	116	(57)	(64)	7	-	(297)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	884	(1,375)	75	50	(581)	(787)	(1,734)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)**

	Neft- qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaş- dırma	Bölüşdü- rilməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiya lar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	8	4,143	22	-	4,173
Birgə müəssisələrə investisiyalar	30	4,640	250	5	17	-	4,942
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	27,060	11,334	2,385	15,556	22,276	(23,571)	55,040
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	27,090	15,974	2,643	19,704	22,315	(23,571)	64,155
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(13,484)	(7,532)	(1,348)	(15,486)	(19,653)	15,271	(42,232)
Kapital məsrəflər (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	2,317	1,490	17	343	330	(97)	4,400
Əlavələr – BM və asılı müəssisələr	-	28	-	-	-	-	28
Cəmi kapital məsrəfləri	2,317	1,518	17	343	330	(97)	4,428

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası qalıqları konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021-ci il	2020-ci il
İsveçrə	44,625	30,478
Türkiyə	17,567	7,618
Azərbaycan	7,804	6,311
BƏƏ	2,937	2,223
Gürcüstan	1,240	1,045
Sair	3,358	1,932
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	77,531	49,607

Təhlil satışı həyata keçirən şirkətin təsis edildiyi ölkəyə əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)**Coğrafi məlumat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft-qaz	Emal	Neft mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,471	-	-	39,594	-	42,065
Neft məhsullarının satışı, xalis	686	-	-	18,596	-	19,282
Təbii qazın satışı	1,046	-	-	6,028	-	7,074
Neft-kimya məhsullarının satışı	-	5,606	-	1,142	-	6,748
Kirayə gəliri	-	-	204	-	54	258
Sair gəlirlər	18	-	437	1,359	290	2,104
Cəmi	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
İsveçrə	-	-	-	44,625	-	44,625
Türkiyə	-	5,501	-	11,875	191	17,567
Azərbaycan	4,221	105	514	2,811	153	7,804
BƏƏ	-	-	127	2,810	-	2,937
Gürcüstan	-	-	-	1,240	-	1,240
Sair	-	-	-	3,358	-	3,358
Cəmi	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	4,221	5,606	-	66,022	43	75,892
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	-	641	697	301	1,639
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Gəlirlər						
Kənar müştəri	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Seqmentlər arası	3,700	1,486	569	375	515	6,645
Cəmi	7,921	7,092	1,210	67,094	859	84,176
Düzəlişlər və eliminasiyalar	(3,700)	(1,486)	(569)	(375)	(515)	(6,645)
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumat (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft və qaz	Emal	Neft mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	1,898	-	-	24,521	-	26,419
Neft məhsullarının satışı, xalis	499	-	-	12,879	-	13,378
Təbii qazın satışı	349	-	-	3,666	-	4,015
Neft-kimya məhsullarının satışı	-	2,894	-	387	-	3,281
Kirayə gəliri	-	-	453	-	16	469
Sair gəlirlər	102	17	424	1,226	276	2,045
Cəmi	2,848	2,911	877	42,679	292	49,607
İsveçrə	-	-	-	30,478	-	30,478
Türkiyə	-	2,836	-	4,612	170	7,618
Azərbaycan	2,848	75	720	2,546	122	6,311
BƏƏ	-	-	157	2,066	-	2,223
Gürcüstan	-	-	-	1,045	-	1,045
Sair	-	-	-	1,932	-	1,932
Cəmi	2,848	2,911	877	42,679	292	49,607
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	2,848	2,911	-	42,341	61	48,161
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	-	877	338	231	1,446
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	2,848	2,911	877	42,679	292	49,607
Gəlirlər						
Kənar müştəri	2,848	2,911	877	42,679	292	49,607
Seqmentlər arası	2,408	748	565	481	422	4,624
Cəmi	5,256	3,659	1,442	43,160	714	54,231
Düzəlişlər və eliminasiyalar	(2,408)	(748)	(565)	(481)	(422)	(4,624)
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	2,848	2,911	877	42,679	292	49,607

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla, hər bir ölkə üzrə uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021	2020
Azərbaycan	33,455	32,888
Türkiyə	6,969	7,933
İsveçrə	898	955
Gürcüstan	536	475
BƏƏ	302	439
Sair	323	325
Cəmi	42,483	43,015

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi****Maliyyə riski amilləri**

Qrupun törəmə alətlər olmayan əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərindən ibarətdir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Qrupun əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir. Qrupun əsas maliyyə aktivlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısa müddətli depozitlər və birbaşa əməliyyatlardan yaranan ticarət və sair debitor borcları daxildir. Qrup həmçinin borc və kapital alətlərində investisiyalara malikdir və törəmə alətlər üzrə əməliyyatlarda iştirak edir.

Fəaliyyətinin adi gedişində, Qrup bazar, kredit və likvidlik risklərinə məruz qalır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini diqqət mərkəzində saxlayır və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı hədəfləyir. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün, Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyini qoruyub saxlamaqdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyəri və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin bazar qiymətlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bazar riski üç növ risklərdən ibarətdir: məzənnə riski, əmtəə qiyməti riski və faiz dərəcəsi riski. Maliyyə riskinə məruz qalan maliyyə alətlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları, borc öhdəlikləri və törəmə alətlər daxildir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində, əsasən də ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər Qrupun müəssisələrinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitləri, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərinin əksər hissəsi ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəlki mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, TL, GEL, UAH üzrə məzənnələrdəki ağlabatan mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

2021	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-3.00%	(1,595)/239
Avro / AZN	21.00%/-9.00%	(127)/54
ABŞ dolları / TL	35.00%/-20.00%	81/(46)
ABŞ dolları / GEL	14.00%/-6.00%	(42)/18
Avro / ABŞ dolları	9.00%/-9.00%	11/(11)
Avro / TL	35.00%/-20.00%	(221)/126
Avro / UAH	15.00%/-13.00%	(12)/11
2020	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-3.00%	(1,977)/297
Avro / AZN	22.00%/-10.00%	(179)/81
ABŞ dolları / TL	10.00%/-10.00%	(122)/122
ABŞ dolları / GEL	15.00%/-7.00%	(42)/19
Avro / ABŞ dolları	10.00%/-9.00%	20/(18)
Avro / TL	10.00%/-10.00%	(7)/7
Avro / UAH	16.00%/-14.00%	(4)/3

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Bazar riski (davamı)**

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə xarici valyuta riski əhəmiyyətli deyil.

(ii) Əmtəə qiyməti riski

Qrup neft qiymətində dəyişikliklərə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azaldılması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq, Qrup qiymət risklərini fyuçerlər, svoplar və forvard razılaşmaları vasitəsilə hedcinq edir.

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə, Qrupun törəmə alətlər üzrə qiymət riskləri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətinin gələcək qiymətlərdə 5% müsbət və ya mənfi dəyişikliklərə həssaslığı, digər göstəricilər sabit olmaqla, əhəmiyyətli olmamışdır.

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər, əsasən, borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Qrup bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər riskinə, əsasən, dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq, rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə, rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirinin bölüşdürülməsini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi, Qrupu əsasən London banklararası təklif dərəcəsi (LIBOR) və Avro banklararası təklif dərəcəsinə (EURIBOR) olan dəyişikliklərə görə faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla, faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2021-ci il		
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+100/-25	(106)/26
Avro	+20/-20	(28)/7
2020-ci il		
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+100/-25	(95)/24
Avro	+20/-20	(23)/6

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası**

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə, Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinin konsentrasiyasına məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, ticarət debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2021	2020
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,043	6,187
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	185	161
Depozitlər (Qeyd 8)	617	665
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	8,248	6,018
Sair cari maliyyə aktivləri	668	369
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	816	870
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 39)	1,181	975
Cəmi kredit riski	20,758	15,245

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında nüfuzlu maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də depozitləri 4,003 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 2,053 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir. Bundan əlavə, Dövlətin xəzinə hesabında Qrupun 101 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 43 AZN) məbləğində məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri yerləşdirilmişdir.

Ticarət debitor borcları xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış balanslardan ibarətdir. SOCAR, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştərilərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən "Azərenerji" ASC və "AZAL" QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbiq edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun müştərilərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə, Qrupun mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2021-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,014	-	-	29
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	147	-	-	38
Depozitlər (Qeyd 8)	617	-	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,793	250	641	564
Sair cari maliyyə aktivləri	618	50	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	816	-	-
Cəmi	17,189	1,116	641	631

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,158	–	–	29
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	123	–	–	38
Depozitlər (Qeyd 8)	665	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	4,873	405	386	354
Sair cari maliyyə aktivləri	335	34	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	870	–	–
Cəmi	12,154	1,309	386	421

Standart dərəcəyə minimum kredit riskinə məruz qalan sabit maliyyə vəziyyəti və borcun ödənilməsi tarixçəsi olan qarşı tərəflər daxildir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivlərində qarşı tərəflər bir qayda olaraq yüksək kredit reytinginə malik olur və ya kifayət qədər təminatlı olur. Qeyri-standart dərəcə yüksək kredit reytingi olmayan qarşı tərəflərin ödəniş müddəti keçməmiş və defolta uğramamış maliyyə alətlərini əhatə edir.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsini hesab edir:

- ▶ Müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə;
- ▶ Qarşı tərəfin beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş xarici kredit reytinginin ilkin tanınma tarixinə nisbətə, qarşı tərəfin risk dərəcəsinin 3 və ya daha çox pillə aşağı salınması,
- ▶ Moody's reyting agentliyinin "Caa1" xarici reytingi (və ya S&P və Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri) və ya daha aşağı olması.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup maliyyə aktivini defolta uğramış hesab edir:

- ▶ Müqavilə üzrə ödənişlərdə 90 gündən artıq gecikmə;
- ▶ Qarşı tərəfin müflis olması, ödəniş qabiliyyətini itirməsi və ya oxşar şəraitə düşməsi/düşəcəyi haqqında məlumatın mövcud olması;
- ▶ Beynəlxalq reyting agentliklərinin qarşı tərəfin defolta uğramasını elan etməsi.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən, Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrü kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlarına gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun maliyyə öhdəlikləri törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan son ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün maksimal məbləğ müqavilənin ləğv edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski (davamı)**

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2021-ci il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları (Qeyd 20)	10,755	–	–	–	10,755
İcarə öhdəlikləri	61	183	355	1,353	1,952
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	–	202	–	610	812
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	10	800	–	–	810
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,959	3,570	13,065	4,565	24,159
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	–	–	822	67	889
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 39)	–	91	1,090	–	1,181
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	13,785	4,846	15,332	6,595	40,558

31 dekabr 2020-ci il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditör borcları (Qeyd 20)	9,126	–	–	–	9,126
İcarə öhdəlikləri	42	124	328	865	1,359
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	–	212	–	841	1,053
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	–	575	–	–	575
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,698	3,628	10,375	3,673	20,374
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	–	–	818	63	881
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	32	2,760	–	–	2,792
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 39)	–	110	865	–	975
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	11,898	7,409	12,386	5,442	37,135

Qrup gözləyir ki, müddəti bir ildən beş ilədək dəyişən müqavilələrin müddəti başa çatanadək maliyyə zəmanətlərinin hamısının icrası tələb olunmayacaq.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditörün güvənini saxlayaraq, biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2021	2020
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	21,366	17,129
Cəmi kapital	22,750	21,923
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	(9,012)	(6,153)
Cəmi idarə edilən kapital	35,104	32,899

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Kapitalın idarə edilməsi (davamı)**

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (müvcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mühakimələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2021-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,012	9,012
Depozitlər (Qeyd 8)	614	614
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	147	147
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,562	7,562
Sair cari maliyyə aktivləri	1,558	1,558
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,975	1,990
Cəmi maliyyə aktivləri	20,868	20,883
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 20)	(10,755)	(10,755)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26A)	(810)	(810)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(5,865)	(5,865)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(15,501)	(15,849)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(202)	(202)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 27)	(610)	(707)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26A)	(889)	(844)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(34,632)	(35,032)

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**

	31 dekabr 2020-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,153	6,153
Depozitlər (Qeyd 8)	658	658
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	123	123
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	5,340	5,340
Sair cari maliyyə aktivləri	907	907
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,859	1,827
Cəmi maliyyə aktivləri	15,040	15,008
Ticarət və sair kreditör borcları (Qeyd 20)	(9,126)	(9,126)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26A)	(575)	(575)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər (Qeyd 26B)	(2,728)	(2,728)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(5,910)	(5,910)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(11,219)	(11,516)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(212)	(212)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 27)	(574)	(584)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26A)	(881)	(815)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(31,225)	(31,466)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısa ödəmə müddətlərinə görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi kredit ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq, Səviyyə 3-ün məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir;
- (iii) Qrup əsasən investisiya kredit reytingi olan maliyyə təşkilatları kimi müxtəlif qarşı tərəflərlə törəmə maliyyə alətləri üzrə müqavilə bağlayır. Fyuçerslər, svoplar və əmtəə forvard müqavilələri bazarda müşahidə edilən giriş məlumatlarının istifadəsini nəzərdə tutan qiymətləndirmə mexanizmlərində istifadə etməklə qiymətləndirilir. Ən çox tətbiq edilən qiymətləndirmə meyanizmlərinə cari dəyərin hesablamalarını istifadə edən proqnoz qiyməttöymə və svop modelləri daxildir. Modellərə müxtəlif giriş məlumatları, o cümlədən qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, müvafiq malların faiz dərəcəsi əyriləri və forvard dərəcəsi əyrisi daxildir. Bəzi törəmə alətlər üzrə müqavilələr pul vəsaitləri ilə tam təmin edildiyi üçün, qarşı tərəflə və Qrupun özü tərəfindən öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi riskinə məruz qalır. Bu cür törəmə alətləri üzrə müqavilələr sair cari maliyyə aktivləri və sair cari maliyyə öhdəlikləri daxilində uçota alınır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	824	201	623	–
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	70	70	–	–
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	903	–	903	–
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,161	–	221	940
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	(678)	(200)	(478)	–
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(242)	–	(242)	–
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	614	–	614	–
Ticarət və sair debitor borcları	6,659	–	–	6,659
Sair cari maliyyə aktivləri	664	–	–	664
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	829	–	–	829
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditör borcları	(10,755)	–	–	(10,755)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	(132)	–	–	(132)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(5,865)	–	–	(5,865)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(15,849)	(3,594)	–	(12,255)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(909)	–	–	(909)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(602)	–	–	(602)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2020-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	468	–	458	10
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	67	67	–	–
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	256	–	256	–
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,050	–	194	856
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	(536)	(150)	(370)	(16)
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(178)	–	(167)	(11)
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	658	–	658	–
Ticarət və sair debitor borcları	5,084	–	–	5,084
Sair cari maliyyə aktivləri	372	–	–	372
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	777	–	–	777
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditör borcları	(9,126)	–	–	(9,126)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	(39)	–	–	(39)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(5,910)	–	–	(5,910)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(11,516)	(3,338)	–	(8,178)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(796)	–	–	(796)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəliklər	(637)	–	–	(637)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	(2,728)	–	–	(2,728)

Aşağıdakı cədvəllərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan Səviyyə 3-ə aid maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin açılış və bağlanış məbləğləri üzleşdirilir:

	MZƏD ilə sair cari aktivlər	MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri
1 yanvar 2020-ci il	12	720
Alışlar	–	13
Hesablaşmalar	(2)	(10)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 32)	–	273
Hesabat valyutasına çevirmə	–	(140)
1 yanvar 2021-ci il	10	856
Alışlar	–	149
Hesablaşmalar	(10)	(13)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 32)	–	365
Hesabat valyutasına çevirmə	–	(417)
31 dekabr 2021-ci il	–	940

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

	MZƏD ilə tanınan sair cari öhdəliklər	MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri
1 yanvar 2020-ci il	-	-
Alışlar	(16)	(11)
1 yanvar 2021-ci il	(16)	(11)
Hesablaşmalar	16	11
31 dekabr 2021-ci il	-	-

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə mümkün alternativ fərziyyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərində təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	Qiymətləndirmə üsulu	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları	İnterval	Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> TANAP-a kapital investisiyası	800	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	12.1%-dən 14.1%-dək	Diskont dərəcəsinə 1% dəyişiklik ədalətli dəyerdə +102/-83 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> Əmtəə forvard müqavilələri	140	Novatek əqdinin opsioluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spread opsiunu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spreadi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	0 ABŞ dollarından 25 ABŞ dollarınadək	Qiymətdə 10% dəyişiklik ədalətli dəyerdə +162/-162 artım/azalma ilə nəticələnməkdir

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə mümkün alternativ fərziyyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərində təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	Qiymətləndirmə üsulu	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları	İnterval	Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı
TANAP-a kapital investisiyası	784	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	10.7%-dən 12.7%-dək	Diskont dərəcəsinə 1% dəyişiklik ədalətli dəyerdə +94/-99 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir
İmtiyazlı səhmlərə investisiya	59	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	10.4%-dən 15%-dək	Diskont dərəcəsinə (kapitalın üzərindən) 2% dəyişiklik ədalətli dəyerdə +2/-2 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,012	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	147	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	614	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,659	903	-
Sair cari maliyyə aktivləri	664	70	824
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	814	-	1,161
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	17,910	973	1,985

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	6,153	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	123	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	658	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	5,084	256	-
Sair cari maliyyə aktivləri	372	67	468
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	809	-	1,050
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	13,199	323	1,518

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar**Baş rəhbərliyə ödənişlər**

Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR-ın Prezidenti, onun birinci vitse-prezidenti və on üç vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar Şurasının üzvləri olduqlarına görə, ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2021-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 1.342 AZN (2020-ci il: 1.376 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli balanslara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları		164	2,974
GKZ		(37)	(8)
Cəmi maliyyə debitor borcları		127	2,966
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		3,899	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		109	-
Depozitlər		104	-
Sair cari maliyyə aktivləri		-	1
Cəmi cari aktivlər		4,239	2,967
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri		1,137	228
Cəmi aktivlər		5,376	3,195
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları		3,364	-
Ticarət və sair kreditor borcları		319	1,077
Cəmi maliyyə kreditor borcları		3,683	1,077
HPBS-də payın satışı üçün alınmış avanslar	36	-	4,308
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	27	-	610
İcarə öhdəlikləri		285	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar, cari		33	-
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)		4,001	5,995

31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2021
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4%-4.8%	24 aprel 2023-cü il – 11 oktyabr 2026-cı il	531
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-3.0%	22 iyun 2022-ci il – 1 aprel 2039-cu il	492
"Aqrarkredit" QSC	0.16%	30 iyun 2022-ci il – 4 yanvar 2041-ci il	84
Cəmi borc öhdəlikləri			1,107

31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2021
ARDNF	3.20%	1 avqust 2030-cu il	860
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	859
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	756
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	455
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029-cu il	342
ARDNF	3.40%	30 dekabr 2030-cu il	340
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	245
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	182
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	167
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			4,206

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	263	1,630
Neft məhsullarının satışı	320	143
Xam neftin satışı	-	6,451
Göstərilmiş xidmətlər	32	66
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	23	51
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(159)	(39)
Kommunal xərclər	(72)	(4)
Sair əməliyyat xərcləri	(45)	(6)
Sosial xərclər	(62)	-
Nəqliyyat xərcləri	(209)	(658)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	-	(11)
Təhlükəsizlik xərcləri	(19)	-
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satın alınması	(13,789)	(6,811)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	34
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	-	386

“Əlaqəli tərəflərdən alınan kreditlər üzrə maliyyə xərcləri” kateqoriyasına müvafiq aktiv üçün kapitallaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər daxildir (Qeyd 16).

31 dekabr 2020-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları	174	2,189
GKZ	(34)	(6)
Cəmi maliyyə debitor borcları	140	2,183
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,932	-
Depozitlər	121	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	83	-
Sair cari maliyyə aktivləri	-	6
Cəmi cari aktivlər	2,276	2,189
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,213	200
Cəmi aktivlər	3,489	2,389
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları	2,566	-
Ticarət və sair kreditor borcları	440	809
Cəmi maliyyə kreditor borcları	3,006	809
HPBS-dəki payın satışı üçün alınmış avanslar	36	4,308
İcarə öhdəlikləri	236	-
CQD qarşısında uzunmüddətli kreditor borcları	-	91
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	27	574
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar, cari	41	-
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)	3,283	5,782

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə, əlaqəli tərəflərlə borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Bankın adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2020
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4%-4.8%	24 aprel 2023-cü il – 11 oktyabr 2026-cı il	559
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-3.0%	22 iyun 2022-ci il – 1 aprel 2039-cu il	354
"Aqrarkredit" QSC	0.16%	30 iyun 2022-ci il – 4 yanvar 2041-ci il	84
Cəmi borc öhdəlikləri			997

31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2020
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	865
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	821
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	435
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029-cu il	341
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	258
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	240
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	175
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			3,135

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	594	954
Neft məhsullarının satışı	249	82
Xam neftin satışı	–	5,552
Göstərilmiş xidmət	40	92
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	27	26
Əlaqəli tərəflərdən olan kreditlər üzrə maliyyə xərci	(156)	(39)
Kommunal xərclər	(65)	(4)
Sair əməliyyat xərcləri	(66)	(5)
Sair əməliyyat gəliri	–	5
Sosial xərclər	(58)	–
Nəqliyyat xərcləri	(90)	(436)
Təhlükəsizlik xərcləri	(22)	–
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satın alınması	(6,685)	(3,854)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	40
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	–	135

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri və qaydaları

Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan müəssisələrə əsas satışlar və onlardan alışlar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən qiymətlər ilə həyata keçirilir. İlin sonuna qalıqlar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar köçürmə yolu ilə aparılır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər**

	2021	2020
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	7,126	4,157
AZN ilə bank qalıqları	1,024	933
Avro ilə bank qalıqları	366	270
TL ilə bank qalıqları	247	369
CHF ilə bank qalıqları	106	78
Sair valyuta ilə bank qalıqları	56	67
Yolda olan pul vəsaitləri	118	313
Kassada olan pul vəsaitləri	14	10
GKZ	(45)	(44)
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	9,012	6,153

31 dekabr 2021-ci ildə ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş bank qalıqlarına yerli banklardan birində olan 29 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 29 AZN) məbləği daxil olmuşdur, lakin həmin bankın lisenziyası kapital adekvatlığı testinə uyğun olmadığına görə, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən geri alınmışdır. Müvafiq olaraq, Qrup göstərilən Bank qalığı üzrə 100 faiz GKZ tanımışdır.

Depozitlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müddətli depozitlərə cəmi 617 AZN məbləğində müddəti bir il olan, müqavilə ilə təyin olunmuş sabit faiz dərəcəsi illik 1-3 faiz arasında dəyişən qoyuluşlar daxildir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müddətli depozitlərə cəmi 665 AZN məbləğində müddəti bir il olan, müqavilə ilə təyin olunmuş sabit faiz dərəcələri illik 0.5 faizdən 3 faizədək olan qoyuluşlar daxildir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrup depozitlər üzrə 3 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 7 AZN) məbləğində GKZ tanımışdır.

9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

31 dekabr 2021-ci il tarixinə məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri əsas etibarilə girov hesabı ilə təqdim olunmuşdur. Qrupun malların satın alınması üzrə akkreditivlər üçün Banque Cantonale-də 68 AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır), Rabobank-da 49 AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır) və Natixis-də 7 AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır) məbləğlərində məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrup Azərkimya zavodu ilə bağlı olan xarici satınalmalar üçün Azərbaycan Beynəlxalq Bankında geri qaytarılmayan akkreditivlər kimi 8 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 40 AZN) məbləğində məhdudlaşdırılmış pul vəsaiti yerləşdirmişdir. Bundan əlavə, Qrupun 101 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 43 AZN) məbləğində ƏDV depozit hesabı olmuşdur. Həmin hesab ƏDV ödənişləri üçün istifadə edilən vergi ödəyicilərinin Dövlət Xəzinədarlığı Agentliyində xüsusi hesabdır. Bundan əlavə, Deutsche Bank-da bloklanmış 63 AZN məbləğində vəsait Qrupun Satış Opsionu öhdəliyi müqaviləsindən istifadə etdiyinə görə 2021-ci ilin sonunda buraxılmışdır (Qeyd 26B).

31 dekabr 2021-ci il tarixinə məhdudlaşdırılmış pul vəsaitlərinin qalığına kapitalın adekvatlığı tələblərinə uyğun olmadığına görə ARMB tərəfindən lisenziyası ləğv edilmiş yerli banklardan birində saxlanılan 38 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 38 AZN) daxildir. Müvafiq olaraq, Qrup qeyd edilən bank qalığı üzrə 100 faiz GKZ tanımışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

10. Ticarət və sair debitor borcları

	2021	2020
Ticarət debitor borcları	7,998	5,613
Sair debitor borcları	250	405
Çıxılsın: GKZ	(686)	(678)
Cəmi maliyyə debitor borcları	7,562	5,340
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	948	1,025
Avans ödənişləri	527	731
Vergilər üzrə debitor borcları	132	162
Anderlift neft qalığı	65	114
Sair	184	105
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	9,418	7,477

Ticarət debitor borcları, əsasən, Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq borcları əks etdirir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 8,013 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 5,567 AZN) məbləğində maliyyə debitor borcları xarici valyutalarda, əsasən ABŞ dollarında ifadə edilmişdir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışırlar üzrə əvəzləndirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışırlar üçün ödəniş aparıldıqda, satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləndirilə bilər.

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları üzrə GKZ ehtiyatında hərəkət göstərilir:

	2021	2020
1 yanvarda	678	648
GKZ	71	29
Digər (*)	(7)	-
Silinmə	(37)	(1)
Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq	(19)	2
31 dekabrda	686	678

(*) Bu rəqəmlərə satış üçün saxlanılan törəmə müəssisənin GKZ xərcləri daxildir (Qeyd 13).

11. Mal-material ehtiyatları

	2021	2020
Yolda olan mallar	981	678
Xammal və ehtiyat hissələri	687	665
Hazır mallar	636	583
Xam neft	342	662
Tamamlanmamış işlər	104	126
Sair	89	69
Cəmi mal-material ehtiyatları	2,839	2,783

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 553 AZN (31 dekabr 2020-ci il: AZN 1,296) və 2,286 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,487 AZN) məbləğlərində mal-material ehtiyatları üzrə qalıqlar, müvafiq olaraq, ədalətli dəyər və maya dəyəri ilə ölçülmüşdür.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 64,275 AZN (2020-ci il: 40,050 AZN) məbləğində mal-material ehtiyatları üzrə xərc tanınmışdır. Bu məbləğ satışların maya dəyərində əks etdirilmişdir (Qeyd 31).

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri****Sair cari aktivlər***Müqavilə aktivləri*

31 dekabr 2021-ci ildə sair cari qeyri-maliyyə aktivləri nəql etmə və demerec, mühəndislik, satınalma və tikinti xidmətləri üçün 59 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 63 AZN) məbləğində müqavilə aktivlərindən ibarət olmuşdur.

Satış üçün saxlanılan aktivlər

Müqayisəli hesabat dövründə satış üçün saxlanılan aktivlər toplanmış və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda sair cari aktivlər daxilində təqdim edilmişdir. Cari hesabat dövründə satış üçün saxlanılan aktivlərin məbləğinin artması səbəbindən, Qrup onu ayrıca sətir kimi təqdim etmək qərarına gəlmişdir. Hazırkı və 13 sayılı Qeyddə açıqlanan təfərrüatlı məlumatlara müvafiq düzəlişlər edilmişdir.

Sair cari maliyyə aktivləri

31 dekabr 2021-ci il və 2020-ci il tarixlərinə sair cari maliyyə aktivləri əsasən SMGƏD və MZƏD ilə tanınan törəmə alətlər və kapital alətlərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun 1,380 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 785 AZN) məbləğində marja depozitləri və maliyyə törəmə alətləri ilə bağlı qalıqları olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun 70 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 67 AZN) məbləğində SMGƏD ilə tanınan kapital investisiyaları olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun 60 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 10 AZN) məbləğində MZƏD üzrə kapital investisiyaları olmuşdur.

13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər**Satış üçün saxlanılan törəmə müəssisə**

2021-ci ilin dekabr ayında Qrup törəmə müəssisə – SCR Müşavirlik və İnşaat A.Ş.-ni ("SCR") 383 AZN (225 milyon ABŞ dolları) müqabilində satmaq üçün üçüncü tərəflə müqavilə imzalamışdır. Satışın 2022-ci ildə yekunlaşacağı gözlənilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə SCR-ın ,müvafiq olaraq, 109 AZN və 83 AZN məbləğlərində aktiv və öhdəlikləri 5 sayılı "Satış məqsədilə saxlanılan aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar" adlı MHBS-yə uyğun olaraq təqdim edilmişdir. Balans dəyəri satış üçün xərclər çıxılmaqla ədalətli dəyərdən aşağı olduğuna görə, ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmədən dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərəre aid edilməmişdir:

	Qeyd	2021
SCR-ın xalis balans dəyəri		26
Satılıq əməliyyat qrupunun ədalətli dəyəri		116
Dəyərsizləşmə zərəri		-

31 dekabr 2021-ci il tarixinə törəmə müəssisənin satış üçün saxlanılan ümumi aktivlərinin 100 AZN hissəsi əmlak, tikili və avadanlıqlara aiddir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər (davamı)****Satış üçün saxlanılan gəmilər**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun hesabat tarixindən etibarən bir il ərzində satış üçün saxlanılan 83 AZN məbləğində (satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər) iki gəmisi olmuşdur. Qrup fəal şəkildə bu gəmilər üçün alıcı axtarır və satışın 2022-ci ildə başa çatdırılması gözlənilir. Balans dəyəri satış üçün xərclər çıxılmaqla ədalətli dəyərə bərabər olduğuna görə, ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmədən dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərəre aid edilməmişdir:

	Qeyd	2021	2020
Gəmilərin balans dəyəri		83	90
Satılıq əməliyyat qrupunun ədalətli dəyəri		83	45
Dəyərsizləşmə zərəri	31	-	45

14. Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2021-ci il tarixində sair uzunmüddətli aktivlər, əsasən, 450 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 468 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqların alınması üçün edilmiş uzunmüddətli əvvəlcədən ödənişləri, 89 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 88 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borcları, 23 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 14 AZN) məbləğində xalis müəyyən edilmiş ödənişlər aktivləri əks etdirir.

15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri əsasən əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, üçüncü tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, MZƏD ilə tanınan kapital investisiyası, uzunmüddətli depozitlərdən və törəmə alətlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də ədalətli dəyər ilə 791 AZN (31 dekabr 2020-ci ildə 784 AZN) məbləğində 7 faizlik payı olmuşdur. Əlavə olaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun TANAP-dan 347 AZN (31 dekabr 2020-ci il tarixinə 429 AZN) məbləğində kreditlər üzrə alınacaq məbləği olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun asılı müəssisələrdən və birgə əməliyyatlar üzrə kreditlər üzrə alınacaq məbləği 208 AZN-ə (31 dekabr 2020-ci il: 186 AZN) bərabər olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun yerli banklarda yerləşdirilmiş 203 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 179 AZN) məbləğində və xarici banklarda yerləşdirilmiş 37 AZN (31 dekabr 2020-ci il: sıfır) uzunmüddətli depozitləri olmuşdur.

Qiymət və xarici valyuta risklərini azaltmaq məqsədilə, Qrup bir sıra əmtəə svopları, fyuçerslər, forvard müqavilələri və valyuta fyuçerslərindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun ədalətli dəyəri 361 AZN (2020-ci il: 204 AZN) məbləğində olan törəmə alətləri olmuşdur. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki sabit dəyər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	İşlənmə xərcləri	Tamamlanmamış tikinti	Sair	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2020-ci il	3,856	29,816	6,369	1,028	276	4,231	1,662	47,238
Əlavələr	60	1,600	68	20	450	1,925	104	4,227
Silinmələr	(8)	(35)	(58)	(201)	-	(180)	(17)	(499)
Köçürmələr	(532)	724	1,987	3	-	(2,654)	472	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(77)	(122)	(209)	22	-	(126)	(149)	(661)
31 dekabr 2020-ci il	3,299	31,983	8,157	872	726	3,196	2,072	50,305
Əlavələr	66	1,080	153	3	413	1,450	117	3,282
Silinmələr	(7)	(41)	(82)	(68)	-	(48)	(37)	(283)
Satış üçün saxlanılan aktivlər (Qeyd 13)	(89)	-	(7)	(118)	-	-	(15)	(229)
Köçürmələr	144	281	394	84	(53)	(725)	(125)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(150)	(56)	(459)	24	-	(149)	(364)	(1,154)
31 dekabr 2021-ci il	3,263	33,247	8,156	797	1,086	3,724	1,648	51,921
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə								
1 yanvar 2020-ci il	(1,498)	(10,499)	(2,266)	(151)	-	(427)	(849)	(15,690)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(152)	(1,318)	(390)	(50)	-	-	(77)	(1,987)
Silinmə	4	27	47	81	-	-	8	167
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 31)	(219)	(126)	(1,036)	(54)	-	(135)	(32)	(1,602)
Köçürmələr	52	-	(52)	-	-	-	-	-
Hesabat valyutasına çevirmə	10	21	105	-	-	-	15	151
31 dekabr 2020-ci il	(1,803)	(11,895)	(3,592)	(174)	-	(562)	(935)	(18,961)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(180)	(1,352)	(331)	(53)	-	-	(67)	(1,983)
Silinmə	3	24	64	39	-	-	33	163
Satış üçün saxlanılan aktivlər (Qeyd 13)	6	-	4	34	-	-	2	46
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 31)	(193)	(121)	(410)	(9)	-	(63)	(2)	(798)
Dəyərsizləşmənin qaytarılması (Qeydlər 3, 32)	15	22	177	-	-	-	9	223
Köçürmələr	-	(119)	(7)	-	-	119	7	-
Hesabat valyutasına çevirmə	18	-	243	-	-	-	29	290
31 dekabr 2021-ci il	(2,134)	(13,441)	(3,852)	(163)	-	(506)	(924)	(21,020)
Xalis balans dəyəri								
1 yanvar 2020-ci il	2,358	19,317	4,103	877	276	3,804	813	31,548
31 dekabr 2020-ci il	1,496	20,088	4,565	698	726	2,634	1,137	31,344
31 dekabr 2021-ci il	1,129	19,806	4,304	634	1,086	3,218	724	30,901

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar (davamı)

2021-ci il ərzində Qrup 95 AZN məbləğində aktivlərin tikintisinə aid olan maliyyə xərclərini kapitallaşdırmışdır (31 dekabr 2020-ci il: 121 AZN), bu məbləğdən 48 AZN il ərzində ödənilmişdir (2020-ci il: 110 AZN).

17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasi- bətələr	Lisənziya və imtiyaz hüquqları	Sair qeyri- maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2020-ci il	88	109	29	298	548	299	1,371
Əlavələr	-	-	-	-	1	77	78
Silinmə	-	-	-	-	-	(15)	(15)
Hesabat valyutasına çevirmə	(17)	(21)	(3)	14	(86)	(10)	(123)
31 dekabr 2020-ci il	71	88	26	312	463	351	1,311
Əlavələr	-	-	-	-	2	19	21
Hesabat valyutasına çevirmə	(36)	(37)	(7)	(29)	(152)	(38)	(299)
31 dekabr 2021-ci il	35	51	19	283	313	332	1,033
Amortizasiya və dəyərsizləşmə							
1 yanvar 2020-ci il	(26)	(28)	(4)	(110)	(16)	(132)	(316)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 31)	(2)	(2)	(1)	(14)	(27)	(29)	(75)
Silinmə	-	-	-	-	-	3	3
Hesabat valyutasına çevirmə	5	5	-	(4)	5	3	14
31 dekabr 2020-ci il	(23)	(25)	(5)	(128)	(38)	(155)	(374)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 31)	(1)	(1)	-	(13)	(29)	(26)	(70)
Dəyərsizləşmə (Qeyd 3, 31)	-	-	-	-	-	(2)	(2)
Hesabat valyutasına çevirmə	16	10	1	16	22	19	84
31 dekabr 2021-ci il	(8)	(16)	(4)	(125)	(45)	(164)	(362)
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2020-ci il	62	81	25	188	532	167	1,055
31 dekabr 2020-ci il	48	63	21	184	425	196	937
31 dekabr 2021-ci il	27	35	15	158	268	168	671

Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyəri ilə uçota alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər hissələrə bölünməklə hesablanır. Torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları ümumi infrastruktur üzərindəki hüquqlardan ibarətdir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş.-nin ("Petkim") alınması zamanı əldə edilən torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərləri ilə tanınmış və satınalma tarixindən etibarən qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya edilmişdir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)****Sudan istifadə hüquqları**

Petkim şirkətinin satın alınması ilə əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir.

Petkim ticarət adı

10 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 17 AZN) məbləğində ticarət adı 30 may 2008-ci il tarixində Petkim-in satın alınması zamanı tanınmışdır. Aktiv ilkin olaraq 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərlə tanınmışdır. Petkim ticarət adı üzrə amortizasiya hesablanmır, çünki onun faydalı istifadə müddəti qeyri-müəyyən hesab edilir (Qeyd 40).

Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi yaranmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 may 2008-ci il tarixinə 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq 22 illik qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır.

SOCAR Energy Holdings AG-nin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 iyun 2012-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmışdır və satınalma tarixindən başlayaraq qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Pərakəndə kart müştərilərinin hesablanmış faydalı istifadə müddəti 18 il təşkil edir, pərakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin faydalı istifadə müddəti isə 30 ildir.

Lisenzia və imtiyaz hüquqları

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 100 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 105 AZN) məbləğində "Umid Babek Exploration and Production Company"-nin ("UBEP") lisenziyası daxil olmuşdur. Lisenziya "Ümid" yatağının istismar müddəti ərzində istehsal vahidi metodu ilə amortizasiya edilir.

Əlavə olaraq, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 17 iyun 2019-cu il tarixində müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə edilmiş EVE Holdingdə imtiyaz hüquqları daxildir və əldə etmə tarixindən başlayan 15 illik qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Bu hüquqların balans dəyəri 169 AZN məbləğindədir (31 dekabr 2020-ci il: 320 AZN).

2021-ci il ərzində 70 AZN (2020-ci il: 75 AZN) məbləğində ümumi amortizasiya xərcləri 29 AZN (2020-ci il: 27 AZN) məbləğində ümumi və inzibati xərclərə, 36 AZN (2020-ci il: 41 AZN) məbləğində satışların maya dəyərində və 6 AZN (2020-ci il: 7 AZN) məbləğində marketing, satış və paylaşdırma xərclərinə aid edilmişdir.

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar

Grupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərində hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2021	2020
1 yanvarda balans dəyəri		4,942	5,398
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr		225	22
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		(303)	(411)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		(34)	(45)
Birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi	31	(30)	(7)
Məzənnə fərqləri		205	(17)
Sair		19	2
31 dekabrda balans dəyəri		5,024	4,942

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində, Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	Azərbaycan Azərbaycan Azərbaycan Azərbaycan Azərbaycan Azərbaycan						Türkiyə
Cari aktivlər	79	340	102	335	176	54	2,453
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	2	224	12	85	124	4	474
Uzunmüddətli aktivlər	70	53	6	166	871	10	13,949
Cari öhdəliklər	(46)	(236)	(45)	(331)	(10)	(21)	(4,376)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	(20)	(94)	(22)	(151)	-	(1)	(4,158)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	(1)	(1)	(25)	(23)	-	(4,570)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	(1)	(10)	(23)	-	(4,380)
Xalis aktivlər	103	156	62	145	1,014	43	7,456
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	41	94	32	19	101	22	4,474
Düzəlişlər	-	-	-	-	(30)	-	233*
Balans dəyəri	41	94	32	19	71	22	4,707
Alınmış dividendlər	-	(12)	-	-	-	(6)	-

* Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 226 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 7 AZN məbləğində qalan məbləğ, Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına mütənasib olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Gəlirlər	63	716	91	121	32	108	10,439
Satışların maya dəyəri	(30)	(559)	(79)	(122)	(33)	(90)	(10,094)
<i>O cümlədən köhnəlmə</i>	(7)	(6)	(1)	(18)	(33)	(2)	(2,413)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(8)	(3)	(16)	(1)	(1)	(63)
Sair gəlir	5	2	6	20	29	-	243
Sair xərc	-	(6)	-	(204)	-	-	(90)
Məzənnə fərqi gəlir/(zərər)	-	(2)	-	6	-	-	(194)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	-	-	-	-	51
Maliyyə xərcləri	-	-	-	(6)	-	-	(264)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	38	143	15	(201)	27	17	28
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(9)	(32)	(3)	4	(4)	(4)	(630)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	29	111	12	(197)	23	13	(602)
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı, düzəlişdən əvvəl	12	67	6	(26)	2	7	(361)
Düzəlişlər	-	-	-	-	-	-	-
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	12	67	6	(26)	2	7	(361)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/(zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	9	1	(9)	(2)	7	(11)	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	17	2	(18)	(8)	32	(6)	50%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	-	-	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Mühəndislik	4	1	(3)	-	10	-	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR	35	1	(20)	-	74	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalğın MMC	10	7	-	(14)	9	(1)	51%	Azərbaycan
AAS-Ekol	3	1	(1)	-	8	1	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	14	74	(15)	(38)	52	10	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	13	-	(10)	-	16	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction	-	-	-	-	-	-	97%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adi Ortaklığı	37	-	(30)	-	213	10	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	15	1	(22)	(3)	51	(6)	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	10	4	(3)	-	79	6	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	2	-	-	-	1	-	25%	Azərbaycan
Cəmi	171	106	(144)	(71)	552	9		

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Təsis edildiyi ölkə	Azgerneft MMC	Azeri M.İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Türkiyə
Cari aktivlər	63	230	95	440	114	48
O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2	46	4	52	98	7
Uzunmüddətli aktivlər	70	37	18	291	905	10
Cari öhdəliklər	(58)	(201)	(57)	(267)	(5)	(17)
O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	-	(52)	(2)	(98)	(5)	-
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	(6)	(122)	(19)	-
O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)	-	-	(6)	(6)	(19)	-
Xalis aktivlər	75	66	50	342	995	41
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%
Xalis aktivlərdə pay	30	40	26	46	100	21
Düzəlişlər	3	(1)	1	-	(1)	-
Balans dəyəri	33	39	27	46	99	21
Alınmış dividendlər	(7)	(18)	-	-	-	(14)

* Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 191 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 15 AZN məbləğində qalan məbləğ Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına mütənasib olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Gəlirlər	33	364	172	278	91	94	5,866
Satışların maya dəyəri	(27)	(347)	(148)	(254)	(33)	(72)	(6,135)
O cümlədən köhnəlmə	(7)	(7)	(3)	(20)	(33)	(4)	(339)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(12)	(4)	(13)	(8)	(5)	(95)
Sair gəlir	-	1	-	24	-	-	8
Sair xərc	-	(15)	(1)	-	-	-	(122)
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər)	-	4	-	(11)	-	-	(95)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	-	-	-	-	26
Maliyyə xərcləri	-	-	-	(7)	-	-	(467)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	6	(5)	19	17	50	17	(1,014)
Mənfəət vergisi (xərçi)/faydası	(2)	(8)	(2)	(12)	(10)	(3)	304
İl üzrə mənfəət/(zərər)	4	(13)	17	5	40	14	(710)
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	2	(8)	9	1	4	7	(426)

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/(zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	22	-	(9)	(4)	3	1	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	9	1	(9)	(1)	4	(3)	50%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	-	-	(1)	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Viler Mühəndislik	5	1	(3)	-	10	-	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR	92	-	(77)	-	195	9	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalğıcı MMC	13	8	(3)	(14)	15	2	51%	Azərbaycan
AAS-Ekol	4	1	(1)	-	8	2	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	19	65	(24)	(32)	39	1	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	15	-	(6)	-	22	2	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction	1	8	(1)	-	1	-	97%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adi Ortaklığı	12	-	(12)	-	98	7	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	11	1	(12)	(3)	21	(2)	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	50	31	(64)	-	128	9	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	2	-	-	-	4	-	25%	Azərbaycan
Caspian Shipyard Company	-	-	-	-	-	-	20%	Azərbaycan
AGRI LNG PROJECT COMPANY	-	-	-	-	-	-	33%	Rumıniya
Nefteqaztexnologiya MMC	-	-	-	-	-	-	50%	Özbəkistan
Cəmi	256	130	(235)	(60)	548	28		

2021-ci il ərzində Qrup birgə müəssisəsi olan SOCAR Turkey Yatırım A.Ş.-in ("STYAŞ") səhmdar kapitalına 186 AZN məbləğində əlavə vəsait qoyuluşu etmişdir. 2020-ci il ərzində əhəmiyyətli kapital qoyuluşları edilməmişdir.

2015-ci ildə Qrup Star (STYAŞ-ın törəmə müəssisəsi) Emal zavodunun tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır. Qrupun 2021-ci ildə cəmi 35 AZN (2020-ci il: 28 AZN) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-a əlavə investisiya kimi tanınmışdır. Birgə müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhüdləri Qeyd 39-da açıqlanır.

Mülkiyyət payı 50 faizdən çox və ya 20 faizədək olan investisiyaların birgə müəssisələr kimi uçota alınması investisiya obyektinin müvafiq əməliyyatları ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün bütün nəzarətçi tərəflərin yekdil razılığının tələb olunması faktına əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəketi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021	2020
1 yanvarda balans dəyəri	4,173	4,208
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	442	100
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	(386)	(141)
Məzənnə fərqləri	(22)	23
Sair	21	(17)
31 dekabrda balans dəyəri	4,228	4,173

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2021	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	791	306	1,394
Uzunmüddətli aktivlər	8,035	7,817	20,037
Cari öhdəliklər	(679)	(495)	(1,460)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(587)	(785)	(13,247)
Qrupa aid xalis aktivlər	7,560	6,843	3,681
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	-	-	3,043
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	756	1,711	1,804
Düzəlişlər	1	(2)	(77)*
Balans dəyəri	757	1,709	1,727
Alınmış dividendlər	(130)	(256)	-

* 31 dekabr 2021-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq maliyyələşdirmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların CQD-yə satışından yaranan zərərdə pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN məbləği 2018-ci ildə CQD-nin TANAP Doqalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirin eliminasiyasını təmsil edir.

2021	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	1,904	1,138	2,998
Satışların maya dəyəri	(492)	(466)	(671)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(433)	(446)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(109)
Sair xərclər	-	(87)	-
Sair gəlir	-	15	39
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	57
Maliyyə xərcləri	-	(29)	(709)
Məzənnə fərqi zərər	-	-	(5)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	116
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,412	138	1,270
Mənfəət vergisi xərci	(500)	-	(37)
İl üzrə mənfəət	912	138	1,233
Qeyri-nəzarət payına aid mənfəət	-	-	577
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	91	35	321
Düzəlişlər	(2)	-	-
Cəmi	89	35	321

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi maliyyə məlumatları, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi Öhdəliklər	Gəlirlər	(Zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspian Geofizikal Kompani	1	-	-	-	45%	Azərbaycan
AzLab	4	(4)	3	-	50%	Azərbaycan
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistik MMC	3	(2)	-	-	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti	40	(24)	25	-	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	20	(8)	17	(5)	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	16	(5)	-	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	3	(3)	-	-	21%	İsveçrə
SOGEP AG	11	(10)	-	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	39	(35)	-	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	6	(3)	-	-	17%	İsveçrə
SARACO SA	27	(24)	-	-	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	3,109	(3,109)	14,885	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,067	(1,305)	400	(37)	33%	Malta
Octogone	23	(32)	4	(1)	20%	Benin
CI GNL	3	(42)	-	-	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	4,372	(4,606)	15,334	(43)		

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatı və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzvləşdirmə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2020	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	413	174	843
Uzunmüddətli aktivlər	8,357	8,174	20,707
Cari öhdəliklər	(409)	(289)	(1,812)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(413)	(346)	(14,251)
Qrupa aid xalis aktivlər	7,948	7,713	3,023
Qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər	-	-	2,464
Qrupun mülkiyyətinin payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	795	1,928	1,481
Düzəlişlər	-	4	(77)*
Balans dəyəri	795	1,932	1,404
Alınmış dividendlər	(91)	(49)	-

* 31 dekabr 2020-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq maliyyələşdirmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların CQD-yə satışından yaranan zərərdə pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN 2018-ci ildə CQD-nin TANAP Doqalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirin eliminasiyasını təmsil edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2020	CQBKŞ	BTC Co	CQD
Gəlirlər	1,220	1,147	1,465
Satışların maya dəyəri	(472)	(763)	(502)
Ümumi və inzibati xərclər	-	-	(347)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(31)
Sair xərclər	-	-	(15)
Sair gəlir	-	15	49
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	1	-	64
Maliyyə xərcləri	-	(37)	(672)
Məzənnə fərqindən zərər	-	-	(3)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	29
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	749	362	37
Mənfəət vergisi xərci	(211)	-	(14)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	538	362	23
Qeyri-nəzarət payına aid mənfəət	-	-	133
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	54	91	(54)
Düzəlişlər	(1)	3	-
Cəmi	53	94	(54)

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun fərdi və ya məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi maliyyə məlumatları, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi Öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspian Geofizikal Kompani	1	-	-	-	45%	Azərbaycan
AzLab	5	(4)	4	-	50%	Azərbaycan
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistik MMC	3	(2)	-	-	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti	37	(21)	33	4	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	33	(17)	32	4	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	15	(3)	-	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	2	-	-	-	21%	İsveçrə
SOGEF AG	6	(6)	-	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	8	(5)	-	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	23	(22)	-	-	17%	İsveçrə
SARACO SA	42	(36)	-	-	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	838	(838)	5,585	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,168	(1,419)	368	(49)	33%	Malta
Octogone	46	(57)	5	(1)	20%	Benin
CI GNL	3	(42)	-	(2)	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	2,230	(2,472)	6,027	(44)		

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun balans dəyəri sıfır olan asılı müəssisələrdən 90 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 92 AZN) məbləğində tanınmamış məcmu zərərlərdə payı olmuşdur. Sıfır balans dəyəri ilə asılı müəssisələr hesabat tarixinə mənfi xalis aktivləri olan asılı müəssisələrlə təmsil olunmuşdur. Qrupun asılı müəssisələrin öhdəliklərində payının yerinə yetirilməsi ilə bağlı rəsmi öhdəliyinin olmadığını nəzərə alaraq, müvafiq asılı müəssisələrə investisiyanın balans dəyəri maliyyə hesabatlarında sıfır səviyyəsində saxlanılmışdır. Asılı müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhüdləri Qeyd 39-da açıqlanır.

Mülkiyyət payı 20 faizədək olan investisiyaların asılı müəssisələr kimi uçota alınması Qrupun investisiya obyektinin idarə heyətində təmsil olunması, siyasətin formalaşması proseslərində və ya əhəmiyyətli texniki məlumatların təqdim olunmasında iştirak etməsi faktına əsaslanır.

20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri

	2021	2020
Ticarət kreditor borcları	8,032	5,754
Hesablanmış öhdəliklər	1,658	2,095
Sair kreditor borcları	1,065	1,277
Cəmi maliyyə kreditor borcları	10,755	9,126
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	294	335
Cəmi ticarət və sair kreditor borcları	11,049	9,461

9,837 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 8,207 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən xam neft, neft məhsulları, qazın alışı və Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş tikinti, qazma, nəqlietmə və kommunal xidmətlər ilə bağlı yaranan borclar daxildir.

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri alınmış xam neft və neft məhsulları üçün hələ hesab-faktura alınmamış öhdəliklərdən ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə, 23 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 20 AZN) məbləğində əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş üzrə öhdəliklərin cari hissəsi işçilərə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir (Qeyd 26A).

Müqavilə öhdəlikləri

31 dekabrda qalan icra öhdəliklərinə (yerinə qismən yetirilmiş və ya yetirilməmiş) bölüşdürülmüş əməliyyat qiymətləri aşağıda təqdim edilir:

	2021	2020
Bir il ərzində	657	535
Bir ildən çox (Qeyd 26A)	60	67
Cəmi müqavilə öhdəlikləri	717	602

Qısamüddətli müqavilə öhdəlikləri əsasən tikinti layihələri və malların və xidmətlərin satışı üçün, müvafiq olaraq, 210 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 194 AZN) və 442 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 327 AZN) məbləğində alınmış avans ödənişlərdən ibarətdir.

2021-ci il ərzində qısamüddətli müqavilə öhdəliklərinin qalığı müştərilərdən yeni avans ödənişlərinin alınmasına görə 696 AZN məbləğində artmışdır. İcra öhdəliklərini yetirdikdən sonra, müqavilə öhdəliklərindən 574 AZN konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilmiş və 2021-ci il ərzində gəlirlər kimi tanınmışdır.

Bir ildən çox müddətdə yerinə yetirilməsi gözlənilən qalan icra öhdəlikləri Bursagaz və Kayserigaz tərəfindən həyata keçirilən qazlaşdırma işləri üçün alınmış haqlara aiddir. Bu öhdəliklər sair uzunmüddətli öhdəliklərdə təqdim edilir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***21. Borc öhdəlikləri**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2021-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.1%-18.58%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,679	3,421
Türkiyə lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	10.5%-26.2%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,379	320
Gürcüstan lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	11.75%-14.75%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	338	139
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.10%-3%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	69	126
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	0.16%-13%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,071	74
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				1,785
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				5,865

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalığı	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030-cu il	1,217	27
1,000 milyon ABŞ dolları	4.75%	mart 2023-cü il	1,084	20
500 milyon ABŞ dolları	3.20%	avqust 2030-cu il	850	10
500 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.75%	dekabr 2026-cı il	847	1
499 milyon ABŞ dolları	5.88%	yanvar 2023-cü il	744	24
431 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	dekabr 2029-cu il	724	133
565 milyon ABŞ dolları	3.80%	sentabr 2028-ci il	640	117
300 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.7%	mart 2026-cı il	532	1
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	526	6
300 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.95%	dekabr 2026-cı il	503	-
242 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2029-cu il	413	42
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	iyun 2025-ci il	386	-
427 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	fevral 2024-cü il	359	249
200 milyon ABŞ dolları	5.00%	iyun 2025-ci il	340	-
200 milyon ABŞ dolları	3.40%	dekabr 2030-cu il	340	-
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.50%	noyabr 2024-cü il	331	177
200 milyon ABŞ dolları	3.80%	noyabr 2029-cu il	319	23
155 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	271	2
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	yanvar 2027-ci il	268	54
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	263	3
150 milyon ABŞ dolları	3.22%	iyun 2023-cü il	255	-
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	yanvar 2027-ci il	249	53
122 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	244	2
122 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	242	2
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	dekabr 2027-ci il	231	14
130 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	228	2
150 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2024-cü il	213	49
100 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	199	2
100 milyon ABŞ dolları	4.50%	noyabr 2026-cı il	170	1
106 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	146	12
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	132	1
15,398 milyon Yapon yeni	1.50%	aprel 2039-cu il	128	7
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	iyun 2024-cü il	127	85
90 milyon ABŞ dolları	4.80%	avqust 2026-cı il	122	33
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	dekabr 2024-cü il	118	64
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	114	-
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	112	-
60 milyon ABŞ dolları	2.60%	yanvar 2023-cü il	107	1
60 milyon ABŞ dolları	4.50%	oktyabr 2026-cı il	102	1
190 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.20%	noyabr 2023-cü il	98	101
78 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	91	76
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3%	yanvar 2026-cı il	78	10
38 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	75	1
40 milyon ABŞ dolları	2.65%	fevral 2023-cü il	71	-
38 milyon İsveçrə frankı	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	yanvar 2023-cü il	71	-
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.95%	dekabr 2024-cü il	69	38
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	yanvar 2041-ci il	66	6
110 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	62	63
52 milyon ABŞ dolları	4.40%	noyabr 2024-cü il	59	31
77 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	43	44
23 milyon ABŞ dolları	2.70%	aprel 2023-cü il	41	-
29 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	34	31
300 milyon Türk lirası	LIBOR + 5.2%	iyun 2027-ci il	32	4
300 milyon Türk lirası	LIBOR + 5.2%	iyun 2027-ci il	32	4
350 milyon AZN	3.00%	yanvar 2024-cü il	29	29
19 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	26	2
18 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	25	-
15 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	20	2
15 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	20	2
10 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	20	-
10 milyon İsveçrə frankı	3.00%	oktyabr 2027-ci il	18	-
9 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	18	-
12 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	17	1
12 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	17	1
10 milyon ABŞ dolları	4.50%	iyun 2023-cü il	17	-
45 milyon Gürcüstan larisı	14.00%	avqust 2024-cü il	13	8
10 milyon Avro	2.25%	mart 2027-ci il	12	3
7 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	12	-
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	dekabr 2023-cü il	11	11
6 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	11	-
460 milyon AZN	4.00%	aprel 2023-cü il	6	53
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			91	46
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			15,501	1,785

(*) LIBOR və EURIBOR 3 - 12 ay arasında dəyişir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***21. Borc öhdəlikləri (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2020-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.44%-18.58%	yanvar 2021 – dekabr 2021	3,073	3,819
Türkiyə lirəsi ilə qısamüddətli vəsaitlər	7.44%-21.10%	yanvar 2021 – dekabr 2021	2,470	480
Gürcüstan larisı ilə qısamüddətli vəsaitlər	11%-14%	yanvar 2021 – dekabr 2021	662	109
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	2.5%-4.5%	yanvar 2021 – dekabr 2021	74	66
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	2%-13%	yanvar 2021 – dekabr 2021	2,221	62
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				1,374
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				5,910

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030-cu il	1,217	27
1,000 milyon ABŞ dolları	4.75%	mart 2023-cü il	1,087	25
431 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	dekabr 2029-cu il	821	-
565 milyon ABŞ dolları	3.80%	sentyabr 2028-ci il	747	117
499 milyon ABŞ dolları	5.88%	yanvar 2023-cü il	713	21
427 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	fevral 2024-cü il	598	129
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	iyun 2025-ci il	514	-
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.50%	noyabr 2024-cü il	504	4
242 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2029-cu il	435	-
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	yanvar 2027-ci il	348	59
200 milyon ABŞ dolları	3.80%	noyabr 2029-cu il	340	1
200 milyon ABŞ dolları	5.00%	iyun 2025-ci il	340	-
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	yanvar 2027-ci il	321	58
212 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	302	14
150 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2024-cü il	255	6
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	dekabr 2027-ci il	245	14
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	iyun 2024-cü il	212	42
190 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.20%	noyabr 2023-cü il	196	101
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.00%	dekabr 2024-cü il	177	64
90 milyon ABŞ dolları	4.80%	avqust 2026-cı il	153	3
15,398 milyon Yapon yeni	1.50%	aprel 2039-cu il	151	8
600 milyon Türk lirası	LIBOR + 5.20%	iyun 2027-ci il	126	8
110 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	125	63
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	109	-
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.95%	dekabr 2024-cü il	101	38
78 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	98	77
52 milyon ABŞ dolları	4.40%	noyabr 2024-cü il	89	1
77 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	87	44
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.00%	yanvar 2026-cı il	87	10
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	yanvar 2041-ci il	67	6
460 milyon AZN	4.00%	aprel 2023-cü il	58	69
350 milyon AZN	3.00%	yanvar 2024-cü il	57	28
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	mart 2022-ci il	54	115
22 milyon İsveçrə frankı	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	iyul 2022-ci il	43	-
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	dekabr 2024-cü il	40	17
29 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	36	29
55 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	sentyabr 2024-cü il	32	15
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	aprel 2022-ci il	27	57
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	dekabr 2023-cü il	23	11
45 milyon Gürcüstan larisı	14.00%	avqust 2024-cü il	21	2
10 milyon İsveçrə frankı	3.00%	oktyabr 2027-ci il	19	-
10 milyon ABŞ dolları	4.50%	iyun 2023-cü il	17	-
35 milyon Avro	0.23%	noyabr 2023-cü il	16	9
8 milyon ABŞ dolları	4.26%	dekabr 2022-ci il	14	15
100 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.25%	fevral 2022-ci il	13	29
79 milyon Gürcüstan larisı	13.50%	oktyabr 2022-ci il	13	13
20 milyon Avro	1.64%	sentyabr 2023-cü il	13	6
20 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.00%	aprel 2023-cü il	11	-
30 milyon Gürcüstan larisı	12.98%	iyun 2023-cü il	9	5
5 milyon ABŞ dolları	1.68%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.66%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.61%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.59%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.55%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.43%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.52%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.51%	aprel 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.37%	may 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	1.38%	may 2022-ci il	8	-
5 milyon ABŞ dolları	4.50%	iyun 2023-cü il	7	-
18 milyon Gürcüstan larisı	12.00%	noyabr 2024-cü il	6	2
3 milyon ABŞ dolları	7.00%	may 2023-cü il	5	-
4 milyon AZN	7.00%	may 2023-cü il	4	-
11 milyon Gürcüstan larisı	13.34%	sentyabr 2023-cü il	3	2
10 milyon Gürcüstan larisı	12.93%	noyabr 2022-ci il	3	2
2 milyon Avro	EURIBOR + 2.375%	mart 2031-ci il	3	-
2 milyon İsveçrə frankı	0.85%	dekabr 2031-ci il	2	-
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			25	8
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			11,219	1,374

(*) LIBOR və EURIBOR 3-12 ay arasında dəyişir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***22. Ödəniləcək vergilər**

	2021	2020
Mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	518	64
Cəmi mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	518	64
Hesablanmış ƏDV	471	361
ARDNF-yə ödəniləcək məbləğ	46	185
Sosial sığorta ayırmaları	16	13
Sair ödəniləcək vergilər	307	327
Cəmi sair ödəniləcək vergilər	840	886
Cəmi ödəniləcək vergilər	1,358	950

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup dövlətin müəyyən etdiyi qiymətdən artıq qiymətlə xam neftin satışından daxilolmaların müəyyən hissəsini ARDNF-ə köçürməli idi (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları). 2009-2021-ci illər ərzində bu cür vergilər Qrupdan tutulmamışdır.

Qrupun Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri olan komponentləri ödəyəcəkləri vergi məbləğlərini alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergilər qalığına ƏDV, əmlak vergisi, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsi daxildir.

Müqayisəli hesabat dövründə ödəniləcək korporativ mənfəət vergisi və ödəniləcək sair vergilər ümumiləşdirilmiş və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Ödəniləcək vergilər" bəndində təqdim edilmişdir. Cari hesabat dövründə ödəniləcək mənfəət vergisi məbləğinin artması səbəbindən Qrup onu konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətir kimi təqdim etmək qərarına gəlmişdir. Bu qeyddə açıqlanan təfərrüatlı məlumatlara müvafiq düzəlişlər edilmişdir.

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz hasilatı və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və konstruktiv baxımından öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	2021	2020
1 yanvarda balans dəyəri		1,955	1,545
Əlavələr		95	96
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	90	80
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri		(74)	234
31 dekabrda balans dəyəri		2,066	1,955

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərə əsasən müəyyən edilir və bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhdudlaşır.

Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikləri ilə bağlı maksimal xərcləri, əsasən, Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı neft-qaz kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi və işlənməsi yataqları ilə təmsil olunur:

31 dekabr 2021-ci il tarixinə istifadə edilən istehsal avadanlığının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azneft İstehsalat Birliyinin ("Azneft İB") qiymətləndirilmiş xərcləri 1,465 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,444 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.42 faiz diskont dərəcəsiindən (2020-ci il: 6.22 faiz) istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə AÇG layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzaÇG-in maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 1,832 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,764 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.46 faiz diskont dərəcəsiindən (31 dekabr 2020-ci il: 4.30 faiz) istifadə etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Şah Dəniz layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azərbaycan Şah Dəniz ("AzŞD") şirkətinin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 604 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 579 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.50 faiz diskont dərəcəsindən (31 dekabr 2020-ci il: 4.10 faiz) istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Abşeron layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 250 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 215 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.50 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 4.10 faiz) diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Ümid-Babək Kəşfiyyat və İstehsalat layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 182 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 121 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 4.46 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 4.10 faiz) faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri, müvafiq emal avadanlıqları və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması, o cümlədən ləğvetmə və ərazinin bərpası ilə bağlı təxmin edilən xərclər 1,020 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,023 AZN) təşkil etmiş və neft-qaz əmlakı və avadanlığının maya dəyərinə daxil edilmişdir.

Aktivlərin ləğv edilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən aktivlərin istismardan çıxarılması üçün təxmin edilən gələcək xərclərin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərini cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə, öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Diskont dərəcələri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və ləğvetmə və sahənin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə istifadə edilən diskont dərəcəsi 4.46-6.42 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 4.10-6.22 faiz) aralığında olmuşdur.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 360 AZN aşağı / 485 AZN çox olardı.

Ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

İl	2022	2023	2024	2025	2026	2027 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	5.89%	2.96%	3.65%	4.13%	3.82%	4.00%

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş inflyasiya dərəcələri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 298 AZN çox / 177 AZN az olardı.

Ehtiyat gələcək xərclərin və qurğuların və boru kəmərlərinin iqtisadi müddətinin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanarsa da, bu xərclərin həcmi və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***24. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar**

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Ətraf mühitlə bağlı öhdəliklər	Sair öhdəliklər	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri		78	22	100
Əlavələr		16	31	47
İstifadə		(17)	(9)	(26)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	5	-	5
Hesablamalarda dəyişikliyin təsiri		1	-	1
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri		83	44	127
O cümlədən:				
Cari		53	44	97
Uzunmüddətli		30	-	30
1 yanvar 2021-ci il tarixinə balans dəyəri		83	44	127
Silinmələr		(1)	(10)	(11)
İstifadə		(26)	(2)	(28)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	3	-	3
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri		59	32	91
O cümlədən:				
Cari		44	32	76
Uzunmüddətli		15	-	15

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

2018-ci ildə rəhbərlik Abşeron ərazisindəki fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə vurulan zərər və çirklənmə ilə əlaqədar Fəaliyyət Planını (2019-2023) təsdiq etmişdir. Rəhbərlik Qrupun ətraf mühitlə bağlı öhdəliklərini müvafiq xərclərin tarixi tendensiyasına və Qrupun təxmin edilən istehsal profilinə əsasən qiymətləndirmişdir.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilən gələcək xərclərinin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə, hesabat tarixinə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliyin cari dəyərini 4.57 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 3.88 faiz) diskont dərəcəsinə istifadə etməklə hesablamışdır.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı / aşağı olsaydı, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəlik üçün ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 1 AZN az / 1 AZN çox olardı.

25. Təxirə salınmış gəlir

	2021	2020
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	75	70
Mənfəət və ya zərərə aid edilmiş	(10)	(12)
İl ərzində alınmış	-	17
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	65	75
O cümlədən:		
Cari	-	-
Uzunmüddətli	65	75

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***25. Təxirə salınmış gəlir (davamı)****Uzunmüddətli**

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə, təxirə salınmış gəlirin uzunmüddətli hissəsi əsasən 37 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 43 AZN) və 28 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 32 AZN) məbləğində, müvafiq olaraq, 2006-cı ildə Bakı ətrafı ərazilərin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş dövlət qrantları və Gürcüstanın kənd rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş alınmış qrantdan ibarətdir.

26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər və satış opsiyonu üzrə öhdəliklər**26A. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər**

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2021	2020
Tөрəmə öhdəliklər	1,048	710
Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	611	607
Əlaqəli tərəf qarşısında uzunmüddətli kreditör borcları	-	91
Sair öhdəliklər	40	48
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	1,699	1,456
O cümlədən:		
Cari	810	575
Uzunmüddətli	889	881
Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş	114	114
Müqavilə üzrə öhdəlik (Qeyd 20)	60	67
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	24	30
Sair öhdəliklər	101	48
Cəmi sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə öhdəlikləri	299	259
Cəmi sair öhdəliklər	1,998	1,715

Tөрəmə öhdəliklər

Qrupun 84 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 81 AZN) məbləğində marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri, 560 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 383 AZN) məbləğində sənəd mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri və 404 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 246 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərləri var. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bu öhdəliklərin cari hissəsi 763 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 553 AZN) olmuşdur.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər

2017-ci ilin fevral ayında Abşeron HPBS-nin kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsi uğurla başa çatdırılmış və Qrup işlənmə mərhələsi başlayana qədər payların ötürülməsi haqqında saziş əsasında digər tərəfin saxladığı Abşeron Ofşor 2 HPBS-də ("Abşeron HPBS") iştirak payı ilə əlaqədar öhdəliyin tanınmasına başlamışdır. Abşeron HPBS-yə uyğun olaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun Abşeron HPBS əsasında daşdığı öhdəlik 457 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 437 AZN) olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər və satış opsiyonu üzrə öhdəliklər (davamı)**26A. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)***Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar – Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə plan*

Qrup, *Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa* uyğun olaraq, bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş, hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı mükafatlandırılmalar ödəməlidir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 sayılı MUBS-a uyğun olaraq, müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

	2021	2020
Diskont dərəcəsi (faiz)	4.4	4.6
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	98	100

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə görə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir.

Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəliyin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Qeyd	2021	2020
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		30	34
Aktuari (gəlirləri)/zərərləri		5	(2)
İl ərzində ödənişlər		(3)	(3)
Faiz xərci	34	4	3
Cari xidmətlərin dəyəri		3	4
Hesabat valyutasına çevrilmə		(15)	(6)
31 dekabrda balans dəyəri		24	30

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş

	Qeyd	2021	2020
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		134	138
Əlavələr		21	–
İstifadə		(21)	(21)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	8	9
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri		(4)	8
31 dekabrda balans dəyəri		138	134

O cümlədən:

Cari	23	20
Uzunmüddətli	115	114

Qrup, 2012-ci ilin yanvar ayına qədər iş yerində işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyanın vurulmasına (2012-ci ilin yanvar ayından sonra xəsarət almış işçilərə ödənişlər sığorta müqaviləsi əsasında sığorta şirkəti tərəfindən edilir), habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar həmin işçilərdən asılı şəxslərə kompensasiyanın ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. Qrup işçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərini 6.43 faiz diskont dərəcəsi (31 dekabr 2020-ci il: 5.95 faiz) ilə hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərkən sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı, Qrup ömür uzunluğunu kişilər və qadınlar üçün, müvafiq olaraq, 71 yaş və 76 yaş müəyyən etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər və satış opsiyonu üzrə öhdəliklər (davamı)

26A. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

Hesablamada istifadə edilən hesablanmış diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 8 AZN az / 9 AZN çox olardı.

Qeyd 23-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındaki artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

26B. Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər

12 avqust 2015-ci il tarixində, Qrupun törəmə müəssisəsi STEAŞ-ın kapitalının 13 faizini təşkil edən 891 milyon yeni buraxılmış səhmlər 1,364 AZN (1,300 milyon ABŞ dolları) müqabilində GSI tərəfindən alınmışdır.

Eyni zamanda, STEAŞ GSI ilə satış opsiyonu haqqında razılaşma imzalamışdır. Razılaşmaya əsasən, STEAŞ-ın səhmlərinin planlaşdırılan ilkin açıq təklifi baş vermədiyi halda, Qrup GSI-yə məxsus səhmləri müəyyən edilmiş qiymətə geri almalı və ya satış opsiyonu haqqında müqavilənin müəyyən şərtləri yerinə yetirilmədikdə, satış opsiyonunu yerinə yetirməlidir. Bundan əlavə, Qrupun Petlim Limancılık Ticaret A.Ş.-nin 30 faizlik payı ilə bağlı, STEAŞ və GSI arasında 2014-cü ildə imzalanmış satış opsiyonu müqaviləsi ilə bağlı 236 AZN (300 milyon ABŞ dolları) məbləğində alış qiyməti ilə maliyyə öhdəliyi olmuşdur.

2021-ci ildə başa çatan il ərzində, Qrup GSI-yə 2,728 AZN (1,600 milyon ABŞ dolları) məbləğində hər iki satış opsiyonu öhdəliyini ödəmişdir. Qrup tərəfindən səhmlərin geri alınması nəticəsində, ötən dövrlərdə konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda, müvafiq olaraq, 1,310 AZN, 1,250 AZN və 60 AZN məbləğlərində tanınmış satış opsiyonu ehtiyatının, törəmə müəssisənin səhmlərinin satışından əldə edilən gəlirin və qeyri-nəzarət payın tanınması dayandırılmışdır.

27. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi

31 dekabr 2021-ci il tarixində, Qrupun SOCAR Petroleum QSC-də qalan 49 faiz payların alınması və SOCAR Trading-in satın alınması üçün, müvafiq olaraq, 65 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 65 AZN) və 65 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 65 AZN) məbləğində cari təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur. Əlavə olaraq, Qrup SOCAR Energy Georgia LLC-də 16.3 faiz iştirak payının artması ilə bağlı 56 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 56 AZN) məbləğində təxirə salınmış ödəniş öhdəliyini tanımışdır.

Əlavə olaraq, Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faizlik kapital payının alınması üçün 610 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 574 AZN) məbləğində uzunmüddətli təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur (Qeyd 7).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

28. İcarələr

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər göstərilir:

İstifadə hüququ olan aktivlər	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalığı	191	117	11	224	56	599
Əlavələr	18	-	94	92	32	236
Köçürmələr	(4)	(99)	86	-	17	-
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(3)	-	-	-	(1)	(4)
İl ərzində yenidən ölçülmə	2	1	-	(5)	(2)	(4)
Dövr üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	(25)	(15)	(7)	(28)	(15)	(90)
Hesabat valyutasına çevirmə	10	(3)	(23)	-	(4)	(20)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı	189	1	161	283	83	717
Əlavələr	33	194	-	92	8	327
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(4)	-	-	-	(2)	(6)
İl ərzində yenidən ölçülmə	1	-	-	39	3	43
Dövr üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	(28)	(6)	(1)	(94)	(13)	(142)
Hesabat valyutasına çevirmə	(5)	(56)	(65)	-	(6)	(132)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalığı	186	133	95	320	73	807

İcarə öhdəlikləri	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalığı	196	108	24	275	28	631
Əlavələr	18	-	94	92	32	236
Köçürmələr	(1)	(93)	75	-	19	-
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(3)	-	-	(12)	(1)	(16)
İl ərzində yenidən ölçülmə	2	1	-	(5)	(2)	(4)
Faiz xərci	12	1	27	19	3	62
Ödənişlər	(33)	(11)	(23)	(36)	(17)	(120)
Məzənnə fərqi zərər	-	-	47	-	1	48
Hesabat valyutasına çevirmə	18	-	(25)	-	(1)	(8)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalığı	209	6	219	333	62	829
Əlavələr	33	194	-	92	8	327
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(4)	-	-	-	(2)	(6)
İl ərzində yenidən ölçülmə	1	-	-	39	3	43
Faiz xərci	15	19	3	16	2	55
Ödənişlər	(41)	(28)	(2)	(90)	(10)	(171)
Məzənnə fərqi zərər/(gəlir)	21	163	47	-	(2)	229
Hesabat valyutasına çevirmə	(9)	(125)	(98)	(1)	(7)	(240)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalığı	225	229	169	389	54	1,066

O cümlədən:

Cari icarə öhdəlikləri

Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri

2021

2020

208

165

858

664

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***28. İcarələr (davamı)**

Aşağıda mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirdə tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2021	2020
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci (Qeyd 34)	55	62
Məzənnə fərqindən zərər	229	48
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	142	90
Dəyişkən icarə ödənişləri ilə bağlı xərc (ümumi və inzibati xərclərə daxil edilmişdir)	6	5
Hesabat valyutasına çevirmə, xalis	(108)	12
Qısamüddətli icarələrlə bağlı xərclər (satışların maya dəyərində daxil edilmişdir)	141	147
Cəmi	465	364

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2021	2020
Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərinin tərkibində icarə öhdəliyinin əsas məbləği üçün nağd ödənişlər	(123)	(80)
Əməliyyat fəaliyyətlərinin tərkibində ödənilmiş faiz üçün icarə öhdəliyinin faiz məbləği üçün nağd ödənişlər	(48)	(40)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində qısamüddətli icarə ödənişləri	(147)	(126)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində dəyişkən icarə ödənişləri	(6)	(5)
Cəmi	(324)	(251)

Qrup icarədar qismində

Qrup əmlak, tikili və avadanlıq daxilində bina və tikililər kimi təsnifləşdirilən, əsasən 116 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 345 AZN) məbləğində qazma qurğularından ibarət əməliyyat icarəsi müqavilələrini bağlamışdır. Qazma qurğuları Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı neft və qaz yataqlarında qazma işlərinin aparılması üçün istifadə edilir.

**31 dekabr tarixinə ləğv edilməyən əməliyyat icarələri üzrə
gələcək icarələr üzrə minimum debitor borcları**

	2021	2020
Bir ilədək	231	278
Bir ildən iki ilədək	36	30
İki ildən üç ilədək	5	26
Üç ildən dörd ilədək	6	25
Dörd ildən beş ilədək	4	27
Beş ildən çox	7	11
Cəmi	289	397

29. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir**Nizamnamə kapitalı**

SOCAR, Qrupun bir holding şirkəti olaraq, dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən nizamnamə kapitalında artım qeydiyyatına alınmış və müvafiq olaraq, 52 AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (31 dekabr 2020-ci il: 373 AZN).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

29. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir (davamı)

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK")

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan ildə Dövlət Qrupun nizamnamə kapitalına 15 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 52 AZN) məbləğində vəsait yatırmışdır. Nizamnamə kapitalında artım qeydiyyata alınana qədər bu məbləğ ƏÖK-ə daxil edilmişdir.

2021-ci ildə Maliyyə nazirliyi Qrupa 15 dekabr 2029-cu il son ödəniş tarixli 0.1 faiz dərəcəsi ilə 139 AZN (82 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit təqdim etmişdir. Kredit öhdəliyinin ədalətli dəyəri və balans dəyəri arasındakı 26 AZN (15 milyon ABŞ dolları) məbləğində fərq ƏÖK əlavəsi kimi uçota alınmışdır.

Dövlətə ayırmalar

Hökumətin qərarlarına əsasən, Qrupdan vaxtaşırı olaraq birbaşa nağd qoyuluşlar etmək və ya Hökumət üçün aparılan tikinti və təmir işlərini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2021-ci il ərzində birbaşa Hökumətə köçürülən pul vəsaitlərinin məbləği 665 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 442 AZN) təşkil etmiş və əsasən, Azərbaycan Respublikasında istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri, tikintisi və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir.

30. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2021	2020
Xalis xam neft	42,065	26,419
Xalis neft məhsulları	19,282	13,378
Təbii qaz	7,074	4,015
Neft-kimya məhsulları	6,748	3,281
Kirayə gəliri	258	469
Sair gəlirlər	2,104	2,045
Cəmi gəlirlər	77,531	49,607

Xam neftin və təbii qazın satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin və təbii qazın beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı ixrac üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 582 AZN (2020-ci il: 417 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS və Şah Dəniz HPBS daxil olmaqla, bütün HPBS-lər üzrə gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və ixrac vergiləri tutulmur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

31. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

Grupun xərclərinin növlərinə görə bölgüsü aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2021	2020
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	11	64,275	40,050
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi		1,935	1,936
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		1,824	2,017
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		1,291	1,116
Dəyərsizləşmə		830	1,654
Kommunal xərclər		534	364
Təmir və texniki xidmət xərcləri		389	424
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		295	186
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	28	142	90
Mədən vergisi		139	125
Amortizasiya xərcləri	17	70	75
GKZ		68	119
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik		36	43
Sair		1,320	1,265
Cəmi satışların maya dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, ümumi və inzibati xərclər, GKZ, və sair əməliyyat xərcləri		73,148	49,464

Grupun əsas aktivlərinin dəyərsizləşməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2021	2020
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi	16, 17	800	1,602
Satış üçün saxlanılan aktivlərin dəyərsizləşməsi	13	-	45
Birgə müəssisələrə investisiyanın dəyərsizləşməsi	18	30	7
Cəmi		830	1,654

32. Sair əməliyyat gəliri

	Qeyd	2021	2020
MZƏD ilə kapital aləti üzrə ədalətli dəyər gəliri		365	273
Dəyərsizləşmə xərcinin qaytarılması üzrə gəlir	3	223	-
Dövlət qrantı		10	12
Sair		193	219
Cəmi sair əməliyyat gəliri		791	504

33. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri

	2021	2020
Müddətli depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəliri	117	96
Sair	109	75
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri, cəmi	226	171

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2021	2020
Faiz xərcləri		1,087	1,028
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar:			
diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	23	90	80
İcarə öhdəliyi: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	28	55	62
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	26A	8	9
İşçilərə ödənişlər üzrə faiz xərcləri	26A	4	3
Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	24	3	5
Cəmi maliyyə xərcləri		1,247	1,187

35. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Cari vergi xərcləri	1,046	520
Təxirə salınmış vergi xərci/(faydası)	116	(223)
Mənfəət və ya zərərdə mənfəət vergisi xərci	1,162	297
SMG-də uçota alınmış təxirə salınmış vergi	-	(4)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

	2021	2020
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	3,277	(1,437)
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci/(faydası)	655	(287)
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin təsiri (22, 25 və 27 faiz)	49	25
Birgə və asılı müəssisələrin 10% dərəcə ilə vergi tutulan bölüşdürülməmiş mənfəəti	(7)	(2)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergiyə təsiri:		
- Vergidən azad edilən (gəlir)/ zərər	(117)	120
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	218	141
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	402	230
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi	(41)	(19)
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları üzrə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	(29)	-
Törəmə müəssisələrin bölüşdürülməmiş mənfəəti üzrə potensial mənfəət vergisi	16	60
Sair	16	29
Mənfəət və ya zərərdə təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	1,162	297

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsasən sosial yönümlü, işçilər üzrə xərclər və maliyyə xərclərinin gəlirdən çıxıla bilməsi üzrə məhdudiyətlərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri əsasən, Qrupun törəmə müəssisələrinin cari ilin vergi zərərini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış cəmi vergi aktivinin məbləği 804 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 596 AZN) təşkil etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən yaranan faydalar il ərzində cari vergi xərclərini 41 AZN məbləğində (2020-ci il: 19 AZN) azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergiyə təsiri aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2021-ci il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2021-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	58	(35)	-	-	23
Ticarət və sair debitor borcları	31	(30)	-	-	1
Ticarət və sair kreditör borcları	20	(9)	-	-	11
Mal-material ehtiyatları	17	12	-	(5)	24
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	691	10	-	(20)	681
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	121	(6)	-	(3)	112
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	50	(18)	-	(5)	27
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	-	-	-	1
Sair	23	62	-	(29)	56
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,012	(14)	-	(62)	936

	1 yanvar 2021-ci il	Mənfəətə/ (zərərə) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərərə) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2021-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	35	1	-	14	50
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(102)	2	-	-	(100)
Qeyri-maddi aktivlər	(103)	8	-	27	(68)
Ticarət və sair kreditör borcları	34	2	-	(8)	28
Ticarət və sair debitor borcları	(86)	35	-	(17)	(68)
Mal-material ehtiyatları	(65)	(2)	-	-	(67)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,293)	(133)	-	25	(1,401)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	241	25	(2)	(2)	262
Sair	(295)	(40)	2	9	(324)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(1,634)	(102)	-	48	(1,688)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

	1 yanvar 2020-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2020-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	37	25	-	(4)	58
Ticarət və sair kreditor borcları	27	(7)	-	-	20
Ticarət və sair debitor borcları	33	(2)	-	-	31
Mal-material ehtiyatları	-	18	-	(1)	17
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	506	187	-	(2)	691
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	96	25	-	-	121
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	50	(1)	-	1	50
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	-	-	-	1
Sair	12	6	1	4	23
Təxirə salınmış vergi aktivləri	762	251	1	(2)	1,012

	1 yanvar 2020-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2020-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	31	6	-	(2)	35
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(104)	2	-	-	(102)
Qeyri-maddi aktivlər	(125)	9	-	13	(103)
Ticarət və sair kreditor borcları	26	12	-	(4)	34
Ticarət və sair debitor borcları	(106)	20	-	-	(86)
Mal-material ehtiyatları	(50)	(14)	-	(1)	(65)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,216)	(93)	-	16	(1,293)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	193	47	2	(1)	241
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	13	(12)	-	(1)	-
Sair	(289)	(5)	1	(2)	(295)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(1,627)	(28)	3	18	(1,634)

Grup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından, Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və vergilər konsolidasiya olunmuş vergi zərəri olduğu halda belə hesablanı bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

Grup, törəmə müəssisəsi olan AzaÇG vasitəsilə AÇG HPBS-nin iştirakçısıdır. 2021-ci il ərzində AzaÇG 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisini hesablamış və ödəmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Tranzit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvəffəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan AzŞD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AzŞD mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. Buna baxmayaraq, HPBS-yə uyğun olaraq, Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsinə aparrır. Buna görə də 2021-ci və 2020-ci illər üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır. 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə AzŞD-nin təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən adi əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi sistemində fəaliyyət göstərir. 22 aprel 2021-ci il tarixindən "Dövlət debitor borclarının yığılması prosedurları haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə yeni Qanun və bəzi digər qanunlar ("Qanun") qüvvəyə minmişdir. Qanun mənfəət vergisi dərəcəsinə 2021-ci il vergi ili üçün (retrospektiv olaraq) 25%, 2022-ci il üçün isə 23% səviyyəsində artırılmışdır. Bundan sonra, 2023-cü ildə və sonra əldə edilən gəlirlərə mənfəət vergisinin qüvvəyə minmiş vergi dərəcəsi kimi 20% dərəcəsi qəbul edilmişdir. Bundan əlavə, Türkiyənin vergi qanunvericiliyinə 9 iyun 2021-ci il tarixində edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Türkiyə rezidenti olan fiziki şəxslərə və şirkətlərə qanunla nəzərdə tutulmuş yenidən qiymətləndirmə əmsali əsasında amortizasiya oluna bilən aktivlərin vergi bazasını yeniləmək və aktivin qalan istifadə müddəti üçün daha yüksək amortizasiya çıxılmalarından istifadə etmək imkanı verildi. Dəyişikliklər həmçinin yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər satıldıqda vergi tutulan kapital gəlirlərini azaldır. Mexanizm yenidənqiymətləndirmə əlavəsi üzrə birdəfəlik 2% verginin ödənilməsinə tələb edir.

Qrup İsveçrənin vergi sistemində törəmə şirkətləri olan SOCAR Energy Holdings AG və SOCAR Trading vasitəsilə fəaliyyət göstərir. SOCAR Energy Holding AG-yə tətbiq edilən Sürix kantonundakı mənfəət vergisi dərəcəsi 19.7 faiz (2020-ci il: 19.7 faiz) olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Cenevrə kantonunda qeydiyyatda alınmış SOCAR Trading-ə tətbiq edilən vergi dərəcəsi 13.9 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 13.9 faiz) olmuşdur.

Qrupun törəmə müəssisələri – SOCAR Overseas MMC, Gacru Middle East Investments Holding LTD, Azərbaycan (SCP) LTD və Sermaye Investment Limited vergilərdən azad edilmişdir.

Qrupun törəmə müəssisələri - SOCAR Polymer MMC, Karbamid Zavodu və Bakı Gəmiqayıma Zavodu MMC Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının və Qaradağ Sənaye Parkının üzvləridir. Bu parkların rezidentləri əmlak vergisini, torpaq vergisini, mənfəət vergisini və ƏDV-ni ödəməkdən azadlırlar. Bu imtiyazların müddəti "SOCAR Polymer" MMC, Karbamid Zavodu və "Bakı Gəmiqayıma Zavodu" MMC üçün ,müvafiq olaraq, 2023, 2027 və 2025-ci illərdə başa çatır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun törəmə və birgə müəssisələrinə investisiyalar ilə bağlı müvəqqəti fərqi olmuşdur ki, bunun üçün ümumi 1,287 AZN (31 dekabr 2020-ci il: 1,257 AZN) məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmamışdır. Qrup, törəmə və birgə müəssisələrinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin yaxın gələcəkdə bölüşdürülməyəcəyini müəyyən etmişdir.

Əlavə olaraq, Qara Dəniz Terminalı ilə Gürcüstan Maliyyə Nazirliyi arasında qəbul edilmiş qərara əsasən, kapitalın Qara Dəniz Terminalı tərəfindən Qrupa qaytarılması 134 AZN məbləğində vergi öhdəliyi yarada bilərdi. Qrup yaxın gələcəkdə kapital üzrə gəliri bölüşdürməyəcəyini müəyyən etmişdir və buna görə də təxirə salınmış vergi öhdəliyini uçota almamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

36. HPBS-də payların satışına görə alınmış avans ödənişləri

2014-cü ilin iyul ayında Qrup SOCAR-ın Şah Dəniz HPBS-də 10 faiz payın və CQBKŞ-də 10 faiz payın (birlikdə "Pay") satılması haqqında Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması ("TSASR") imzalamışdır. Bu razılaşmanın şərtlərinə uyğun olaraq, CQD bunun üçün SOCAR-a avans ödəyəcək, nəzarət isə öncəki satış şərtlərinin yerinə yetirildiyi təqdirdə, 2023-cü ildə CQD-yə keçəcək. Bundan əlavə, TSASR alışı üçün 2020-ci ilin sonunadək hər il ödəniləcək vəsaitlə bağlı müəyyən mərhələli ödənişləri müəyyən edir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində Şah Dəniz HPBS və CQBKŞ-də paya görə alınmış cəmi məbləğ 4,308 AZN (2,534 milyon ABŞ dolları) (2020-ci il: 4,308 AZN (2,534 milyon ABŞ dolları)) olmuşdur.

37. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	Qeyd	2021	2020
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları			
Nağdsız kapital məsrəflər		376	265
İcarəyə alınmış aktivlərə əlavələr		327	236
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsi		82	130
Qeyri-nəzarət payından səhmlərin satın alınması	27	-	56
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-dan kredit üzrə debitor borclarında azalma		(125)	(46)
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-a dan kredit üzrə kreditor borclarında azalma (CQD-yə öhdəliyin azalması)		(44)	(41)
Maraqların ötürülməsi haqqında razılaşma əsasında kapital məsrəfləri		-	14
Hökumət qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun kapitalına çevrilməsi	38	26	47
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		642	661

38. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2021-ci il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2021-ci il
Qısamüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	5,910	(372)	212	(365)	480	5,865
Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	11,219	4,591	658	(453)	(514)	15,501
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	2,728	(2,859)	131	-	-	-
İcarə öhdəlikləri	829	(171)	55	(11)	364	1,066
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	786	(10)	36	42	(42)	812
TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsi	91	-	3	4	(98)	-
Qeyri-nəzarət payı üzrə ödəniləcək dividend	64	(33)	-	-	8	39
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	21,627	1,146	1,095	(783)	198	23,283

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər (davamı)

2021-ci ildə uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 464 AZN məbləğində uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi və Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun 26 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına çevrilməsinin təsiri ilə təmsil olunur. Ödəniləcək dividendin "Sair" sütununda qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş dividend daxildir. TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan ödənişlərin məbləği daxildir. Təxirə salınmış borc öhdəliyinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan nağd ödənişin məbləği daxil edilmişdir. İcarə öhdəliklərinin "Sair" sütununa yeni icarələr və icarə üzrə yenidən qiymətləndirmələr daxildir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 yanvar 2020-ci il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2020-ci il
Qısamüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	4,687	(19)	187	(185)	1,240	5,910
Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	11,369	406	650	61	(1,267)	11,219
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	2,737	(204)	198	(3)	-	2,728
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	727	-	33	(3)	29	786
İcarə öhdəlikləri	631	(120)	62	37	219	829
TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsi	103	-	7	-	(19)	91
Qeyri-nəzarət payı üzrə ödəniləcək dividend	32	-	-	-	32	64
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	20,286	63	1,137	(93)	234	21,627

Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 2020-ci ildə 1,240 AZN məbləğində uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi və Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun 47 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına çevrilməsinin təsiri ilə təmsil olunur. Ödəniləcək dividendin "Sair" sütunu 2020-ci il ərzində qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə ödənilməmiş dividend daxildir. TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan ödənişlərin məbləği daxildir. Təxirə salınmış borc öhdəliyinin "Sair" sütununa SOCAR Energy Georgia LLC-də əlavə mülkiyyət payının 16.3 faiz artımı ilə bağlı üçüncü tərəflərə ödəniləcək məbləğ daxildir. İcarə öhdəliklərinin "Sair" sütununa yeni icarələr daxildir.

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan

Qrupun əməliyyatları əsas etibarlı ilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Azərbaycan iqtisadiyyatı neft-qaz qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Son illər Azərbaycan hökuməti daha tarazlaşdırılmış iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün ciddi iqtisadi və sosial islahatları həyata keçirir.

2021-ci ildə neftin qiymətinin 7 illik maksimuma çatması ölkənin cari hesabında əhəmiyyətli profisit yaratmış və valyuta ehtiyatlarını artırmışdır. ARMB 2020-ci və 2021-ci illər ərzində 1 ABŞ dolları üçün 1,7000 səviyyəsində sabit saxlanılan Azərbaycan manatının sabitliyini qoruya bilmişdir. ARMB yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 2020-ci il ərzində 7.25%-dən 6.25%-ə endirilmiş və qlobal inflyasiyanın artmasına cavab olaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 7.25% səviyyəsinə qaytarılmışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Beynəlxalq kredit reytingi agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini qiymətləndirir. Fitch Azərbaycan Respublikasının və Qrupun reytingini "BB+" səviyyəsində, lakin S&P, Azərbaycan Respublikasının reytingini "BB+", Qrupun reytingini isə "BB-" səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Moody's Investors Service agentliyi Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini "Ba2" səviyyəsində müəyyən etmişdir.

Türkiyə iqtisadiyyatı

Qrupun Türkiyədəki fəaliyyətinə 2021-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatının qeyri-sabitliyi, əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə devalvasiyası təsir göstərmişdir. Belə ki, Türk Lirəsi (TL) 2021-ci il ərzində AZN də daxil olmaqla, əsas valyutalara nisbətə 42% dəyər itirmişdir. COVID-19 pandemiyasının yaratdığı iqtisadi tənəzzül ilə mübarizə aparən stimullaşdırıcı tədbirlər çərçivəsində dövlət xərcləri yüksək səviyyədə olmuşdur. Bundan əlavə, Türkiyə Cümhuriyyəti Mərkəzi Bankı ("TCMB") faiz dərəcəsini sentyabrdan dekabr ayına qədər 5% azaltmışdır. Bu tədbirlər yerli valyutaya təzyiqli artırmışdır.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) Qlobal İqtisadi Proqnozunda (QİP) 2021-ci ilin dekabrına 3 illik məcmu inflyasiya dərəcəsinin 74% və illik inflyasiya dərəcəsinin 36% səviyyəsində olduğu bildirildi. 2022-ci il üçün BVF "QİP" hesabatında illik inflyasiya dərəcəsini 52% (2023-cü il: 30%) səviyyəsində və 3 illik məcmu inflyasiya dərəcəsini isə 138% (2023-cü il: 169%) səviyyəsində proqnozlaşdırır. Türkiyə Statistika İnstitutu 2022-ci ilin mart ayında 3 illik və 12 aylıq məcmu inflyasiya dərəcəsini, müvafiq olaraq, 109% və 61% təşkil etdiyini bildirmişdir. Buna görə də rəhbərlik, Türkiyənin 30 iyun 2022-ci il tarixinə və daha sonra hiperinflyasiyalı hesab edilməli olduğu qənaətinə gəlmişdir.

Gürcüstan iqtisadiyyatı

Gürcüstan nisbətən yüksək inflyasiya səviyyəsi və yüksək faiz dərəcələri də daxil olmaqla, inkişaf edən bazarın müəyyən xüsusiyyətlərini nümayiş etdirir. Vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi fərqli şəkildə şərh edilə bilər və bu da Gürcüstanda fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün əlavə çətinliklər yaradır.

Gürcüstan hökumətinin 2020-ci ilin dekabr ayında dərc edilmiş və 2021-2024-cü illəri əhatə edən "Avropa dövlətinin qurulmasına doğru" adlı proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində 2021-ci il ərzində Gürcüstan iqtisadiyyatı bərpa olunmağa başlamışdır. Proqram ölkənin tez bir zamanda bərpa olunmasına və pandemiyadan əvvəlki iqtisadi vəziyyətinə qayıtmasına imkan verən iqtisadi siyasət prioritetlərini müəyyən edir. 2021-ci il ərzində yerli valyuta ABŞ dolları və avro kimi əsas xarici valyutalara qarşı, müvafiq olaraq, 5 faiz (2020-ci il: 14 faiz devalvasiya) və 13 faiz (2020-ci il: 25 faiz devalvasiya) möhkəmlənmişdir.

Qrupun rəhbərliyi makroiqtisadi mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Qrupun biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür. Qrup cari likvidlik vəziyyətini davamlı fəaliyyət üçün kifayət hesab edir və gündəlik olaraq likvidlik mövqeyinə nəzarət edir.

COVID-19 pandemiyasının təsiri

2020-ci il ərzində global iqtisadiyyata koronavirus pandemiyasının (COVID 19) yayılması mənfi təsir göstərmişdir. Bu təsirlərə bir çox ölkədə COVID-19 ilə mübarizə çərçivəsində getdikcə sərtləşən qapanma tədbirləri, iqtisadi fəaliyyətin və məcmu xərc səviyyələrinin əhəmiyyətli dərəcədə azalması daxil idi. Sosial məsafə və karantin tədbirləri perakəndə satış, nəqliyyat, səyahət, iaşə, otel, əyləncə və bir çox digər müəssisələrin bağlanması ilə nəticələndi. Beynəlxalq ticarətin həcmi də əhəmiyyətli dərəcədə azaldı. Nəhayət, neftin qiyməti tarixi minimuma endi. Bu dəyişikliklərə cavab olaraq, Qrupun fəaliyyət göstərdiyi ölkələr maliyyə sektorunu dəstəkləmək üçün təsire məruz qalmış sənayelərə subsidiyalı kreditlər, işsiz şəxslərə ödənişlər, vergi təxire salınmaları və müəyyən tənzimləyici məhdudiyətlərin yüngülləşdirilməsi də daxil olmaqla, lakin bununla məhdudlaşmayaraq, geniş iqtisadi və fiskal proqramlar tətbiq etdilər. 2021-ci ildə vaksinasianın başlanması ilə ölkələr tədricən karantin rejimi tədbirlərini, səyahət məhdudiyətlərini, biznes və digər yerlərin bağlanmasını aradan qaldırmağa başladılar.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır.

Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil (Qeyd 24).

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən, Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətə çətinidir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir.

Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərə çarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və əlaqəli kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər daşıyır. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur (Qeyd 23).

Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaq və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və fəaliyyətin adi gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Qaz alışılarına aid məhkəmə prosedurları

Qaz alışıları müqavilələrinin şərtlərinə əsasən, müəyyən müqavilə şərtləri qarşılandığıda Qrupun təbii qazı Türkiyəyə idxal edən təchizatçıları Qrupa retrospektiv qiymət düzəlişləri tətbiq etmək hüququna malikdirlər. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə öhdəlikləri riskinin maksimal həddi 71 AZN (42 milyon ABŞ dolları) olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bu öhdəliklərlə bağlı ehtiyat tanınmamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)**Maliyyə razılaşmaları ilə uyğunluq**

31 dekabr 2021-ci ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 21,366 AZN məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borclanmanın bahalaşması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir (31 dekabr 2020-ci il: 17,129 AZN).

Maliyyə zəmanətləri, girovlar, təminatlar və ipotekalar

Qrup, əlaqəli tərəfdən alınmış kredit üçün 287 AZN məbləğində təbii qazın və xam neftin satışından əldə olunan gəlirlərlə əlaqədar gələcək pul vəsaitlərinin daxilolmalarını girov qoymuşdur (31 dekabr 2020-ci il: 320 AZN).

SOCAR Baş Ofisi

STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Qrup müəyyən banklarla cəmi 1,090 AZN (641 milyon ABŞ dolları) məbləğində akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır (31 dekabr 2020-ci il: 865 AZN (509 milyon ABŞ dolları)) (Qeyd 6).

STEAŞ

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci il tarixində aldığı və verdiyi zəmanətlər təqdim edilir:

	2021	2020
Alınmış zəmanətlər		
Müştərilərdən alınmış zəmanət məktubları	274	343
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi çərçivəsində bank zəmanətləri	348	293
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	525	178
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	108	154
Alınmış akkreditivlər	33	32
Sair	4	7
Cəmi alınmış zəmanətlər	1,292	1,007
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	91	110
Cəmi verilmiş zəmanətlər	91	110
Girovlar, təminatlar və ipotekalar (GTİ)		
Petkim tərəfindən Petlim krediti üzrə təqdim edilmiş GTİ*	316	316
Petkim üçün təqdim edilmiş GTİ	381	690
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş cəmi GTİ	697	1,006

* 2015-ci il ərzində Qrupun törəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faiz paya sahib olduğu Petlim Limancılık Ticaret A.Ş., konteyner portu layihəsinin kənardan maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə təşkilatı ilə 360 AZN (212 milyon ABŞ dolları) məbləğində ödəmə müddəti 13 il olan layihənin maliyyələşdirilməsi haqqında kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur. 31 dekabr 2021-ci il tarixində Petlimin 316 AZN (179 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit qalığı olmuşdur. Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq 14 AZN (105 milyon TL) məbləğində Petlimdə olan səhmlərini və 595 AZN (350 milyon ABŞ dolları) məbləğində ipoteka kreditini girov qoymuşdur. Layihə əməliyyat dövrü ərzində qüvvədə olan maliyyə razılaşmalarını nəzərdə tutur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Kapital öhdəlikləri

AÇG HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2021-ci il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin öhdəliklərdə 25 faiz payını (31 dekabr 2020-ci il: 25 faiz), 1,222 AZN (719 milyon ABŞ dolları) məbləğində təxmin etmişdir (31 dekabr 2020-ci il: 1,894 AZN (1,114 milyon ABŞ dolları)).

Şah Dəniz HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Şah Dəniz HPBS-nin Operatoru olan BP Exploreysn (Şah Dəniz) Ltd bir sıra kapital öhdəlikləri haqqında müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin kapital öhdəliklərində törəmə müəssisə və asılı müəssisə vasitəsilə saxladığı 13.27 faiz payını 345 AZN (203 milyon ABŞ dolları) (31 dekabr 2020-ci il: 371 AZN (218 milyon ABŞ dolları) məbləğində təxmin etmişdir.

SOCAR İsveçrə-nin öhdəlikləri

Qrupun növbəti illər üçün bir sıra kapital öhdəlikləri vardır. Qrup kapital öhdəliklərini 20 AZN (11 milyon CHF) (31 dekabr 2020-ci il: 60 AZN (31 milyon CHF)) məbləğində qiymətləndirir.

Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkətində (“AQTŞ”) iştirak payına aid olan öhdəliklər

Qrupun AQTŞ-də birbaşa iştirak payı 28 faiz, dolay payı isə asılı müəssisə vasitəsilə 2.62 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən, Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəliklərdə 13.27 faiz payı vardır:

BOTAŞ Rollover qaz satışlarına dair razılaşmalar (“QSR”)

30 sentyabr 2021-ci il tarixində AQTŞ və BOTAŞ, BOTAŞ ASR 1-in (birinci il 0.64 milyard müqavilə üzrə kub metr (mmkm), ikinci il 2.55 mmkm, sabitləşmə dövründə 3.7 mmkm) müddətinin başa çatmasından sonra müqavilə ilə əhatə olunmayan müəyyən həcmdə qazın Gürcüstan-Türkiyə sərhədində AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair yeni qaz alqı-satqısı müqaviləsini imzalamışdır. 1 oktyabr 2021-ci il tarixinə BOTAŞ qazı 2001-ci ildə qüvvəyə minmiş Türkiyənin təbii qaz bazarı haqqında 4646 nömrəli qanunun keçici 2-ci maddəsinə uyğun olaraq BOTAS Rollover QSR-yə əsasən spot boru qazı kimi alır və müqavilənin şərtlərinə əsasən Qaz tədarükünün qəbul edilməsi üçün ilkin idxal həcmi satınalmaq öhdəliyini daşıyır.

BOTAŞ ASR 2

25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə (birinci il 2 mmkm, ikinci il 4 mmkm, sabitləşmə dövründə 6 mmkm) Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar BOTAŞ ASR 2 imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup alqı-satqı razılaşmasının BORAS ASR 2 üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-yə ötürmüşdür. BOTAŞ ASR 2 əsasında başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BOTAŞ-ın BTC yanacaq qazına dair müqaviləsi (BIL QSR)

BOTAŞ ilə müqaviləyə əsasən, AQTŞ hər il 0.15 mmkm qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə müqavilə bitənə kimi təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

OptionCo ilə alqı-satqı razılaşması

AQTŞ və Option-Co arasında imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli Təbii Qazın Alqı-Satqısına dair razılaşmaya (“Back to Back Georgian Option Gas SPA”) əsasən, AQTŞ 1 oktyabr 2021-ci il tarixində başlayan və 30 sentyabr 2022-ci il tarixində başa çatan müqavilə ili ərzində 0.56 milyard standart kub metr (mkm) həcmində qazın çatdırılması öhdəliyini daşıyır. Daha sonra, 1 oktyabrda başlayan müqavilə ili ərzində AQTŞ bu müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə əvvəlki təqvim ilində Cənubi Qafqaz boru kəməri (CQBK) vasitəsilə Gürcüstandan Türkiyəyə nəql edilmiş həcmi maksimum 5%-i həcmində tədarüklər etməlidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

Gürcüstanda GNQK ilə əlavə qaz alqı-satqısı razılaşması

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən, AQTŞ 2022-ci il ərzində və 2026-cı ilin sonunadək müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə ildə 0.5 mkm qaz tədarük etməlidir.

Avropa Birliyi ("AB") ilə Şah Dəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsinin uzunmüddətli QSR

2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup AB-nin alıcıları ilə (cari alıcılar: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, EDİSON, Enel, Hera) AB QSR imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSR-lər Şah Dəniz HPBS-nin müddəti bitənədək AQTŞ-yə ötürülmüşdür (Şah Dənizdə istehsal azalan zaman Qrupa ötürmək şərti ilə).

DEPA, Uniper, Shell (1-ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSR-ləri üzrə başlanma tarixi 31 dekabr 2020-ci il, Hera, Enel və Edison QSM-ları üzrə başlanma tarixi isə 2021-ci ilə aiddir. Qalan QSR-lər əsasında başlanma tarixləri (o cümlədən 2-ci Shell müqaviləsi) 1 iyun 2022-ci ildir.

Azəri ASR

AQTŞ və Qrup arasında 27 fevral 2003-cü il tarixində imzalanmış Qazın alqı-satqısına dair razılaşmaya ("Azəri ASR") əsasən, 2021-ci ildə AQTŞ bu müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə minimum təxminən 1.5 mkm qaz tədarük etmək öhdəliyini daşıyırdı.

Azərbaycan Rollover QSR

16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və Qrup arasında yeni Qaz Alqı-Satqısı Razılaşması bağlanmışdır. Həmin razılaşma müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə Şah Dəniz qazının müəyyən həcmələrinin (2022-ci ildə 3.8 mkm, bütün digər tədarük illərində isə 3.0 mkm) AQTŞ tərəfindən satılması və Qrup tərəfindən alınmasını əhatə edir.

SOCAR ASR və SOCAR Rollover QSR-in SOCAR-dan Azərkontrakta ötürülməsi

Azərbaycan Hökuməti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmiş, səhmləri 100% dövlətə məxsus Azərbaycan Respublikasının Dövlət Kontrakt Korporasiyası "Azərkontrakt" Açıq Səhmdar Cəmiyyətini ("Azərkontrakt") Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli, 513 sayılı Qərarına uyğun olaraq yerli bazarda təbii qazın alqı-satqısı ilə məşğul olan müəssisə təyin etmişdir. Hökumətin müvafiq tapşırıqlarını icra etmək və Nazirlər Kabinetinin qərarının tələblərini yerinə yetirmək üçün Qrup, 11 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən Azəri ASR və Azərbaycan Rollover QSR üzrə bütün hüquq və öhdəliklərini "Azərkontrakt"a ötürmüşdür.

Kondensat üzrə ASR

AQTŞ və Qrup 27 fevral 2003-cü il tarixli Kondensatın Alqı-Satqısı Razılaşmasının tərəfləridir. Kondensat üzrə ASR-ə xitam vermək üçün tərəflər 18 yanvar 2008-ci il tarixli razılaşma (Xitamın verilməsinə dair razılaşma) imzaladılar. 16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və Qrup Xitamın verilməsinə dair razılaşmanı ləğv edərək kondensat üzrə ASR-ə əlavə imzaladılar. Həmin əlavədə Qrupun Şah Dəniz kondensatında payı üzrə hüququn sonradan Ceyhan dəniz terminalında satış üçün AQTŞ-ə ötürülməsinə icazə verilmiş və digər hüquqlarla yanaşı, Kondensat üzrə ASR əsasında Qrupa ödənilməli kondensatın satışlarından daxilolmaların Azərbaycan Rollover QSR və Azəri ASR əsasında Qrup tərəfindən AQTŞ-yə ödənilməli məbləğlərlə əvəzləndirməsi hüququ nəzərdə tutulmuşdur. Həmin tarixdə AQTŞ SOCAR-ın Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsini Kondensat ASR əsasında Qrupdan alınmış kondensatın AQTŞ-nin adından bazara çıxarılması və satılması üçün AQTŞ-nin agentini təyin etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

BTC ASR

AQTŞ BTC ilə imzalanmış 30 noyabr 2007-ci il tarixli ("BTC ASR") Yanacaq Qazın Alqı-Satqısı Razılaşmasına əsasən, müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə illik tədarükləri azaltmaq (hər iki tərəfin öhdəliyi) hüququnu nəzərə alaraq, 2022-ci ildə və müqaviləyə xitamın verilənədək sonrakı illərdə 0.16 mkm həcmində qazı tədarük etmək öhdəliyini daşıyır.

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ilə nəqliyə razılaşması

AQTŞ sonradan düzəliş edilmiş və yeni redaksiyada təqdim edilmiş Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ("CQBKŞ") ilə 27 fevral 2003-cü il tarixli Qazın Nəql edilməsi haqqında Razılaşmanı ("QNR") imzalamışdır ("CQBKŞ QNR"). 17 dekabr 2013-cü il tarixindən qüvvəyə minən düzəlişlər Şah Dəniz Layihəsinin 2-ci Mərhələsinin həcmliyi ilə bağlı əlavə nəqliyə xidmətlərini təmin etmək məqsədilə edilmişdir. 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBKŞ-yə bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. AQTŞ boru kəməri doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBKŞ-ni tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təmənnsiz təmin etməlidir. CQBKŞ QNR, təbii qazın nəql edilib edilməməsindən asılı olmayaraq, QNR-in müddətinin başa çatması və ya bitməsinədək hər müqavilə ili üçün AQTŞ-nin CQBKŞ-yə ödəməli olduğu Minimal Aylıq Ödənişi ("MAÖ") nəzərdə tutur.

Çərçivə müqaviləsi

Uzunmüddətli QSR-lərin yenilənməsinə və 2036-cı ildən sonra QNR həcmi AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə aid olan yekun çərçivə müqaviləsi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır və sonradan 28 sentyabr 2018-ci ildə ona düzəliş və əlavələr edilmişdir.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqliyə razılaşması (TANAP QNR)

AQTŞ illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TANAP QNR-ni imzalamışdır. QNR üzrə başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci ildə başlamışdır.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqliyə razılaşması (TABK QNR)

AQTŞ və SOCAR illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TABK QNR-ni imzalamışdır. Əməliyyatların faktiki başlanma tarixi 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci ildən başlamışdır.

Societa Nazionale Metanodotti QNR (SNAM QNR)

AQTŞ Snam QNR-nin tərəfidir, illik ehtiyat həcmi müqavilədə müəyyən edildiyi kimidir. Başlanğıc tarixi (habelə təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşması

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşmasına ("TAP OGSA") uyğun olaraq AGSC 1 oktyabr 2022-ci ilədək TAP nəqliyyat sisteminin əməliyyatları üçün tələb olunan 2,000,000 MWh qaz həcmilərini çatdırmalıdır.

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması

CQD Upstream MMC və CQD Midstream MMC ilə bağlanan Təxirə Salınmış Alqı-Satqı razılaşmasına ("TSASR") əsasən, Qrup 2023-cü ilin martında Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBKŞ-dəki bütün iştirak paylarının satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi şərtilə, razılaşır:

- ▶ Avrobond müqavilələrinə əsasən SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- ▶ Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi

Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 sayılı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərazilərin qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. 2014-2018 illəri əhatə edən birinci qazlaşdırma proqramını tamamladıqdan sonra, Qrup qazlaşdırma prosesini yeni "Azərbaycan Respublikasının regionlarının 2019-2023-cü illər üçün sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı" çərçivəsində davam etdirir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ölkədə qazlaşdırma 96.26 faiz tamamlanmışdır (31 dekabr 2020-ci il: 96.2 faiz). Rəhbərlik hesab edir ki, ölkədə qalan qazlaşdırma işləri ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi Dövlət tərəfindən kapitala yatırımlar vasitəsilə davam etdiriləcək.

Digər öhdəliklər

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər

1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən, İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxracat Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyənədək xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmamasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir. BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 bareldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixrac marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditorları və təminat üzrə zəmini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçılarının kreditorları və təminat üzrə zəmini BTC tarifinin ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

SOCAR Energy Ukraynanın öhdəliyi

► *Mal-material ehtiyatları*

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun 574 AZN (9,183 milyon UAH) məbləğində mal-materialların alınması üzrə qısamüddətli müqavilə öhdəlikləri olmuşdur (31 dekabr 2020-ci il: 185 AZN (3,073 milyon UAH)).

► *Vergi qanunvericiliyi*

Qrup rəhbərliyin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanaraq hesablanmasız tələb olunmayan mümkün vergi və hüquqi hadisələri üzrə ehtiyatları müəyyən etmişdir. Bu cür mümkün hadisələr baş verdiyi halda Qrupdan əlavə vergi və digər tutumların ödənilməsi tələb oluna bilər. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə rəhbərlik bu cür mümkün hadisələrin 15 AZN-dən (247 milyon UAH) çox olmayacağını təxmin edir.

STAR Emal zavoduna aid xam neft təchizatı haqqında müqavilə əsasında öhdəlik

► *Xam neft təchizatı*

29 may 2014-cü il tarixində SOCAR və STAR Emal zavodu, STAR Emal zavoduna xam neftin satışı və çatdırılması haqqında Xam neftin Təchizatı haqqında müqavilə imzalamışlar. Müqaviləyə uyğun olaraq, SOCAR, müqavilənin başlanğıcından etibarən STAR Emal zavodunun xammal tələbini təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Təchizat çatışmazlığı halında, SOCAR STAR Emal zavodu tərəfindən əsaslı olaraq çəkilmiş əlavə xərcləri ödəməlidir. Rəhbərlik Xam Neft Təchizatı haqqında Müqavilə ilə əlaqəli əlavə pul vəsaitləri axınının olmayacağını gözləyir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***39. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)****Digər öhdəliklər (davamı)**▶ *Məhsulların alınması və ehtiyat məhsullarının alınması*

SOCAR-ın STAR neft emalı zavodunda istehsal olunan nafta və qarışıq ksilenləri bazar qiymətləri ilə almaq öhdəliyi mövcuddur. Sair neft məhsulları isə Türkiyə bazarında STAR neft emalı zavodu tərəfindən satılmalıdır. STAR neft emalı zavodu həmin məhsulları Türkiyə bazarında sata bilmədikdə, SOCAR həmin məhsulları satın alaraq Türkiyə və ya beynəlxalq bazarlarda təkrar satmalıdır. Həmin məhsullar üçün SOCAR-ın STAR Neft Emalı Zavoduna ödəyəcəyi məbləğlər bazar qiymətləri əsasında müəyyən ediləcək. Bundan əlavə, SOCAR çatışmayan məhsulların alınmamış həcmnin tam qiymətinə tələb olunan həcmə qəbul edilməməsinə görə cərimələnir. Əksinə, SOCAR tərəfindən ödənilməli zərərlər SOCAR-ın çatışmayan məhsulları qəbul etməməsi nəticəsində STAR Neft Emalı Zavodunun itkiləri ilə məhdudlaşır.

Azərbaycan Respublikasında qaz satışları

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli 513 nömrəli qərarına əsasən təsdiq olunmuş Dövlət Yanacaq-Enerji Balansına uyğun olaraq ixrac öhdəlikləri yerinə yetirildikdən sonra "Azneft" İB və HPBS-lər ("SOCAR Qaz İstehsalçıları") tərəfindən hasil edilən təbii qazın ümumi həcmi dövlətə məxsus "Azərkontrakt" ASC-yə satılmalıdır.

40. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər**Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər**

Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşmə üzrə yoxlama məqsədləri ilə 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə PVYV-yə aşağıdakı kimi aid edilmişdir:

	SOCAR Trading		SOCAR Energy Holding AG		Petkim		UBEP		Sair	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Qudvil	106	106	129	135	24	42	-	-	25	30
Ticarət adı	-	-	-	-	10	17	-	-	-	-
Lisənziya	-	-	-	-	-	-	-	105	-	-

Qudvilin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
1 yanvarda balans dəyəri	313	317
Çevrilmədən yaranan fərq	(27)	(2)
Sair	(2)	(2)
31 dekabrda balans dəyəri	284	313

Qudvilin 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə balans dəyərinə ,müvafiq olaraq, 4 AZN və 4 AZN məbləğində yığılmış qudvilin dəyərsizləşməsi daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Petkim-ə aid qudvilin və ticarət adının balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qudvilin və ticarət adının balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər Petkim və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 4,199 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 10 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 10 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 3.0 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 9.4 faiz (31 dekabr 2020-ci il: 8.0 faiz) diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-u (kapitalın orta qiyməti) tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-a və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.5 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 361 AZN az / 424 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.5 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 256 AZN çox / 219 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Energy Holdings AG-nin alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy Holdings AG və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 923 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1.5 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 6 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-u tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir (31 dekabr 2020-ci il: 6 faiz). Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-a və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 165 AZN az / 265 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 46 AZN çox / 39 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması

31 dekabr 2021-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərinin hesablamalarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 829 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 12 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-u tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-a və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***40. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)****SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərinin yoxlanılması (davamı)**

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 16 AZN az / 16 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərinin məbləği, müvafiq olaraq, 10 AZN çox / 10 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

UBEP-lə bağlı lisenziyanın yoxlanılması

UBEP-in lisenziyası Qrupa Ümid yatağından təbii qaz və kondensatı istehsal etmək və satmaq və Babək yatağını istismar etmək hüququnu verir. Rəhbərlik ilkin olaraq lisenziyanın müddətini qeyri-müəyyən kimi təyin etmiş, lakin 1 yanvar 2021-ci il tarixinə qeyri-müəyyən istifadə müddəti qiymətləndirməsinin şəraitə və hadisələrə uyğun olub-olmamasını yenidən qiymətləndirərək qeyri-müəyyən istifadə müddətini müəyyən istifadə müddətinə dəyişmişdir (Qeyd 2).

Qeyri-maddi aktivin istifadə müddətinin qeyri-müəyyən müddətdən müəyyən müddətə yenidən qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə göstəricisi olduğuna görə, 1 yanvar 2021-ci il tarixinə lisenziyanın balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilməklə dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. 1 yanvar 2021-ci il tarixinə bərpa edilə bilən məbləğ 1,864 AZN məbləğində UBEP-nin istifadə dəyərinin hesablanması kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlar 25 il təşkil edən HPBS-nin müddətini əhatə edən maliyyə proqnozuna əsaslanmışdır. Aparılan yoxlama nəticəsində dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir.

2020-ci ildə qeyri-nəzarət payların alınması

21 yanvar 2020-ci il tarixində Qrup SOCAR Energy Georgia MMC-də 56 AZN (satınalma tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə 33 milyon ABŞ dolları) məbləğinə 16.3 faizlik pay almaq üçün payın alınması haqqında razılaşma imzalamışdır. SOCAR Energy Georgia MMC-nin xalis öhdəliklərinin konsolidasiya edilmiş balans dəyərinin 16.3 faizi (26 AZN) və ödəniləcək vəsait (56 AZN) arasındakı fərq konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda 82 AZN məbləğində törəmə müəssisədə payların alınması üzrə zərər kimi tanınmışdır. Nəticədə, Qrupun SOCAR Energy Georgia MMC-də nəzarət payı 75.5 faizdən 91.8 faizədək artmışdır.

41. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qeyri-nəzarət payına düşən səhmlərin payı:

Adı	Təsis edildiyi ölkə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	2021	2020
Petkim	Türkiyə	Türkiyə	49%	49%
SOCAR Polymer LLC	Azərbaycan	Azərbaycan	43%	43%

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylarının yığılmış qalıqları:

Adı	2021	2020
Petkim	768	824
SOCAR Polymer LLC	166	143

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***41. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylara bölüşdürülmüş mənfəət/(zərər):

Adı	2021	2020
Petkim	458	100
SOCAR Polymer LLC	23	(58)

Bu törəmə müəssisələrin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat müəssisələr arası eliminasiyalardan əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

2021-ci il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	SOCAR Polymer MMC
Gəlirlər	5,639	479
Satışların maya dəyəri	(4,385)	(314)
Ümumi və inzibati xərclər	(116)	(15)
Paylaşdırma xərcləri	(58)	(20)
Sair əməliyyat gəliri	18	2
Sair əməliyyat xərci	(20)	(38)
Maliyyə xərcləri	(53)	(42)
Məzənnə fərqindən gəlir	116	-
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,141	52
Mənfəət vergisi xərci	(206)	2
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	935	54
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(1,045)	-
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir	(110)	54
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(54)	23
Qeyri-nəzarət payları üzrə bəyan edilmiş dividendlər	(2)	-

2020-ci il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	SOCAR Polymer MMC
Gəlirlər	2,952	200
Satışların maya dəyəri	(2,505)	(171)
Ümumi və inzibati xərclər	(85)	(36)
Paylaşdırma xərcləri	(33)	(14)
Sair əməliyyat gəliri	16	5
Sair əməliyyat xərci	(24)	(51)
Effektiv faiz metodu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	38	-
Maliyyə xərcləri	(113)	(58)
Məzənnə fərqindən gəlir	3	-
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	249	(125)
Mənfəət vergisi xərci	(44)	(9)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət/(zərər)	205	(134)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(384)	-
Cəmi məcmu zərər	(179)	(134)
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(88)	(58)

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***41. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	SOCAR Polymer MMC
Cari aktivlər	2,606	167
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	487	2
Ticarət və sair debitor borcları	702	70
Mal-material ehtiyatları	473	84
Sair cari aktivlər	944	11
Uzunmüddətli aktivlər	1,343	1,256
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,134	1,150
Qeyri-maddi aktivlər	125	23
Sair uzunmüddətli aktivlər	84	83
Cari öhdəliklər	(1,018)	(44)
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(374)	-
İcarə öhdəliyi, cari	(9)	-
Ticarət və sair kreditör borcları	(544)	(44)
Digər cari öhdəliklər	(91)	-
Uzunmüddətli öhdəliklər	(1,363)	(992)
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,191)	(950)
Təxirə salınmış gəlir	(81)	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(29)	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(27)	(40)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	(35)	(2)
Cəmi kapital	1,568	387
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	800	221
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	768	166

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***41. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Cari aktivlər	2,738	145
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,268	13
Ticarət və sair debitor borcları	397	27
Mal-material ehtiyatları	225	28
Sair cari aktivlər	848	77
Uzunmüddətli aktivlər	1,836	1,297
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,542	1,218
Qeyri-maddi aktivlər	162	25
Sair uzunmüddətli aktivlər	132	54
Cari öhdəliklər	(1,367)	(60)
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(538)	-
İcarə öhdəliyi, cari	(17)	-
Ticarət və sair kreditör borcları	(812)	(60)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(1,527)	(1,049)
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,319)	(1,004)
Təxirə salınmış gəlir	(84)	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(41)	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(83)	(43)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	-	(2)
Cəmi kapital	1,680	333
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	856	190
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	824	143

31 dekabr 2021-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Əməliyyat	516	111
İnvestisiya	(224)	(4)
Maliyyələşdirmə	(684)	(118)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(389)	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma	(781)	(11)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Əməliyyat	620	36
İnvestisiya	(191)	(57)
Maliyyələşdirmə	4	33
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(319)	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	114	12

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

42. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Rusiya ilə Ukrayna arasında münaqişə

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində, 2022-ci ilin fevral ayında Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasında yaranmış münaqişə ilə əlaqədar qərb ölkələrinin əksəriyyəti tərəfindən Rusiya Federasiyasına qarşı çoxsaylı sanksiyalar tətbiq edildi. Bu sanksiyalar Rusiya Federasiyasına mənfi iqtisadi təsir göstərmək məqsədini daşıyır.

Hesabat tarixinə Qrupun Rusiya Federasiyasında və Ukraynada törəmə müəssisələri mövcuddur.

Rusiya Federasiyasında yerləşən törəmə müəssisənin cəmi aktivləri və öhdəlikləri, müvafiq olaraq, 139 AZN və 73 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən ticarət debitor borclarından və mal-material ehtiyatlarından ibarətdir. Öhdəliklər əsasən ticarət kreditör borclarından və qısamüddətli borclardan ibarətdir.

Qrupun Rusiya Federasiyasında üçüncü tərəflər ilə də qalıqları mövcuddur, bunlar əsasən Rusiya banklarına ödəniləcək 2,124 AZN məbləğində kreditlər və mayeləşdirilmiş təbii qazın alışları ilə bağlı törəmə maliyyə aktivlərindən ibarət idi. Həmin müqavilələrin ədalətli dəyəri 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 127 AZN təşkil etmişdir.

Ukraynada yerləşən törəmə müəssisənin cəmi aktivləri və öhdəlikləri, müvafiq olaraq, 427 AZN və 197 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən ticarət debitor borclarından, əmlak, tikili və avadanlıq və mal-material ehtiyatlarından ibarətdir. Öhdəliklər əsasən ticarət kreditör borclarından, müqavilə öhdəliklərindən və qısamüddətli borc öhdəliklərindən ibarətdir.

Qrup rəhbərliyi mövcud şəraitdə iqtisadi vəziyyəti izləyir və Qrupun yaxın gələcəkdə aktivlərini dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür.

Şahdəniz HPBS, CQBKŞ və AQTŞ-də əlavə payın alınması

10 dekabr 2021-ci il tarixində Qrup və PETRONAS arasında alqı-satqı razılaşması ("ASR") imzalanmışdır. ASR-in müddəalarına uyğun olaraq, Qrup Şahdəniz HPBS-də və CQBKŞ-də əlavə 4.35% iştirak payını, həmçinin AQTŞ-də 3.48% mülkiyyət payını əldə etmişdir. ASR 2022-ci ilin fevralından qüvvədədir.

Qrupun əldə etdiyi yeni kreditlər

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində, Qrup beynəlxalq banklardan 2,801 AZN məbləğində uzunmüddətli və qısamüddətli kreditlər əldə etmişdir.

Kreditin qaytarılması

Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində, Qrup bir neçə yerli və beynəlxalq banka 4,134 AZN məbləğində kreditləri qaytarmışdır.